

Luki sɛbɛ

Luki ba nuun buɔɔn bile sɛgɛ wɔ jindana Yezu ju ma

(Yiidabi nunu)

Luki sɛbɛ ni ju gooo pin wɔ ni Yezu ye ju ma. Maari ni a yɔ Labara n bile wɔɔ ma, lenbi juɔn jimawuli ba ju pinun bilen pin a ni ci tɔɔla, Yezu ye ju ba a danda bile lɛ, a ni bi lakele pin wɔ ni. Luki ni a yulɛ wɔ ni ma Yezu ni a ba a jile jise, a yɔ yɔgɔ ma. N ni m ba a dwaara ngɔ ma, a gan. Hun, a lumɔni kaaku n fɔ pile, a yɛɛkara, a ba ndo a bara jirin bii ru, a ba a jile yula aba bwaasɔdanan ni. Bi kuru, a ju lenbi a ta Labaa pa n yɛɛ ma.

Luki ni Yezu tee kuɔn aba niin goo pin wɔ ni: fɔdugo duli niini, ni bile ba a yaara a pana a da ye tee, siiri bile ba yaa tee, kuɔn Samari ganda si buɔn tee. Bi teen cin lakelen ni Labaa nanawɔ yulɛ wɔ ni sonbore manɔn tɔɔla.

A sɛbɛ ci juɔni niin dadaran ni cin ni.

A sɛbɛ ci sɛgɛ buru. 1.1-4

Zan batiizewuli kuɔn Yezu ye wara. 1.5-2.52

Zan batiizewuli ju nuun pin. 3.1-20

Sontana la Yezu li ma aba batiize kuru. 3.21-4.13

Yezu ba juɔn bilen zaan Galile ganda nu. 4.14-9.50

Yezu ba a baa Galile a ta Zeruzalem. 9.51-19.27

M ba Yezu kun, m ba ciwɔ a ma, m ba a je a gan. 19.28-23.56

Yezu yɛɛkara. 24.1-12

Yezu ba a jile yula aba bwaasɔdanan ni, hun a n saagi a n ta Labaa Pa. 24.13-53

1

Luki nuun buudɛɛ ni cɛ a ba bile juɔn Tewofili ba

¹⁻²Má dɔgɔɔn Tewofili :

Labaa ba ju bile zaan wɔ bii ru ni ni bi segere a juɔndɛɛ ni ba. Sin wusinini ba bi ju cin ye n yɛɛ ri a n sa a buudɛɛ ma, kuɔn bilen ba le bi nuun ci pin lɛ, n ni m ba bile pin

wɔ ni. Sin gooron ba yaagu a ye m ba bi ju pinun len gɔngɔ m ba a dakuye m ba a sege.
³ Bi ni, ju bile lakele ba a zani a buudere ma, má yaagu n ye dunduni, má a ye a n
buɔɔɔ, má ci bi ju cin ye má n sege má n ka kole, má n yula ní ni. ⁴ Má ni má n sege bi
dabala bala ní n'a du, ma ní ba didiɓa bile zani, ma a n tan le.

Zan batiizewuli ye wara

⁵ Erɔɔɔ ciibaa waari Zifun ba ganda nu, goon jige ni gaan bi, a tɔ ni Zakari. A ni gaan
Labaa cinbi gulo kabɔli duɔɔɔɔ le, a ni gaan Abiya kabɔlin bii ru. A ba lu dɔ ni gaan
cedaan Aarɔn taamaan le, a tɔ ni Elizabeti. ⁶ M bin si furá lakele ni m ba gaan sin sɔben
le Labaa yee lu, m ba gaan tuguu Nindana jipini lakele ma a buun ma. ⁷ Hun, n na ní ye
kɔ, bala Elizabeti ni gaan lu le bile ba ní yee kɔ, m bin si furá lakele dɔ sɔ a guloma.

⁸ Ci pile, Zakari ni gaan kaabo ji panti a Labaa cinbi gulo nu Zeruzalemu cibiri, ku bɔ
jijina ni a buru m bin kabɔlin ba tugulee ma. ⁹ Gunu a kabɔlin len ba ju zandee ri, n ni m
ba gaan panti a ji le ma, a jejee ku ni. Bi pile le, a ní zuzugu le zunda Zakari ni, yiida gu
ji kwaa ra luda ni a buru abi ma. Bi ni, a wɔ Labaa cinbi gulo fura sɔbe nu. ¹⁰ A ba ci kee
bi yiida gu ji kwaa ra le ma, zama gulo ni a gaan Labaa jingere a cile.

¹¹ Bi waari, lenbi juun jimawuli jige da a jile yile a ni, a gunu a yiida gu ji kwaa ra n
tana fura tungu cele ye. ¹² Zakari ba a ba a ye, a niin peeru, jimboo gulo ba a kun.

¹³ Hun, a lenbi juun jimawuli le ba a pin a nu:

—ní bá jimboo kɔ, a buru, Labaa ba níba jingawɔ si. níba lu Elizabeti n daa ní goniin ye,
ní daari a tɔ ka Zan. ¹⁴ Ní fɔrɔ n daa kwaaka bi ma a guloma, kuun buru ni, somboo
mundee fɔrɔ n daa kwaaka bi ní le ye tɔɔla. ¹⁵ Bala, a ní ci n daa le si gulo le Labaa yee
lu. A baraa duven, kuun wɔ dugo fofo dɔ wɔ a lu nu kɔ. A n daa pan kuun Labaa
Yirifulo ni, bi a n ye juna kɔ. ¹⁶ Aba jipanti n daa dala Zifu gooron na n yii binde, n na da
mba Nindana bile ni mba Labaa le ye. ¹⁷ A n daa taagu Nindana yile. Labaa Yirifulo
panga n daa gana a ye, gunu a ba a gana Labaa lusili Eli ye waa bile dabala. A n da
nunun kuun mba jin zunda ku ni. A n daari a dala, sin bilen ba m bala Labaa ma haali, n
na pana n na n yiibinde, n na le sin sɔben le bala, Labaa jile ba dugo bile bɔ, abi n'a
zizanti a n'aba Nindana daa duma.

¹⁸ Bi kuru Zakari ba a pin a lenbi juun jimawuli le nu:

— Mi n da le lonni má a du ma ní ba ju bile pin ci ni tan le? Bala mi kuun má lu, wɔ sɔ a
guloma.

¹⁹ A lenbi juun jimawuli le ba a pin a nu:

— Mi tɔ ni Gabiriyeli, mi ni gundere Labaa yile waa lakele ma, a bi jile ni a ba má juvu, ma má da ci nuun kwaa ci pun ní ni. ²⁰ Má ba má juv bilen pun ní ni, bi juv cin ni daa zani mba waa ri. Hun, ní bá n goon má pini ci ye kɔ, a n sa pii ma ní daa le meme le.

²¹ Bi waari, a zama ni tuntan gandee Zakari dumaní a ba nɔyu da n ma, a ba mɔja a Labaa cinbi gulo nu ci tɔla. ²² Zakari ba a baa waa bile ma, a n zugo a ba juvin si fofo ye kɔ. A zama ba a du, ma a ni a ba Labaa fɔ yile jige ye a Labaa cinbi gulo nu. A ba a ba zugore a n ju pun kɔ tɔla, a ni juvini a wusaan ni.

²³ Zakari jinaní lumini li ba a pan Labaa cinbi nu, a pana a ta paaye ²⁴ Bi kuru a mɔja kɔ, a ba lu Elizabeti ba nɔ si.

A ni a ba a nɔ ci caa sin ma hun a n ta a n buu moon sɔɔ (5) ma.

²⁵ A ni a gana a pini a wuun nu:

— Dana ba juvuun zaan má ni, a yii zaan waa ba a buru a ba ci konabaa sɔɔ ci sa a ba a bɔ má la somboren bii ru.

Yezu n daa ye waa bile le

²⁶ Elizabeti ba a ba nɔ si muun sɔru, Labaa ri ba aba lenbi juvun jimawuli Gabiriyeli juvu Galile ganda cibii jige nu, a tɔ ni Nazareti. ²⁷ A ni ba a juvun sunguu dunvun ye, a tɔ ni Maari. Bi Maari le ni a gaan Zozefu lu siri le. Zozefu dɔ ni a gaan Cii Davidi n taamaan le. ²⁸ A lenbi juvun jimawuli le ta a ye, a ba a pun a ni:

—Fo Maari, Labaa ri ní ye, ní fɔkwaaa ka bala a ba baan gulo ka ní ni.

²⁹ Maari ba a ba bi pini ci ma a yii gugara. A ni lakere a jile ba, bi fo ci buu ri. ³⁰ A lenbi juvun jimawuli le ba a pun a ni:

— Maari, ní bá jimboo kɔ, Labaa ba baan gulo ka ní ni. ³¹ Ní daa nɔ si, ní daa ní goniin ye, n ni daari a tɔ ka Yezu. ³² Bi ní goniin le n daa le si gulo le, n ni daari a buri

"Labarankondo Ní". Nindana Labara n daari n nji guleen Davidi ciibaa yiroon ka a ba.

³³ A n da gaan Izirayeli dugo jiiin la waa tɔ waari, aba ciibaa baa ja tee kɔ.

³⁴ Bi kuru Maari ba a pun a lenbi juvun jimawuli le ni:

— Bi ju ci n daa zaan lonni, má bá goon duv kɔ?

³⁵ A lenbi juvun jimawuli le ba a lusi:

— Labaa Yirifulo n daa jise ní la, Labarankondo panga lakele daan jile n daa da kuro ní le. Bi tɔla, ní daa ní bile ye, n ni daari a buri "Labaa ní". ³⁶ Ní bura n dɔgɔɔn Elizabeti dɔ ba nɔ si sisa kuvu aba susɔbaa ci ni, si lakele dɔ n'a duru ma a ni kona le, hun sisa a ni aba moon sɔru n fɔ nu. ³⁷ A du ma ju fofo ba jii Labaa ma kɔ.

³⁸ Bɪ kuru Maari ba a pɪn a lenbi ɲʊʊn jimawuli ɛ nɪ:

— Nɪndana yaan nɪ kʊʊn mɪ nɪ. Ḿ ba a pɪn waa bile ɛ a n zaan má nɪ, bilɛ dabala.
A ba a ba bɪ pɪn a ɲa, a lenbi ɲʊʊn jimawuli ɛ jeni a ba a dala.

Maari ta a wuubɔ Elizabetɪ ma

³⁹ Bɪmbaan bɪ kuru, Maari ba ndo a fɔfɔla a ma a ta tu jige la, bɪ tu cɪ nɪ Zude ganda cɪ fura dɔnɔʊʊn nʊ. ⁴⁰ A ba a ta buru, a wɔ Zakari ɛ, a ba Elizabetɪ ye, a ba fooda a nɪ.

⁴¹ Elizabetɪ ba a ba Maari fooda lɪ ma lɔnnɪ, bilɛma, aba nɪ ba bigida a nɔ nʊ. Labaa Yirifulo jise Elizabetɪ la. ⁴² A ba a pɪn Maari ni kʊʊn nuun gulo ni:

— Maari, Labaa ba dɔba jɛ nɪ ma a la lʊ lakeɛ nɪ, Labaa ba dɔba jɛ nɪ wʊʊn nʊ nɪ dɔ ma.

⁴³ A nɪ baa lɔnnɪ má ɲɪndana n da da a wuubɔ mɪ waan cɪ ma? ⁴⁴ Maari, má ba má nɪba fooda luma lɔnnɪ, bilɛma, má nɪ bigida má wʊʊn nʊ kʊʊn fɔɔkwaaa rɪ. ⁴⁵ Labaa ba dɔba jɛ nɪ ma bala nɪ ba ɲʊʊn a lenbi ɲʊʊn jimawuli ba ɲɪ bile pɪn nɪ nɪ ye, bɪ n daa zani nɪ nɪ sɔbɛ.

Maari ba lɪ bile lɔ a ba Labaa tɔɔbɔ a nɪ

⁴⁶ Maari ba a pɪn:

— Má nɪ Nɪndana tɔɔbɔ kʊʊn má sɔbɛ nɪ.

⁴⁷ Má wʊʊn pan kʊʊn fɔɔkwaaa rɪ má Labara, má tangawuli tɔɔla.

⁴⁸ Bala má nɪ waan ɛ, Labaa yaan ɛ, a dɔ yɔ a la má cibii ma. A n sa sɪsa ma a n ta
buru doɲa ɲa waa ma

somboo lakeɛ n daa má buri, ma Labaa baan dana

⁴⁹ Bala Labaa panga lakeɛ daan ba ɲɪn gulo zaan má nɪ.

Abɪ nɪ Labaa sɔbɛ ɛ.

⁵⁰ Sin bilɛn ba a gulokɛɛ a nɪ lɛɛ bin cibii ma waa tɔ waari. ⁵¹ Hʊʊn sin bilɛn ni n jile
gulokɛɛ, Labaa

pangadaan ba a wusaan sa lenbi, a ba aba panga yula n nɪ,
a ba n cisi ko ma.

⁵² A nɪ pangadanan ba ciibaa siri,
bilɛn na n jile gwaanankɛɛ, a nɪ mbin gulokɛɛ.

⁵³ A nɪ bɔɔ danan lee fɔ danan ɛ,
a n'a paaman lala n wusaan koolo ni.

⁵⁴ Labaa ba a yii da aba cibiidu ye, a ba aba luludaan Izirayɛlɪ tanga.

⁵⁵ Gɔnɔ a ba a pɔn wɔ n jin ni haali, Aburahamu tɔɔla, kɔnɔ aba dugo ni tumbule.

⁵⁶ Bi kuru Maari gaan Elizabeti ye muon kaaku dabala, huɔn a n jana a n ta paaye

Zan batiizewuli ye wara

⁵⁷ Elizabeti nɔ ye waa buru, a ba nɔ goniin ye. ⁵⁸ Elizabeti n dɔgɔnɔn kɔnɔ a jidanan ba m ba a ma, ma Labaa jile ni ba ci baan ci ka a nɔ, a ba n fɔɔkwaaa ka a guloma. ⁵⁹ A nɔ le ba a buu lumɔn cigisi ma, m ba da bala n n'a da kankali baa ru, n na a tɔ ka, . N nɔ wɔre n'a buu Zakari a nji fɔ dabala. ⁶⁰ Huɔn, a nda ma aayi, n nɔ daari a buu Zan.

⁶¹ M ba a pɔn a nɔ: m ba si fofo bwee Zan nɔbi dɔgɔnɔn bii ru kɔ.

⁶² N ji le ba a gaan meme le tɔɔla m ba laaka a ba kɔnɔ n wusaan nɔ ma a n daa aba nɔ ci buu lɔnnɔ?

⁶³ Zakari ma n na da kɔnɔ fɔ sege ngɔ nɔ; a ba a sege cabala: «A tɔ nɔ Zan.» A ba kaabi da n lakelen ma. ⁶⁴ Bi waa le ma Zakari lu mɔ, a zugo a ba jɔpɔn a ba Labaa tɔɔbɔ. ⁶⁵ Bi jɔ le ba n jidanan len kun n lu ma a ba jimboo da n ma. Bi jɔ gulɔ le, sin ba gana a pɔn ku nɔ Zude ganda ci furan lakelen nɔ. ⁶⁶ Sin bilen lakelen ba bi jɔpɔnɔ ci ma, m ba a kun n fɔ ru bi n na laakee ku ba:« ci nɔ ci daa le kafɔ daan le?»

A buru Labaa panga nɔ gana a ye sɔbe.

Zakari ba lu bile lo

⁶⁷ Labaa Yirifulo da jise a nɔ ci n ji Zakari la a ba a buuda jɔpɔn cɔnɔ:

⁶⁸ — Nindana Izirayeli Labaa tɔ n guloka, bala a da a wuubɔ aba dugo sin ma a ba n tanga.

⁶⁹ A ba tangawuli pangadaan ka wɔ ba,
bile ni abi jile jɔnali cii gulo Davidi n taamaan le.

⁷⁰ A nɔ a ba bile da aba haali lusili sɔben lu nɔ m ba a pɔn

⁷¹ ma a n daa wɔ n zɔgɔn lakele lala wɔ ma, a n wɔ tanga sin bilen n na wɔre n na jɔ bamba zaan wɔ nɔ ma,

⁷² A ba aba buɔnbaa yula wɔ n togonin ni. Abi kɔnɔ wɔ n togonin ba n luka ku ba kɔnɔ jɔn bilen ni, a yiri n bɔ bi luka ci nɔ kɔ.

⁷³ A ba a yɔɔ jɔ bile ni wɔ togoon Aburahamu nɔ,

⁷⁴ ma a n daa wɔ yɔ wɔ n zɔgɔn panga nɔ,
ma a n daa jimboo lala a n'a bɔ wɔ fɔ ru,
wɔ zugo w'a bi guloka,

⁷⁵ wɔ zugo wɔ taagu sɔɓɓɓaa ru kuun buunbaa ru a yee lu wɔ yee kubaa ru tololo.

⁷⁶ Ɓ burɔ nunbaan ci,

n ni daaru ɳ buri ma Labarankondo lusili,

n daa taagu Nindaan yile,

n'aba zee zizani,

⁷⁷ Ɓ daa tanga jiduru yula aba sin ni. Bi tanga ci buu ri yere mba ni bamban dala n ni toola.

⁷⁸ A buru Labaa ri wɔ nandere a guloma.

A n daa dala cifuleeni n baa lenbi a n kaa wɔ la guun wuso ba baa lenbi waa bile dabala.

⁷⁹ Sin bilen na monciri ru, kuun ji wule lu,

ci fuleeni n kara m bin do n la.

A n daa wɔ da mijantuu zee la.

⁸⁰ A ni le ni gaan sore, fo do ni wore aba yii kwaabaa ye. Waa jige ma a ni gaan dun sa ye sin ba fora bile nu ko, hun a n ta a n buu waa bile ni, a ba a jile yula Izirayeli zama ni ma.

Yezu ye waa bile le

(Maco 1.18-25)

2

¹ Bi li le ma, Romu na mba cii gulo gulo bile to n Ogusiti ba li juunu a ba a pin, ma sin bilen lakelen na bi abi panga lu bin to n sege. ² Bi sin lense to sege ci ni a le a bimbiin le bi Kirinisi n Siiri ganda cii le. ³ Bibile ni a gaan tere a to sege n ji paaye.

⁴ Zozefu do ni a bara Nazareti tu la Galile ganda nu, a ta Zude ganda nu Betelehemu n togoon Cii Davidi tu la. ⁵ A ta a to sege biye kunu aba lusiri Maari ni. Bi waari Maari ni nɔɔni. ⁶ Aba jise pile buru n ma Betelehemu tu la. ⁷ A ba aba ni biin ye, goniin le. A ba zwaan pinde a ma a ba a waara tuben ba fobe bu gongoo ru, bala n na fora ye, a ciirin ba waa fora ko.

lenbi juun jimawuli jige ba a jile yula Betelehemu bugudunin ni

⁸ Bi tu le luma taran nu, bugudunin jigen ni m ba gaan waa ri a dun lere mba tuben ye. ⁹ Nindana lenbi juun jimawuli jige ba a jile yula n ni, Nindana cifuleen ba n li kogo.

Nimboo ba n kun m ba papaga. ¹⁰ Hɔn a lenbi jɔvɔn jimawuli le ba a pɔn n nɔ:

— Nimboo ba á kun kɔ! La a ma, má nɔ má da nuun kwaa pɔn á nɔ, jɔ bile n daari a ganda ci lakele fɔkwaaa ka a guloma. ¹¹ Pii goona jile, Davidi tu la, aba tangawuli ni a ye, a nɔ Kirita kɔvɔn Nindana le. ¹² Sɛema bile n daari dala á n'a dɔn ma abi nɔ, bi nɔ ci nɔ: Á n daa ta a nitaan zinda, m ba zwaan pinde a ma m ba a waa tɔbɛn ba fɔbɛɛ bu gongoo ru ».

¹³ bilema, lenbi jɔvɔn jimawulin maasɔn ba bɔ a lenbi mɔndɛɛ le m ba monda a lenbi jɔvɔn jimawuli dɔnɔvɔn le ye; n nɔ lɔ lɔ Labaa gulokere, a pɔnɔ:

¹⁴ « Labaa tɔ n guloka lenbi sa ye; Somboren bilen ba kwaa ka Labaa rɔ aba mɔnaturovɔn le bin ba fɔ le.»

A bugudunin cin ba m ba ta jɔ bile ye Betelehemu

¹⁵ A lenbi jɔvɔn jimawulin len ba m ba jeni a bugudunin len ba a pɔn kɔ nɔ:
— Bi ka nɔ, ka da wɔ ta Betelehemu, wɔ ta la a ma jɔ bile ba a zaan bi, Nindana Labaa ba bile pɔn wɔ nɔ wɔ ta bi sɛema dɔ.

¹⁶ bilema m ba ta, m ba ta buru, ba ta zinda Maari kɔvɔn Zozefu nɔ, kɔvɔn a nɔntaan nɔ waa rɔ a tɔbɛn ba fɔbɛɛ bu gongoo ru. ¹⁷ A bugudunin ba m ba a nɔntaan ci ye, a lenbi jɔvɔn jimawuli ba jɔ bile lakele pɔn n nɔ a nitaan ci jɔ ma, m ba bɔ bi lakele nɔ m ba a waa pɔn. ¹⁸ Sin bilen lakelen ba gaan bi m ba n tɔka a bugudunin ba jɔpɔnɔ ci ye; a ba nɔyɔ da n ma. ¹⁹ Hɔn, Maari ni a gaan bi jɔn cin lakelen dere a yii ru, a tagasɔrɔ n nɔ a guloma. ²⁰ Bi kuru a bugudunin cin ba saagɔ m ba ta mba fura nɔ. M ba jɔ bile ma, m ba bile dɔ ye, n nɔ m ba gaan Labaa gulo baa jɔpɔnɔ, m ba a tɔ guluka bi tɔɔla. Bala bi jɔn cin lakelen ba zani gɔvɔn a lenbi jɔvɔn jimawuli ba a pɔn n nɔ waa bile le.

Yezu tɔ

²¹ Lumɔnɔ cigisi bi kuru, la a ma, a nɔ le da kankalibaa ru waa buru. M ba a tɔ ka ma Yezu, lenbi jɔvɔn jimawuli ba tɔ bile pɔn, bi nɔ ci jile n da n'aba nɔ si kɔ.

M Ba Yezu ka Labaa ba

²² Lumɔnɔ buusi a nɔ ci ye kuru, Maari * gwambo a ma pile ja goon Moisi jɔpɔnɔ ba bile pɔn. Zozefu kɔvɔn Maari ba ndo m ba ta kɔvɔn a nɔ nɔ Zeruzalemɔ tu la, bala n n'a nɔ ci ka Nindana ba. ²³ M ba a zaan cabala, bala a ba a sege Nindana Labaa jɔpɔnɔ nɔ, ma lu nɔ goniin bini nani a ma a n lɔ Labaa fɔ le. ²⁴ Zozefu kɔvɔn Maari ni nani a ma n na kaabo kɔvɔn wureen furá, wɔlaa kombo mɔsɔn furá nɔ gɔvɔn a sege Nindana Labaa jɔpɔnɔ nɔ waa

bile le.

Gvun sɔɔ Simeyɔn ba jɪ bile pɪn a nɪtaan ci jɪ ma

²⁵ A da zunda goon jige ni a gaan Zeruzalemɔ cibiri, a tɔ ni Simeyɔn. Bɪ goon ci ni gaan sɪ sɔbɛ le, a n jimbwee Labaa yɛɛ rɪ, a dɔ ni gaan Izirayɛlɪ ganda tangawuli dumanɪ. Yirifulo ni gana a yɛ, ²⁶ A ba a yula a ni haaltɪ, ma Nindana Labaa ba Kirita bile jɪ pɪn, ma a baraa gan bɪ a n'a ye a yɛɛ rɪ kɔ. ²⁷ Yirifulo ba da a yii ru, ma a n ta Labaa cinbi gulo nɔ. Bɪ waa le ma, Yezu n ji kɔnɔ n da, m ba da n na daartɪ a ka Labaa ba, gvun Labaa jɪpɪntɪ ba a pɪn waa bile le. ²⁸ Simeyɔn ba a nɪ le sa a wɔsaan nɔ, a n baraka da Labaa rɪ kɔnɪ lɪ nɪ:

²⁹ — Nindana Labara, sɪsa nɪba nɪ luka jɪ bile ni bɪ lɪ pan kɔle.

Nɪ zugore na nɪba yaan ci dala kɔle

a n ta n jin ye kɔnɔ mɪpantɔv rɪ.

³⁰ A buru mɔ yɛɛ ba nɪba tanga ye,

³¹ nɪba bile jɔnɔv dugo lakele tɔla:

³² A n daa le cɪfuleen le dugo lakele ma,

gulobara n daa le aba dugo Izirayɛlɪ fɔ le,

³³ Simeyɔn ba a gaan jɪ bile lakele pɪntɪ a nɪ ci jɪ ma, bɪ ni a gaan kaabtɪ dere n ji kɔnɔ n da ma. ³⁴ Bɪ kuru Simeyɔn ba Labaa jɪnga, a n duba je n ma, hun a ba a pɪn a nɪ ci nda Maari ni:

— Labaa rɪ a ba a nɪ ci bɔ a ba jɔnɔv, a n daa le Izirayɛlɪ sɪ goo munda seema le, a n wusinɪn dɔn sa lenbi. A nɪ ci ni Labaa seema le, hun Somboren daa baaba da a ma. ³⁵ Bɪ tɔla, a n da sɪ goo wɔnɔv nɔ tagastɪ caarɪn da fule ma. Hun nɪbɪ Maari, yɔgɔ n daartɪ nɪ fɔɔ babara gvun pɔnsi ni a ba nɪ kanɪ.

³⁶ Lɔ jige dɔ ni a gaan bɪ Zeruzalemɔ cibiri, Labaa lusili ni, a tɔ ni Aantɪ, n ji tɔ ni gaan Fanɔwɛlɪ, Azertɪ n taamaan nɪ. Bɪ lɔ le sɔ a guloma. A ni a ba lɪ sɔfɔra zaan kɔnɔv n zin ni bɪ kuru n zin gan. ³⁷ A sɔ jelo baa rɔv a n ta a n burɔ lɪ sanpabu kɔnɔv sɪi ma (84). A ni gandere Labaa jɪnga cinbi waa lakele ma. A ni daa Labaa cinbi waa tɔ waaartɪ Labaa gulokɛɛ pɪnde kɔnɔv goona, a ni a lɪ yeere Labaa jɪngere. ³⁸ A ba wɔre, la a ma a zunda n na a nɪntaan le kɛɛ Labaa ba, a ba ndo a ba Labaa tɔɔbɔ. Bɪ kuru a ba a nɪ le jɪ pɪn a cibii sin bilɛn lakele m ba gaan Zeruzalemɔ tanga domaan nɪ.

A nɪ le kɔnɔv n ji kɔnɔv n da jana m ba ta Nazaretɪ

³⁹ Maari kuvn Zozefu ba mba ju yeebo, guvn Jindana Labaa jipuni ba a pin waa bile le, m ba janaan kuvn Yezu ni mba ta Nazareti, Galile ganda nu. ⁴⁰ A ni le ni gaan soere, a n panga yere, fo ni mundere aba yii kwaabaa ye, Labaa jubuvn ni a gana a ye.

Yezu ye li bun kuvn furá a ta Labaa cinbi

⁴¹ Li woo li, Yezu n ji kuvn nda ni tere Zeruzalemu cibiri, n na Zifun ba * *Paaki* zanu. ⁴² Yezu ba a buru li bun kuvn furá ma, a n zunda mba ju zanderen ni, m ba a da n ye m ba ta a ni a bebee fura nu. ⁴³ A bebee le ba a ja, m ba jana m ba ta paaye, hun Yezu gunda Zeruzalemu cibiri, n ji kuvn n da n'a waa ye ko. ⁴⁴ M ba gana n tagasiri, ma Yezu ni a gana mba janaan zee taagulin ye, m ba taagu hun wuso ta a munda. Bi kuru m ba ndo m ba yaagu a ye aba sin kuvn n tongonin bii ru. ⁴⁵ N n'a ni le ye ko, bi toola ni, m ba jana do, m ba ta yaagu a ye Zeruzalemu cibiri. ⁴⁶ A lun kaaku n fo pile kole, m ba ta zunda a ni Labaa cinbi, a ni gandere Labaa jipuni didipawulin bii ru, a ni a tukere mba jipuni ye, a do ni lakere m ba a waa ri. ⁴⁷ Sin bilen lakelen ba gana n tukere a ni le ye, bin lakelen ba gaan kaabiri aba jiduri ci ma, kuvn a ba n lusii waa bile le ma.

⁴⁸ N ji kuvn n da ba m ba a ye, a ba kaabi da n ma a guloma, n da ba a pin a ni:
— Má ni, kafe toola ni nba ci zaan wo ni? Nba nyu da mi kuvn nba ji ma, bi ni wo n yaaguri ni ye.

⁴⁹ Buni Yezu ba a pin n ni:
— Kafe toola ni a n yaaguro ma ye? A ba a duri ma mi nani a ma ma gaan mi Ji cinbi nu ko?

⁵⁰ Hun, n na aba jipuni ci buu ma a ye ko.

⁵¹ Bi kuru Yezu ba ndo a tugu n ma m ba ta Nazareti tu la, a ni gana n ji kuvn n da lusiri. N da Maari ni gaan bi juna cin lakelen kuni a yii ru. ⁵² Yezu jile ni a gaan soere, a n panga yere, fo do ni a gaan mundere aba yii kwaabaa ye. A ba ju ni a gaan kwaa Labaa kuvn Somboren ni.

Zan ji buudere waari

(Maco 3.1-12; Mariki 1.1-8; Zan 1.19-28)

3

¹ Zan ba a ba ji buuda li bile ma, bi ni a zunda kuvn Cii gulo gulo Tibeerti panga sa li bun kuvn so (15) ri. Bi waa ri Ponsi Pilaati ni Zude ganda cii gulo le, Eradi ni Galile

ganda cii le, n dɔgɔɔn filipu ni Ituri ganda kuvun Taroniti ganda cii le, Liziniyasɩ nɩ Abilenti ganda cii le, ² Aanti kuvun Kayifu ni m ba gaan Labaa kabolin ba jindaan le. Bi waa le ma, Zakari nɩ goniin Zan nɩ a gaan don bii ru, Labaa ba jupun a ye, ma a n'abi ji na. ³ Bi nɩ Zan ba ndo a ta a bibijɛ Zuruden basa li ma. A nɩ gaan li junderɛ ma Somboren na n tagasi, na n yii binde na mba jɩ bamban dala, a na n * **batiize** bala, Labaa ra mba jɩ bamban dala n nɩ. ⁴ Zan nɩ gaan bi zandere, gunu bile ba sege Labaa lusili Ezayi sebe nu:

« Nuun li nɩ bore a fura jeen fule nu:

Ka Nindana zee zizani.

Ka a zeren zizani á na n cele a buun ma.

⁵ Ka a yee kooron lakelen tan!

Ka a cin kuvu a tontoonin lakelen sila, n na zinda ku nɩ!

Ka a zee kɔkɔ furan lakelen cele!

Ka a zee zizaa furan zizani!

⁶ Somboo lakele n daa Labaa tanga ye.»

Zan ba nuun kwaa bile pun

⁷ Zama gulo ni a gaan daa Zan ye, ma a na n batiize. A nɩ gana a pun n nɩ:

— Á bin kɔlyaan dugon cin! Da nɩ ba yii ka á ba, ma Labaa ciwɔ bile n daari, ma á n busi á n la a nɩ? ⁸ Ka a yula ába jɩ zanderɛn nɩ ma á ba a yii binde sɔbe sɔbe. Ka á bara á tagasi ma Aburhamu nɩ ábin ba n togoon le kɔ. Má nɩ a pun á nɩ, Labara n zugore a na a jeren cin binde a n'a n le Aburhamu dugo le! ⁹ La a ma, saga ba a buuda a yiidan kusaa ma. Yiida bile lakele bá nɩ buun kee kɔ, bin lakelen nɩ daa kanti n na zun ci nu.

¹⁰ Si goo ri gaan laakee Zan ba ma wun nɩ nanti a ma wɔ ba lonni kɔle?

¹¹ Bi nɩ a ba a pun n nɩ:

— Dɔngɩ furá ka si bile ye, a n'a dunvun ka a bá si bile n daan bá kɔ ba. Fɔbeɛ ka si bile ye, a burɔ n'a bɔ a n'a ka a bá si bile n daan ye kɔ ba.

¹² Ninde jun si wulin don ba da a ye, ma a na n batiize. Bin don ba laaka a ba ma Nindana, ma wun ni nanti a ma wɔ baa lonni?

¹³ A ba n lusi:

— Yuledanan ba pá li bile pun á nɩ, á bara laaka sin ba a n jeen bi la kɔ.

¹⁴ Kadan don ba da laaka ma wun don nɩ nanti a ma wɔ baa lonni?

A ba n lusi:

— Á bá panga yula si ni a n pă yɔ a ni kɔ. Á bara munda si la a n'aba pă si a ba kɔ. Hun n na saa bile kere á ba, ka a dala bile n buru a yii ma.

¹⁵ Somboo lakele ba m ba gaan Kirita dumaan tɔla, m ba m ba Zan jɔpinun cin ma, bibile ni a tagasɔ ma a bi ni. ¹⁶ Bi ni Zan ba a pin n lakelen ni:

— Mi n má á batiize mu ye, hun si jige n daa da, bi daan panga n gulo a la mi fɔ ni, má jini n gwaanani má zinde má aba kwaasi baa fuu ri. Bi n daan ci n daari á batiize ci kuvun Yirifulo ni. ¹⁷ « Aba nje suu fɔ ni a wɔ. A n daari nje suru a n'a wun kuvu a kaga bɔ ku ye. A n daari nje wun ci da tungu nu, hun a n'a kaga ci zun ci bile ba lepii tee kɔ nu.»

¹⁸ Zan ni gaan nuun kwaa pinu a sin ni, yii kere m ba kuvun jɔpinu mundɛɛ maasin don ni. ¹⁹ Bi kuru, a ba zaragi da cii Erɔdi ma a buru, Erɔdi ni ba n dɔgɔɔn lu Herodiyasi yɔ a ni, kuvu a ba jɔ kɔkɔ goo maasin don zani. ²⁰ A baraa fɔ monda aba jɔ bamba zaan ye, a ba Zan kun a ba a da kasa nu.

Yezu ba a batiize waa bile le

(Maco 3.13-17; Mariki 1.9-11)

²¹ Sin lakelen ba m ba* **batiize** m ba ja, Yezu dɔ ta batiize. Yezu ba a gaan Labaa jingere, lenbi ba a li mi, ²² Yirifulo jise a la, yee ri a yere guun kombo ni. Bi kuru, nuun pinu bɔ lenbi a ba a pin:

— Ní ni má Ní goniin kwaamaan le; níba jɔ ni a wɔ má fɔ ru.

Yezu n togonin tɔn ni ce

(Maco 1.1-17)

²³⁻³⁸ Yezu ba a ba ji buudɛɛ waa bile ma, a ba li bwaa dabala ni. Yezu n togoon binbinin ni kuvun cin ni: Adan ni, si bile n Labaa ba a zaan bimbini, Adan ní ni Seti ni, Seti ní ni Enɔsi ni, Enɔsi ní ni Kayinan ni, Kayinan ní ni Maleliyeli ni, Maleliyeli ní ni Zaredi ni, Zaredi ní ni Enɔki ni, Enɔki ní ni Matusala ni, Matusala ní ni Lameki ni, Lameki ní ni Nowe ni, Nowe ní ni Semu ni, Semu ní ni Arapakisadi ni, Arapakisadi ní ni Kayinamu ni, Kayinaamu ní ni Sala ni, Sala ní ni Ebeeri ni, Ebeeri ní ni Faleki ni, Faleki ní ni Rago ni, Rago ní ni Seruki ni, Seruki ní ni Nakɔɔri ni, Nakɔɔri ní ni Tara ni, Tara ní ni Aburhamu ni, Aburhamu ní ni Izaaki ni, Izaaki ní ni Zakɔɔbu ni, Zakɔɔbu ní ni Zuda ni, Zuda ní ni Faresti ni, Faresti ní ni Esiron ni, Esiron ní ni Aaran ni, Aaran ní ni Aminadaabu ni, Aminadaabu ní ni Naason ni, Naason ní ni Salomɔn ni, Salomɔn ní

nɩ Bɔɔzɩ nɩ, Bɔɔzɩ nɩ nɩ Obɛdɩ nɩ, Obɛdɩ nɩ nɩ Zesɛ nɩ, Zesɛ nɩ nɩ Davɩdɩ nɩ, Davɩdɩ nɩ nɩ Natan nɩ, Natan nɩ nɩ Matata nɩ, Matata nɩ nɩ Mɩna nɩ, Mɩna nɩ nɩ Mɩɩya nɩ, Mɩɩya nɩ nɩ Uliakimo nɩ, Uliakimo nɩ nɩ Zɔnamo nɩ, Zɔnamo nɩ nɩ Zozɛfɔ nɩ, Zozɛfɔ nɩ nɩ Zuda nɩ, Zuda nɩ nɩ Simeyɔn nɩ, Simeyɔn nɩ nɩ Levi nɩ, Levi nɩ nɩ Matatɩ nɩ, Matatɩ nɩ nɩ Zorimu nɩ, Zorimu nɩ nɩ Eliyizeeri nɩ, Eliyizeeri nɩ nɩ Jɩsu nɩ, Zɩsu nɩ nɩ Ɛeri nɩ, Ɛeri nɩ nɩ Ɛlumadan nɩ, Ɛlumadan nɩ nɩ Kozan nɩ, Kozan nɩ nɩ Adi nɩ, Adi nɩ nɩ Mɛɩki nɩ, Mɛɩki nɩ nɩ Nɛeri nɩ, Nɛeri nɩ nɩ Salatiyɛɛɩ nɩ, Salatiyɛɛɩ nɩ nɩ Zorobabɛɛɩ nɩ, Zorobabɛɛɩ nɩ nɩ Rɩsa nɩ, Rɩsa nɩ nɩ Zwanan nɩ, Zwanan nɩ nɩ Jɔda nɩ, Jɔda nɩ nɩ Zuzɛki nɩ, Zuzɛki nɩ nɩ Semeyi nɩ, Semeyi nɩ nɩ Matatiyasɩ nɩ, Matatiyasɩ nɩ nɩ Matatɩ nɩ, Matatɩ nɩ nɩ Nagayi nɩ, Nagayi nɩ nɩ Ɛsili nɩ, Ɛsili nɩ nɩ Nahumu nɩ, Nahumu nɩ nɩ Amɔsi nɩ, Amɔsi nɩ nɩ Matatiyasɩ nɩ, Matatiyasɩ nɩ nɩ Zozɛfɔ nɩ, Zozɛfɔ nɩ nɩ Janayi nɩ, Janayi nɩ nɩ Mɛɩki nɩ, Mɛɩki nɩ nɩ Levi nɩ, Levi nɩ nɩ Matatɩ nɩ, Matatɩ nɩ nɩ Eli nɩ, Eli nɩ nɩ Zozɛfɔ nɩ. Bɩ Zozɛfɔ ɛ nɩ, sin m ba gɔnda a pɩnɩ ma Yezu n ji nɩ.

Sontana la Yezu li ma

(Maco 4.1-11; Mariki 1.12-13)

4

¹ Yezu bara Zuruden basa li ma, a ba paaye zee la, Yirifulo bile ni gana a ye, bi ni ta a ni jeen fule fora nu. ²* **Sontana** la a li ma bi, lumɩni buusi wɔɔn nu. Bɩ waa ci lakele ma, Yezu n fofo bu ko. Bɩ lumɩnɩn cin kuru, bɔɔ ba a je. ³ Bɩ ni Sontana ba a pin a ni: — Tan ka ni n ka Labaa ni le, a pin a jee ci ni, a n'a binde a n le fɔbɛɛ le.

⁴ Yezu ba Sontana lusi:

— A ni sege Labaa sebe nu ma somboo ba a jile tweɛ kuɔn fɔbɛɛ duɔɔnɩn ni ko.

⁵ Sontana ju kuɔn Yezu ni lenbi fora jige nu, bilema a ba doja ganda lakele yila a ni.

⁶ A ba a pin a ni:

— Má n daa panga ka m ba ni gana a doja ci lakele piin la, aba buɔn baa kuɔn aba paamabaa lakele n le niɔ fɔ le. M ba ci lakele ka mi ba, si bile ka buɔ mi yii ma, miɔ n daari a ka bi n daan ba. ⁷ Ni ka yo ni kukumbuu mi yoloon ye, m ba mi guloka, bi lakele n daa le niɔ fɔ le.

⁸ Yezu ba a pin a ni:

— A ni a sege ma ni daa kukumboro niɔ Nindaan Labaa duɔɔnɩn yile, n'a guloka.

⁹ Bɩ kuru Sontana ta Yezu ni Zeruzalemɩ cibiri, a juri a ni Labaa jinga cinbi gulo caala,

a ba a pun a nu:

— N ka Labaa ní le sɔbe, ní turo bi n sonɔ a tu, ¹⁰ a buru a sege ma: Labara n daa a pun a ba juun jimawulin ni, n na n da ju ye, ¹¹ n ni daari ní kun lenbi, bala, ní bara ní waa je jee ma ko.

¹² Yezu ba a pun Sontana ni:

— A ni a sege ma ní bara la níba Nindana Labaa li ma kuun ju fofo ni ko.

¹³ Sontana ni a la a li ma kuun ju waa lakele ni, huun a n zugo a n'a bibee ko. A banda a ba bo Yezu bwaasi, a ba a dala, a n daa kuro waa maasi ma.

Yezu ba sin didiɓa buuda Galile ganda nu

(Maco 4.12-17; Mariki 1.14-15)

¹⁴ Yezu ba a pan kuun Yirifulo panga ni a pana a da Galile ganda nu. A to bara bi ganda le nu, fura lakele. ¹⁵ A ni gaan sin didiɓaan Zifun ba dakuye furan nu. Sin lakelen ba gana aba gulobaa juuni.

Nazareti cibii sin ba m bala Yezu ma waa bile le

(Maco 13.53-58; Mariki 6.1-6)

¹⁶ Yezu tuu Nazareti cibii bile nu, a pana a ta biye le. Zifun * ba *susu pile*, Yezu wo Zifun ba dakuye fura gunu a ba a zandee waa bile le tololo. A ba ndo a n daa Labaa juuni sebe karaan kara. ¹⁷ N ni m ba Labaa lusili Ezayi sebe ka a ba. A ba bi sebe le lumu a ta fura jige ye, a sege bi fura le nu ma:

¹⁸ Nindana Yirifulo ni mi la.

nyu, a ni a ba ma bo a ba ma kara,
ma ma nuun kwaa pun waanan ni,

¹⁹ sin bilen ba kasa nu

ma n ni daari n dala,

sin bilen na tundun le

ma n yeren daa pana a n fura ye

m ba munda sin bilen la,

ma n ni daa bin yo.

A ni a ba ma juunu ma ma da a pun

ma Nindana buunbaa li ni ce.

²⁰ Yezu ba a sebe le luntan, a ba a ka aba kaawuli ba, huun a bi jile n ta gunu a juuni

fura nu. Sin bilen lakelen ba m ba gana a Zifun ba dakuye fura cinbi nu m ba n yee sa m ba a dwaara a la, lere a ma . ²¹ Bi ni a ba a jupuni buuda a ba a pun n ni:

— Piri, ábin bilen ba a sebe ci jupuni ma a tov ri, a sebe jupuni ci li pan bilema ábin ye.

²² Sin lakelen ba gaan Yezu jupuni. Bi Labaa buunbaa jupunun cin ba gaan noyu dee sin lakelen ma. A li nu jupunun cin jilen ba noyu da sin ma. M ba gana a pun ku ni: «Zozefo ni ci ba ko?.»

²³ Bi ni Yezu ba a pun n ni:

— « Má n'a duri ma á n daa ci tee ci da mi ma: Nzedawuli, ni jile busu na juna. Ni ba ni bile lakele zaan Kapere namo cibiri, w'a ma, bi dabala do zani ni ji paa kole ».

²⁴ Yezu jana a ba tee maasi da:

— Má ni a puni á ni tan zee ye, « Labaa lusili fofo ba co yere n ji paaye ko.» ²⁵ Má ni a puni á ni tan zee ye, Labaa lusili Eli fo waa ri, laa ba a bala a ba daa ko li kaaku kuun muun soru, bo ri a wo, jelon ba gaan mundee le Izirayeli ganda nu. ²⁶ Hun, Labara n Eli junu bin ba fofo ye ko. A ni a ba a junu Sidon ganda nu, Sarepta tu la jelo jige ye.

²⁷ Labaa lusili Elize fo waa ri, busu foolo bamba daan goo gaan Izirayeli ganda nu, hun bin ba fofo busu na ko, bun Naaman dunuun bile ni Siiri ganda na le.

²⁸ Zama bile lakele gana a Zifun ba dakuye cinbi le nu, n fo ba ndo bi jupunun cin tola. ²⁹ M ba ndo kuun fo ri m ba Yezu lala m ba a bo a cibiri. M ba cibii le ba a gaan ci la, n ni m ba ta Yezu ni bile banda nu. A ni a gana n yii ru n n'a junda n'a zuru a tu.

³⁰ Hun, Yezu bara m bii ru, a ta.

Yezu ba aba pangadaan baa yila waa bile le

(Marki 1.21-28)

³¹ Yezu ba a ta Kapere namo cibiri Galile ganda nu, a ni a gaan sin didjani Zifun * ba **susu pile**. ³² A ba didja ci ba kaabi da n ma a guloma, a buru panga ni gana a ba jupuni ci ye. ³³ Goon dunuun ni a gana a Zifun ba dakuye cinbi le nu, benun bamban ni m ba gana a bwaasi. Bi goon ci ba lukaa da a guloma a ba a pun:

³⁴ — Nazareti na Yezu. Ni ba si bile le, wun n'a duri, Labaa jile junu jimawuli tan tan ni ni! Ni ba kafu ni bi wun ba ni nu? Ni ni n da wun ba ni zizaa ma bilema taa?

³⁵ Yezu pandara n la a ba a pun:

— Ka á luntan; á n bara a goon ci nu.

A beninin len ba a goon le zuro a tu sin lakelen yee ma, bi kuru m ba bara a nu, n na ni bamba zani a ni ko. ³⁶ A ba noyu da si lakele ma, n ni m ba gana a pun ku ni ma kafu

jupuni ni ci ni? Ma a goon ci ni jupun benun bamban ye kuon panga ni, n don ni a lusiri!

³⁷ Yezu to bara bi ganda le nu fora lakele.

Yezu ba busu goo ja

(Maco 8.14-17; Mariki 1.29-34)

³⁸ Yezu bara a Zifun ba dakoye cinbi nu, a ta Simo le. Mifula bamba jige ni gaan Simo n jo lu ma. M ba Yezu junga ma a n'aba busu ja. ³⁹ Yezu zinde a pandara a lu le pinde la, a ba a pin ma a ba mifula ci n junu. bilema a mifula le junu, a lu ba ndo fofoolo a ba fobe zani a ba a ka m ba.

⁴⁰ Wuso wore kuru, busukalin ba gaan sin bilen lakelen ye, busu dugo goo ri n ma, m ba da n ni Yezu ye. A ba a wusaan da n lakelen la dunduni, a ba mba busu ja. ⁴¹ Benun don ba gaan baa si goo ye, lukaa dere a pun Yezu ni: « Ni Labaa Ni le!» Hun, Yezu ni gaan jupuni n ma, a ba gundere n na ju maasi pin ko, a buru a benun len n'a dori ma Yezu n baari sin tangawuli ni.

Yezu bara a ta Kaperenamo

(Mariki 1.35-39)

⁴² Li ba mi, Yezu bara a ta dun, si ba bi fora bile ko. A zama ni gaan yaagori a ye. M ba m ba a ye m ba ta a ye, a ni gana n yii ru, n'a kun, n'a kakara a fora ba sa ka n ma do ko. ⁴³ Hun, Yezu ba a pin a zama le ni ma abi nani a ma a n Labaa ciibaa nuun kwaa ciru pin a tu gundarin don la. A buru ma Labaa ri ba abi junu bile tola.

⁴⁴ Bile tola, a ni gaan Labaa jupuni pini mba dakoye fora cinbi Zude ganda nu.

Yezu ba a bwaasidanani bimbini buri

(Maco 4.18-22; Mariki 1.16-20)

5

¹ Ci pile, Yezu ni gaan gundere Zenezareti basa li ma. Zama da pan a ma, n tukere Labaa jupuni ye. ² Yezu ba gongosalaaan fori ye a basa li ma. Pese kulin bilen ba bara a gungurun len nu, bin ni m ba gana m ba zonzonun fweere a basa li ma. ³ Yezu wo a gongosalaaan le dunun nu, bi gongosalaaan le ni a gaan Simo fo le. A ba a pin Simo ni, ni jaara na ni bo a basa li ma, ni ta a mu bii ru binbaani. Bi kuru a gana, a ba a turu a

gongosalaaan nu, a ba a zama didiɲa.

⁴ A ba a ba a ɲu pin a gongosalaaan nu a ɲa, a ba a pin Simɔ nu ma a n'a jaara a n buru a mu bii ru, abɪ kuuɔ a ɲanun na mba zonzɔɔnun zun a mu ye n n'a peeren kun.

⁵ Simɔ ba a pin a nu:

— ɲindana, wun ni wɔ ɲiɲa wɔ yɔɔ goona hun li n ta a n mi, wɔ n fofo ye kɔ. Hun, nɪba ɲupɪni tɔɔla, mǎ n da mǎ zonzɔɔn zun a mu ye.

⁶ M ba mba zonzɔɔn le zun a mu ye, m ba peɛ mundɛɛ kun, hun a n ta mba zonzɔɔn le ba a buuda a n twaari. ⁷ M ba ɲupɪn mba ɲanun bilen ba gana a gongosalaaan dunuun nu ye, ma n na da n juma. M ba da n juma, m ba a zonzɔɔn le bangu, m ba gongosalaaan furá lakele pan kuuɔ aba peɛ ri hun a gongosalaaan le goobara n wɔre a n ta a mu lu.

⁸ Simɔ Piyɛri ba a ba bi ye, a kukumboo Yezu yule, a ba a pin:

— ɲindana, nɪ jaara na nɪ bɔ mi ma, a buru mǎ nu ɲu bamba zanwuli le.

⁹ Tan ka pinu ɲimboo ba Simɔ kuuɔ n ɲanun lakelen kun a peɛ mundɛɛ le kun tɔɔla.

¹⁰ ɲimboo ba Zebede nunun, Zaaki kuuɔ Zan dɔ kun, mbin bilen ba gaan ɲinani kuuɔ Simɔ nu. Hun, Yezu ba a pin Simɔ nu:

— M ba ɲimboo kɔ. A n sa sɪsa ma, nɪ daa le Somboren kuli le Labaa ri.

¹¹ Bi kuru m ba ɲana m ba da mba gongosalaaan kara a basa li ma, m ba mba fɔ lakele dala bi, m ba tugu Yezu ma.

Yezu ba busu foolo bamba daan dunuun busu ɲa

(Maco 8.1-4; Mariki 1.40-45)

¹² Yezu ni a gaan tu jige la Galile ganda nu, goon jige ni a da a ye, busu foolo bamba ni a mi lakele ma. A ba a ba Yezu ye, a kukumboro a yule, a ba yeegura ka a tu le, a ba a ɲinga a guloma a ba a pin a nu:

— ɲindana, nɪ ka a wɔre, nɪ zugore n mǎ busu ɲa.

¹³ Yezu ba a wusaan da a la, a ba a pin a nu:

— Mǎ n'a wɔre. Nɪba busu ɲa.

bilema a busu foolo bamba le ba a bɔ a goon le ma. ¹⁴ Yezu ɲana a ba a pin dɔ:

— Nɪba ci ɲu ci pin si fofo ni kɔ. Hun ta Labaa cinbi gulo cɛdaan ye, abɪ n la n ma. Bi kuru Moyiizi ba kan bile ɲu pin, nɪ ta bi bɔ, n'a yula sin lakelen ni ma nɪba busu ɲa.

¹⁵ Kale Yezu ba a ba a pin ma a bara a pin kɔ, a tɔ buun ni gaan pin fura lakele. Zama mundɛɛ ri gana a deɛkuye, n tukere aba ɲupɪni ye, n na mba busun dɔn yulere a nu ma a na n ɲuuɔ. ¹⁶ Hun, Yezu ni gaan baa ri a n ta gaan fura jige nu a dunuɔni, a n Labaa

junga.

Yezu ba luga jige busu ja

(Maco 9.1-8; Mariki 2.1-12)

¹⁷ Cɩ pile Yezu ni gaan sin dɩɗɗanɩ. Farizijen kuɓu a jipɩni dɩɗɗawulin ba gaan gandere a ji, sin ba gaan baa Galile kuɓu Zude cibiri, kuɓu Zeruzalemu cibiri, n na da a ye. Nindana jile panga ni gaan jipanɩ, busukalin ba busu janɩ. ¹⁸ Sin jigen ba da kuɓu goon duɓuɓu ni. A pa lakele ni gani le. A ni gaan waa karambamba la. A ni gana n yii ru, n'a kaa Yezu yile. ¹⁹ Hun, a zama ci ba a zere n tan toola, m ba zugore n na wo ko. M ba juri a caala kuɓu a luga le ni, m ba a caala banda bo, m ba a goon le jise a zama bii ru a cin le nu, Yezu yile. ²⁰ Yezu ba mba gunlabaaye ye, a ba a pin a luga le ni:
— *Ñba ni bamban ba dala ni ni.*

²¹ A jipɩni segewulin kuɓu a Farizijen ba ndo n na zuɗuɗu ma kafa si ni ci goon ci ni, a ni susu woɗ Labaa ma? bi Labaa duɓuɓu ka ba ko, da ni zugore a ni bamban dala Somboren ni?

²² Hun Yezu ba mba tagasin duɗ toola, a ba a pin n ni:
— *Kafa ni a n'a tagasu cabala?* ²³ A jipɩni fura ci bii ru, n ka pin ni naana? Ma a pin ma aba ni bamban ba dala taa? wala ma a pin a ni ma a na ndo lenbi a ni taagu. ²⁴ Tan ka pin, bala, a n'a du ma panga n Somboo Ni gonin ye kale doja nu ni, a ni bamban dala Somboren ni, ma ni pin a luga ci ni:
— *Ndo lenbi na mba karambamba sa ni ta pa.*

²⁵ Bilema a luga ci ba ndo n ye ma, a ba aba waa fo sa a ta pa. A ni gaan li lɔre Labaa to gulokere. ²⁶ A ba noyu da ni lakelen ma. M ba gaan Labaa gulokere. Nimboo toola, m ba gana a pin ku ni: wo ni ye piri, ni bile ba zandee tololo ko.

Beeɗe bile ba a zaan Levi le

(Maco 9.9-13; Mariki 2.13-17)

²⁷ Bi jun len kuru, Yezu bara a ba jinde jun sili duɓuɓu ye a to ni Levi, a ni gandere a jinde jun si cinbi nu. A ba a pin a ni:
— *Tugu ma ma.*

²⁸ A ba ndo, a ba aba fo lakele dalabi, a tugu Yezu ma.

²⁹ Levi ba beeɗe gulo zani, a ba lɩɩuɩ ka Yezu ba ma a ni da abi le. Ninde jun sili gooron kuɓu si dugo gooron maasin ba gaan kuye a beeɗe bu fura le nu. ³⁰ A farizijen

kuɔɔ a jipɔnɩ sɛgɛwulin ba gaan zɔzɔgɔrɩ, a pɔn Yezu bwaasɩdanan nɩ:

— Kafɔ tɔɔla nɩ a n fɔbɛɛ bɛɛrɛ, fɔn mini jinde jun silin, kuɔɔ nɩ bamba zanwulin yɛ?

³¹ Yezu ba jɩpɩn n yɛ cabala:

— Sɩ karancɩ ji bá nzɛdawuli ma kɔ, bun busukali. ³² Sin bilɛn na n jile lɛrɛ sin sɛsɛrɛn lɛ, mɩ n da bin danan tɔɔla kɔ bun sin bilɛn ba yɔ, ma n nɩ nɩ bamba zanwulin lɛ, má n má da bin tɔɔla, bala n na jana mba nɩ bamba ma n na tugu zɛɛ sɔbɛ ma.

M ba laaka bile wɔ lɩyɩ nɩ ma

(Maco 9.14-17; Mariki 2.18-22)

³³ Farizipɛn ba gaan laakɛɛ Yezu ba:

— Zan bwaasɩdanan ba n lɩyɩrɩ, m ba Labaa jɩnga. Wun dɔn ba bwaasɩdanan na bɩ zandɛrɛ. Hɔn, nɩbɩ fɔ n nɩ fɔ bɛɛrɛ, n nɩ fɔn mini.

³⁴ Bunɩ Yezu ba tee da n nɩ a jile nɩ ma:

— Sɩ n zugore, a n lɔ jɛrɛ n pɛngan da a lɩyɩ ma, bɩ abɩ jile na n bii ru? ³⁵ Hɔn, lɩmɩnɩ n daartɩ, n nɩ daartɩ a lɔ jɛrɛ n zin bɔ n bii ru. Bɩ waartɩ n nɩ daartɩ n lɩyɩrɩ.

Fɔ zizi kuɔɔn fɔ jɛrɛ

³⁶ Yezu ba tee maasin da n nɩ a jile didɩja jɛɛ cɩ nɩ ma, a ba a pɩn n nɩ:

— Sɩ foofo bá zwaan jɛɛ pa dɔnɔɔn twaartɩ a n ta a lepi zwaan zizi pa dɔnɔɔn ma kɔ. A buru bɩ zwaan jɛɛ cɩ n daartɩ a zwaan zizi cɩ bangɔ a n'a twaartɩ. Kuɔɔn burɔ nɩ, a zwaan jɛɛ cɩ lepi zwaan zizi ma cɩ jile bá bɔɔn kɔ, bala m bá dɔnɔɔn kɔ.

³⁷ Sɩ foofo bá duven jɛɛ dɛrɛ fɔ zizi nɔ kɔ. A buru a duven jɛɛ cɩ n daartɩ a fɔ zizi cɩ wi, a duven cɩ n cinde, kuɔɔn burɔ nɩ, a fɔ cɩ baraa tanga kɔ. ³⁸ Tan ka pɩnɩ, duven jɛrɛ n bɔɔnɔ a n da fɔ jɛɛ ru.

³⁹ Hɔn, lɩmundo nɩ foofo dala bá nana kɔ. Sɩ woo sɩ, bile lɩ ba a mundo duven zizi mɩ ni, bɩ daan ba yagɔɔ duven dugo jɛɛ maast yɛ dɔ kɔ, a buru a nɩ a pɩnɩ ma a duven zizi cɩ n pɩsa.

Yezu ba nɩ bile pɩn susu pile nɩ ma

(Maco 12.1-8; Mariki 2.23-28)

6

¹ * **Susu** pile jige, Yezu ni gaan jendee taran bii ru, aba bwaasɩdanan ba «bile» yɛrɩ,

m ba tuturu n wɔsaan nu m ba a sun. ² Farizijen jigen ba a pun ma kafɔ tɔɔla, ju bile ba nani a ma a zaan susu pile kɔ, mbin ni bi zandere?

³ Yezu ba n lusi a ba a pun:

— Bɔɔ ba a ba Davidi je, a ba ju bile zaan kunu aba bwaasɔdanan ni, á n bi karaan kara a sebe nu kɔ? ⁴ A ni a wɔ Labaa cinbi gulo nu, m ba buuru bile kaa Labaa yee lu kaabɔ fɔ le, a ba bile wara a ba a sun, a ba jige ka aba bwaasɔdanan ba. Á dɔ n'a duri ma si fofo bá nani a ma a n bi buuru ci sun kɔ, bun Labaa cinbi gulo kaabɔli dunvni. A n bi karaan kaa kɔ?

⁵ A jana a ba a pun n ni:

— Somboo Ní ni susu pile jiiin la.

Goon jige jan dunvni ni gan aba busu ja

(Maco 12.9-14; Mariki 3.1-6)

⁶ * **Susu** pile jige dɔ, Yezu wɔ Zifun ba dakuye cinbi nu, a ba sin didiɲa. Gvun jige dɔ ni a gana a cinbi le nu, a tungu jan ni gan le. ⁷ A jipini segewulin kunu a Farizijen ni m ba gaan Yezu didaabiri a buun ma, lere a ma a ka n daa a goon ci busu ja a ma susu pile, bala n na zaragi da a ma. ⁸ Hvn, Yezu gana mba tagasi duri. A ba a pun a goon tungu jan gan na le ni:

— Ndo, da gvun bile.

A goon le ba ndo, a ta gvun. ⁹ Yezu ba a pun n ni:

— Má ni laakere á ba, ába ye n yraan ci n yɔre na kafɔ ju zaan si ni susu pile? Ju buun taa ju bamba? N si jinde si taa n'a jinde bɔ?

¹⁰ Yezu la n lakelen ma torotoro, a ba a pun a goon le ni:

— Ní jan le bakola.

A goon le ba Yezu lusi, bilema, a jan kara. ¹¹ A jipini segewulin kunu a Farizijen fɔɔtana a guloma. M baraa ju bile zaan Yezu ni, m ba gaan yaagvo bi waa ye.

Yezu ba juun jimawuli bun kun furá bɔ

(Maco 10.1-4; Mariki 3.13-19)

¹² Bi waa le ma, Yezu ni a ta Labaa junga a cí la, a ba Labaa junga a goona lakele. ¹³ Li ba a mi, a ba aba bwaasɔdanan len buri, a ba si bun kun furá bɔ m bii ru, a na n tɔ ka, ma juun jimawulin. ¹⁴ Bin danan tɔ ni ci ni: Simɔ, Yezu ba bile buri ma Piyeeɔ, kunu n dɔgɔɔn Andere ni, Zaaki ni, Zan ni, filipu ni, Batelemi ni, ¹⁵ Maco ni, Tooma ni, Alife ní

Zaaki ni, Simo ni, si bile ju gaan jiiri a ma a guloma, ¹⁶ Zaaki ni Zudi ni, koon Kariyoti Zuda ni, si bile ba Yezu ka a sin ba.

Yezu ba zama didiɗa, koon busukalin mi juun ju pin

(Maco 4.23-25)

¹⁷ Yezu jise a ba a bo a ci la koon aba bwaasidanani ni, a gunu fule ye. Zama goo ri gana a bwaasi, a ba tugu ma wulin, koon sin gooron bile ba bo Zude ganda lakele nu, koon Zeruzalemu cibiri, Tiiri koon Sidon cibiri, bi tu ci fora ni a mu li ma. ¹⁸ A zama le ni a da a tuka Yezu ye. N do ni m ba da, ma a na mbin ba busu ja. Benun bamban na sin bilen n yogore, Yezu ba mba benun lala. ¹⁹ Sin lakelen ni m ba gana a wore na n wusaan da Yezu ma, a buru panga ni gaan baari a nu, sin ba busu jani.

Foo kwaa koon boonu

(Maco 5.1-12)

²⁰ Yezu ba a yee sa a la aba bwaasidanani cin ma, a ba a pin n ni:

— Ábin bilen na waanan le,
Labara n daa baraka da a ni,
bala Labaa ciibaa ri ábin ba fo le.

²¹ Boo r'ábin bilen ma sasa,
Labara n daa baraka da á ni,
a n daa fobe ka á ba á n'a biri á n kan.
Ábin bilen na wupe sasa,
Labara n daa baraka da á ni
a n daa fookwaaa ka á ba á n pangara .

²² Sin ka á lere mba n zogu le, m ba jendekere á ma ko, n n'a sosore, á to bamba pun Somboo Ni tola, ka a du ma Labara n daa baraka da a ni. ²³ N ka bi zandee waa bile ma, ka pangara, á n bwo, a buru saa gulo ni á dumaan lenbi Labaa paaye. Sobe sobe ma ni tan puni á ni, bi sin cin ba n jin ni m ba bile zaan Labaa lusilin ni.

²⁴ Hun paaman,
kwere n'ábin ma,
a buru bilema ábin ba ába toon lakele biri,

²⁵ Ábin bilen no pan sasa,
kwere n'ábin ma,

bɔɔɔ n daaru á je.

Ábin bilen na yaa sɔsa,

kwere n'ábin ma,

ji fɔɔ zaaru daa da á ma,

á n daa wupe.

²⁶ Ábin bilen ni sin lakelen n'á tɔ buun puni, kwere n'ábin ma, sin bilen ba gana n jile lere Labaa lusilin le, buna dɔ ni, mba n jin ni m ba gaan bile zandere.

Zɔɔɔ nana nunu

(Maco 5.38-48; 7.12a)

²⁷ Yezu ba a pun: má ni a puni á ni, ábin bilen n'á tukere má ye, ka á zɔɔɔ nana, ka ji buun zani á zɔɔɔ ni. ²⁸ Sin bilen na danga wɔre á ma, bilen don n'á yeekoyere, ka Labaa jinga bin li ma, ma Labara n ji buun zani n ni. ²⁹ Si ka ní je ní pira du ma, a du curo jɔnu a ba. Si ka níba nun zwaan sa ní bara a lukani níba dongi dɔ sa ma kɔ. ³⁰ Si ka fɔ jinga ní ye, a ka a ba. Si ka ní wɔsaan nu fɔ sa, ní bá ta laaka a ba kɔ. ³¹ Á n'a wɔre Somboren na ji bile zani á ni, ábin don na bile zani n ni.

³² Á ka ába nana wulin nandere, Labara n daa kafɔ saa ka á ba bi tɔla? A buru ji bamba zanwulin don ni m ba nana wulin nandere. ³³ Á ka ji buun zandere ába juma wulin ni, Labara n daa kafɔ ji buun zani á ni bi tɔla? Ji bamba zanwulin don ni bile zandere. ³⁴ Á ka jun dɛɛ bilen na zugore n'a saara á ni donɔɔn ma, kafɔ ni bi nu? Ji bamba zanwulin don ni jun dɛɛ m ba janun ma, na jana n'a dɔ saara n ni. ³⁵ Á ka a wɔre á n le Labarankodo nunun le sɔbe, á n saa gulo ye, ka cin jun cin zani: Ka á zɔɔɔ nana, ka ji buun zaan sin bilen ba zugore n'a dɔ saara a ni kɔ ni, ka jun da bin ma, a buru Labaa jile ni ji buun zandere bilen ba baan duv kɔ ni, kɔɔn sin bamban ni. ³⁶ Ka ku cibii du, gunu á Ji Labaa ba cibii duwuli le waa bile le.

Zaragi da ku ma nunu

(Maco 7.1-5,16-20; 12.33-35)

³⁷ — Á bá zaragi da ku ma kɔ, Labaa bá zaragi da á ma kɔ. Á bá ciwɔ ába janan ma kɔ, Labaa bá ciwɔ ábin don ma kɔ. Ka zaragi dala ku ni, Labara n daa zaragi dala ábin don ni. ³⁸ Ka sin wɔ n na daaru ábin don wɔ, ka a zangu a n buru a buun ma, ka a zangu a n sugu, ka a zangu a na zuzugu a buun ma, a n pan a n cinde. Labaa ji zaan waa ri be. Á ba fɔ zanguv waa bile le a n'a ka ába janun ba Labara n daaru ábin don ba fɔ zanguv bile

dabala.

³⁹ Yezu ba tee jige da n ni a ba a pin:

— Tundu ka a pin, ma a n daari n jaan tundu bangu, kafu n daa zani? Mbin furá lakele n daa jeen koo ru.

⁴⁰ A ni ba ci cegee ciro pin:

— Karamaan bá zugore a n la aba didiɲa wuli ni kɔ, hun Karamaan bile ka a didiɲa a buun ma, a buru n daa le aba didiɲawuli fu dabala.

⁴¹ Yezu jana a ba tee maasi da:

— Kafu tɔɔla n lee buu ma n dɔgɔɔn yee ru, a do zinda muun ni nɛbi jile fu nu, ni yee bá bu yee kɔ? ⁴² Ni daa baa lonni n'a pin ni dɔgɔɔn ni ma a n gunu ni buu bo a yee ru, a do zinda nɛbi jile yee bá a muun yere nɛba fu nu kɔ? Wuun cigisi na, a muun ci bo ni jile yee ru juna! Bi kuru, ni yere n daa fura ye n'a buu ci bo ni dɔgɔɔn fu nu.

⁴³ Yezu jana a ba a pin do:

— Yiida buun fofo ba ni bamba kee kɔ. Yiida bamba fofo do ba ni buun kee kɔ.

⁴⁴ Yiida dugo lakele ni duri aba ni ye. Si fofo ba goo ni naan lele yiida ma kɔ, m ba to ni naan lembe yiida ma kɔ. ⁴⁵ Si buun ni ni buun zandere, a buru a wuun ni fun, si bamba do ni ni bamba zandere, a buru a wuun ni ci. Si wuun ba pan kuun ni bile ni, a li ni bile pin.

Yezu ba li zangu bile wo cin furá ni ma

(Maco 7.24-27)

⁴⁶ Yezu ba a pin:

— Á ka mi Ji Labaa jipini manɛ hun á bá a zandee kɔ, kafu tɔɔn ni a nu á n li gulo pin mi to ni, ma «Nindana, Nindana»? ⁴⁷ Si woo si, bile ka da mi ye, a n'a tukee mi jipini ye, a yo a ba a zani, má n daa a yula á ni, bi n daan ci n zangu fu bile ma. ⁴⁸ Bi si ci ni gunu cimbidali jige ni. A ba yee fun a ba zuzulu ka a ta buu jee ma, hun a n gana a n'aba cin buu dwaara a la. Mu cii da, a da a je a cin le nu, hun a n zugo a n'a zuro kɔ, a buru a cin le dwaara ba buun ka. ⁴⁹ Hun si bile n daan ni mi jipini ci manɛ, hun a bá a zandee kɔ, bi n daan ni goon goon jige ni, a ba aba cin do fura koolo nu. A n'a buu dwaara a n wo tu kɔ. Mu gulo da a cin le ma, bulema a cin le munda. A cin le munda da kuun buun gulo ni. Kapirnaamu kiwi (7.1) [HK00368]

Yezu ba kanda jindaan dunuun jipali busu ja

7

¹ Yezu ba a ba jɪ pɪn a zama lɛ yɛ a ɲa, a ta Kapɛrɛnamo tu la. ² Guun jige ni bɪ tu lɛ la, Rɔmɒ na nɪ, a nɪ kanda pabɪ jɪin la. Jɪɲali ni a yɛ, a n'a nandɛrɛ a guloma, bɪ jɪɲali lɛ n gaan kerece kɔ, aba busu lɛ nɪ wɔrɛ a n'a jɛ. ³ Bɪ kandan ba jɪndaan lɛ ba a ba Yezu bure ma, a ba kandan jigen ɲɒnɒ a yɛ ma n na ta a ɲunga a n da aba jɪɲali cɪ busu ɲa a ma, a bá gan kɔ. ⁴ A ɲɒnɒ jɪmawulin lɛn ba m ba buu Yezu yɛ, m ba a ɲunga a guloma m ba a pɪn a nɪ:

— Ní ka daa zugo n'a jɪ cɪ zani a kanda goon cɪ nɪ, a n buɒnɒ. A nani a ma. ⁵ A buru wun ba ganda cɪ n kwaari a nɪ, kuɒn bɪlɛ nɪ, abɪ jɪlɛ ni ba a dakuyɛ cinbi cɪ dɔ a ba a ka wɔ ba.

⁶ Yezu tugu n ma. A ba a ba jendeka a kanda goon lɛ cɪn ma, abɪ ba n tongoon ɲɒnɒ ma n na da a pɪn a nɪ:

— Nɪndana, ń bá ń jɪlɛ yɔɔɔ kɔ, mɪ jɪni n gwaanani má a pɪn ń nɪ, ma ńbɪ Zifu cɪ n da wɔ mɪ sɪ koolo cɪ zaba nɒ. ⁷ Mɪ nɪ má bɪlɛ yɛ má a dɒ, ma mɪ bá nani a ma má da ń yɛ kɔ. Hɒn, jɪ dɒnɒn tooto pɪn, mɪ jɪɲali cɪ busu n da ɲa. ⁸ Mɪ jɪlɛ ni panga daan lɛ, kanda dɔn nɪ má yɛ. Má ka a pɪn a dɒnɒn nɪ ma a n ta, a nɪ tɛrɛ. Má ka a pɪn maasi nɪ ma a n da, a nɪ daari. Má ka a pɪn ma jɪɲali ni ma a n cɪ zani, a nɪ zandɛrɛ.

⁹ Yezu ba a ba a jɪ pɪnɒn cin ma, a goon cɪ jɪ ba kwaaka a nɪ a guloma. A ba a binde a ba a pɪn a zama bɪlɛ n'a bwaasi lɛ nɪ:

— Má nɪ a pɪni á nɪ, kale Izirayɛlɪ zama jɪlɛ bii ru ni, sɪ n gonlabaaye cabala má biin má a yɛ kɔ.

¹⁰ A ɲɒnɒ jɪmawulin lɛn ba m ba ɲana m ba da paaye, m ba da zunda a jɪɲali lɛ busu ɲa.

Yezu ba ní goniin jige yɛɛkara Nayini tu la

¹¹ Bɪmbaan bɪ kuru, Yezu ta tu jige la, bɪ tu cɪ tɔ nɪ Nayini. Aba bwaasɪdanan kuɒn zama gulo ni gaan tuguri a ma. ¹² Yezu ba a buru a tu lɛ lɪ ma, a ba sin yɛ tɛrɛ jii jige bii fura. Jelɒ jige ní goniin dɒnɒn taan nɪ. Zama gulo ni a pan a ma kuɒn a lɒ lɛ nɪ, n na tɛrɛ a biri. ¹³ Yezu ba a ba a lɒ lɛ yɛ, a cibii ba a kun, a ba a pɪn a nɪ:

— Ní bá wupe dɔ kɔ.

¹⁴ Yezu jendeka a ba a wusaan da a jii lɛ pɛbɛ ma. Sin bilɛn ba a jii cɪ sa m ba guɒnɒ.

Yezu ba a pin a jii le ni:

— Má ni pini ní ni, ndo.

¹⁵ Bilema, a jii yekara, a ba ndo a gana a ba jupin. Yezu ba a ní le ka n da ba.

¹⁶ Nimboo ba sin lakelen kun, m ba gaan Labaa tɔ gulokere a pini:

— Labaa lusili gulo ni a da wɔ bii ru. Labaa ri da a wuubɔ aba dugo ma.

¹⁷ Zude ganda kunu a luye tun lakelen nu, sin ba Yezu ji ci bure ma.

Zan ni ba sin jvun ji ma

(Maco 11.2-19)

¹⁸ Nin bilen lakelen ba zani, Zan batiize wuli bwaasidanana ba ta bi pin a ni. ¹⁹ Zan ba si furá bɔ, a ba n jvun Nindana Yezu ye ma na ta laaka a ba ma mbin na tangawuli bile dumanɔ, ma a bi ni taa, wɔlaa n na si maasi duma? ²⁰ Zan jvun jimawulin len ba m ba buu Yezu ye, m ba a pin a ni:

— Zan, batiize wuli ni a ba wɔ jvun, ma wɔ da laaka níba ma wun na tangawuli bile dumanɔ, ma níbi ni taa, wɔlaa wɔ ni nani a ma wɔ si maasi duma?

²¹ Bi waa le ma Yezu ba si goo busu ja, a ba lugan da taagu ma, a ba benun bamban lala si goo ma, a ba tundu goo yee ni. ²² Bi ni a ba a pin Zan jvun jimawulin len ni: — Ka ta, á yee ba ni bile ye, a tuu ba bile ma, ka ta bi pin Zan ni. Tundun yere n fura yere, lugan ni taaguri a buun ma, busu foolo bamba danan ba busun ba ja m ba sɔɔ tanga, tungin tuu ri ni manɔ, jirin yekara. Ka a pin Zan ni dɔ, ma Labaa nuun kwaa ri pun waanan ni. ²³ Mi ni n nɔyu da si bile ma a le aba munda suma le kɔ, jirin kwaa ra ni.

Yezu ba a tagasi bile ni Zan ni ma

²⁴ Zan jvun jima wulin ba m ba jana m ba ta, Yezu ba ndo a n Zan jupini a zama le ni:

— Á ni á ta la kafɔ ma a dun bii ru? Buu bile ni pee ra a bigidee taa? Aayi, Zan n gaan wvun furá danan ye kɔ. ²⁵ Hun, á ni á ta la kafɔ ma? Si bile n daan ni zwaan buun n'a ma taa? Sin bilen na zwaan buun wɔre n ma, fɔ gooro n sin bilen ye, bin na bi paaman ba cinbi dadaran nu. Zan n gaan bi dabala kɔ. ²⁶ Hun, á ni á ta la kafɔ ma? Labaa lusili jige ni taa? Má ni a pini á ni tan zee ye, Zan la bi ni. ²⁷ Zan ba si bile le bi ni ce: a ni a sege a ba ni ma cini: « la a ma, mi Nindana Labaa ri má jvun jimawuli jundere ní yile, a n'a zeren zizani ní yile.» ²⁸ Yezu ba a pin: — Má ni a pini á ni, sin bilen lakelen ni lu ba n

ye ní ɛ, bin bii ru si foofo gulobara n la Zan ni kɔ. Kuun bi lakele ni, Labaa ciibaa ru, si bile n si gwaanaan ɛ n lakelen bii ru, gulobaa la Zan fo ni.

Sin ba laaka Yezu ba ma a la Zan ni taa?

²⁹ A ganda ɛ sin kuun a jinde jun silin jilen ba m ba ta n tuka Zan ye, m ba tan ka Labaa ba m ba * **batiize** Zan ye. ³⁰ Hun, Labaa ba tangawuli bile ni yeɛbo a ba a juun m ba, Farizijen kuun a jipuni didɔnawulin ba m bala bi ma. N na yo n na batiize Zan ye kɔ.

³¹ Yezu ba a pin: — Mi nani a ma, má pii Somboren cin zangu kafɔ ma? ³² N ni guun nunun bilen na zama goo fura nu, n'a pinu m ba nanin ni:

«Wɔ pii pe á ni, á n buwɔ kɔ!

Wɔ ju lulo á ni, á do n wupe kɔ!»

³³ Tan ka pinu, Zan batiize wuli ni gana a li yeɛ waa goo ma, a n duven mi tee kɔ, á li ni bore ma beninin ni a ma! ³⁴ Somboo Ni do da, fɔbeɛ beere, fo mi ni, á li n bore ma má ni nɔɔn tan na ɛ, duven do ba má kaan kɔ, a ma baari jinde jun silin kuun ni bamba zanwulin gondarin ba n tongoon ɛ. ³⁵ Hun, sin bilen ba yo Labaa yii jingɔ jipani ma, bin yeɛ r'a yee ma a n buun.

Yezu n tere a Farizijen goon Simɔ ɛ

³⁶ Farizijen goon jige ni a ba Yezu buri, ma a n da fɔbeɛ buri aba zaba nu. Yezu ta a goon ɛ zaba nu, a gana a n fɔbeɛ beere. ³⁷ Lu ni kukuu zanwuli jige do ni a gaan bi cibii ci nu, a to zaaru a guloma. A ba a ba a ma, ma Yezu ni fɔbeɛ beere a Farizijen goon ɛ zaba nu bi pile ɛ, a ni da wo kuun twaan buun jige ni a wo, juun ji kwaa ra n'a nu. ³⁸ A lu ɛ da zinde Yezu dungu ye a ji, wupere a yeemu tore a waa ma. Bi kuru, a ba Yezu waa ci junga kuun a piinkan ni, a n'a juun ji kwaa ra ci tuturu a ma.

³⁹ A Farizijen goon bile ba Yezu buri a fɔbeɛ ma, a ba a ba bi ni ci ye, a ba pin a jile wuun nu: « Ci goon ci kaani Labaa lusili tan tan ɛ, lu bile ba a ba a wusaan da a ma, a n daa a do a n fo bile ɛ, ci lu ni kukuu zanwuli ci?» ⁴⁰ Yezu ba jipuni sa a ba pin a ni: Simɔ , nunu n má ye má n daari a pin ni ni:

Simɔ ba a pin: Nindana, a pin má n má tukere ni ye.

⁴¹ Yezu ba a pin:

— Jundali jige jun ni a gaan si furá ma. A dunuun fo ni lumini pasɔɔ (500) jipani saa ɛ. A doro fo ni lumini busɔɔɔ (50) fo ɛ. ⁴² Hun, foofo do n gana a si furá ɛ ye n na daari

mba jun saara a ni kɔ, a jundali ba a jun le dala n ni. A si furá ci bii ru, da n daari a jundali ci nana n la a paan ni?

⁴³ Simɔ ba a pin: má ni má tagasiri ma si bile ba a ba a jun gulo dala a ni.

Yezu ma a ba tan pin.

⁴⁴ Yezu ba a binde, a la a lu ci ma, a ba a pin Simɔ ni:

— Ní yee r'a lu ci yere? Mɩ wɔ m bi zaba nu, ní mu tɔ mɩ waa ma kɔ, hun a lu ci ba mɩ waa basa kuvu a yeemu ni, bi kuru a ba a tutuu kuvu a piinkan ni. ⁴⁵ M bi jile fooda mɩ ni nanawɔ fɔ le kɔ, hun a n sa a lu ci da waa ma, m bi nanawɔ jɩ zani a waa le ní juun buun jile tuu má piin ma kɔ, hun a lu ci ni a ba juun ji kwaa ra tuu má waa ma. ⁴⁷ Yezu ba a pin Simɔ ni: mɩ ka a pin ma a lu ci jɩ bamban ba dala a ni, a buu ri ce, bala a ba nanawɔ gulo yɩla. Ní ka jɩ bamba gwaanaan dala si bile ni, bi n daan ni nanawɔ gwaanaan yɩlere.

⁴⁸ Yezu ba pin a lu ci ni:

— Níba jɩ bamban ba dala ní ni.

⁴⁹ Sin bilen ba m ba gana a fɔbɛɛ bu fura le nu n ye, m ba a pin n wuun nu ma kafɔ si ni ce, a n Somboren ba jɩ bamba dalere n ni?

⁵⁰ Yezu jana a ba a pin a lu le ni:

— Níbi jile gunlabaaye ci ni a ba ní tanga. Ta kuvu fɔkwaaa ri.

8

Sin bilen ba gaan tuguu Yezu ma

¹ Bi kuru Yezu ta tu dadaran kuvu tu misunun la. A ni a gaan Labaa ciibaa nuun kwaa pinu. A ba a ba si bun kuvu furá bile bɔ, bin ni m ba gana a ye, ² bi kuru, a ba benun bamban lala lun bilen ma kuvu a ba lun bilen ba busu ja, bin dɔ ni m ba gana a ye. Bin danan tɔn ni cin ni: Magadala Maari, benun sɔfura ni a ba lala a ba n bɔ abi ma; ³ Zaani ni, cii Erɔdi zaba ji yɩledaan dunuun bile tɔ n Kuuza, abi lu ni be; Suzaani ni, kuvu lu goo maasin ni. Bin lakele n ni m ba gaan fɔbɛɛ kere Yezu kuvu aba bwaasidanani ba kuvu n wusaan nu fɔn ni.

Yezu ba tee bile da fɔdugo jɩ ma

(Maco 13.1-9; Mariki 4.1-9)

⁴ Zama munderen ba m ba bɔ tu lakele la, m ba da n dakuye, Yezu ba ci tee ci da n ni:

⁵ — Goon dɔnɔvɔn nɪ bara a ta aba fɔdugo mɪsa ma. A ba a gana a fɔdugo lɛ mɪsani, a jigen ba munda a zɛɛ lɪ ma, sin ba tɔtɔmbɔ a la, baanun ba a mɔni. ⁶ Jigin dɔn ba munda jɛɛ fura nɔ, a bara hun a pana a gan, a buru a fura nɪ lagaa lɛ. ⁷ Cɪrɔ munda lɛlɛn bii ru. M ba guu kɔ yɛ, a lɛlɛn ba a fɔdugo lɛ sɔgɔ. ⁸ A fɔ dugon bilɛn ba munda fura bɔvɔn nɔ, m ba bara, m ba nɪ ka, nɪ paaburɪ (100). Man tɔrɔ pɛsɛli (8.5) [LB00094]

Bɪ nɪ Yezu ba a pɪn:

— Tɔv ka sin bilɛn ba, bin dana na n kɔjiiri n'a ma dɛ.

A tee cɪ buru

(Maco 13.10-17; Mariki 4.10-12)

⁹ Yezu bwaasɔdanan lɛn ba laaka a tee cɪ buu ri. ¹⁰ A ba a pɪn n nɪ:

— Labaa ba ciibaa jɪnanɪ bile ylɛa doɲa nɔ, bɪ nɪ jɪ caa lɛ a ba a yɪla ábin ni. Hun a nɪ a ylɛɛ sin gɔndaarɪn nɪ kɔvɔn tee ni, bala, n na la hun n yɛɛ bá fura ye kɔ, na jɪpɪnɪ ma, hun m bara a buu dɔ kɔ.

Yezu ba a tee cɪ buu pɪn n nɪ waa bile lɛ

(Maco 13.18-23; Mariki 4.13-20)

¹¹ A tee cɪ ba jɪ bile buu pɪnɪ, bɪ nɪ cɛ:

—A fɔdugo cɪ, Labaa jɪpɪnɪ nɪ. ¹² Sin jigen ni gɔvɔ zɛɛ lɪ ma nɪ, fura bile ni a fɔdugo cɪ munda bi. N nɪ a jɪpɪnɪ cɪ manɪ, hun * **Sontana** nɪ daart a n da a jɪpɪnɪ cɪ bɔ n wɔvɔn nɔ bala, m bara gɔvɔ a yɛ n na zugo n na tanga kɔ. ¹³ Sin jigen dɔn nɪ gɔvɔn jɛɛ fura nɪ. N nɪ a jɪpɪnɪ cɪ manɪ, n na yɔ a ma kɔvɔn fɔkwaana rɪ. Hun, m ba a dalɛrɛ a jɪpɪnɪ cɪ n gaan fura bɔvɔn ye n fɔɔ rɔ kɔ. M ba gɔnlabaayɛ cɪ bá mɪɲaan kɔ. Bin dana cin, jɪ jii ka n ye lɔnnɪ, n nɪ panderɛ n kuu ri. ¹⁴ fɔdugo bile ba a munda lɛlɛn bii ru, bɪ nɪ sin bilɛn ba a jɪpɪnɪ cɪ ma, hun m ba tɛɛ ylɛ kɔ, tagasɪn tɔɔla, wɔsaan nɔ fonin kɔvɔn doɲa paamabaa tɔɔla. Bɪ lɛ nɪ a zanderɛ, m bá nɪkɛrɛ a n ma kɔ. ¹⁵ fɔdugo bile ba a munda fura bɔvɔn nɔ, bɪ nɪ goon sin bilɛn ba n tuka a jɪpɪnɪ cɪ yɛ, m ba yɔ, m ba a kun n fɔɔ rɔ a bɔvɔn ma kɔvɔn sɔbɛ baa rɪ. Bin dana cin ni nɪkɛrɛ a bɔvɔn ma.

Yezu ba tee bile da pitene jɪ ma

(Mariki 4.21-25)

¹⁶ Yezu ba a pɪn:

—Sɪ fofo ba pitene lidɛrɛ a n pana a n dwaan kuro a ma wɔlaa a n'a da karanbamba lu

kɔ, hɔn n ni a kaa turuun la, bala sin bilen lakelen na wɔre a cinbi n n'a fuleen ye. ¹⁷ Nɪ caa fofo jile bá bi, bile baraa baa fule ma kɔ. Nɪ bile lakele n moncii jɪ le n daa da baa fule ma pinde.

¹⁸ Bɪ tɔɔla, ka á jile kun ába tɔka daako ma. A buru fɔ n sɪ bile ye, maasi daa da bɪ dan fɔ ye, hɔn fɔ bá sɪ bile ye kɔ, a gwanaan bile n'a wɔ, n ni daa burɔ yɔ a ni.

Yezu n da kɔnɔ n dɔgɔnɔn ni da ni?

(Maco 12.46-50; Mariki 3.31-35)

¹⁹ Yezu n da kɔnɔ n dɔgɔnɔn ba da a ye, hɔn m ba gana m ba zugore na buru a ye a zama tɔɔla kɔ. ²⁰ Sin ba a pin Yezu ni ma n da kɔnɔ n dɔgɔnɔn na bi a domantɔ a cile, ma n ni wɔre n n'a ye.

²¹ Hɔn a ba a pin n ni:

— Mɪ da kɔnɔn má dɔgɔnɔn ni sin bilen na n tɔkɛɛ Labaa jɪpɪnɪ cɪ ye, n n'a ba jijaan ni.

Yezu ba pɛɛ gulo lukantɔ

(Maco 8.23-27; Mariki 4.35-41)

²² Cɪ pile Yezu wɔ a gongosalaaan nɔ kɔnɔn aba bwaasɔdanan ni. A ba a pin n ni: ka da wɔ ta a basa dɔngɔla a mu pa dɔ ma.

M ba ta. ²³ M ba m ba gana a mu kandɛɛ, n yeɛ ba Yezu sa. Pɛɛ gulo ba ndo a basa cɪ la. Bɪ tɔɔla, mu ni a gana ndoo wɔre a gongosalaaan nɔ. M ba la a ma a baa gaan bɔnɔn n ma kɔ. ²⁴ M ba jendeka a ma, m ba a yeɛkara, bɪ n n'a pinɪ:

— Nindana, Nindana, a mu n daa wɔ bɪrɪ!

A yeɛ ba a kara, pandara a pɛɛ kɔnɔn a basa mu la, m ba gɔnɔn a fura kaan senwɔn.

²⁵ Hɔn a n'a pin n ni:

— Ába gɔnlabaaye le n ke?

Nimboo kɔnɔn nɔyɪ ba n kun, m ba gana a pin kɔ n ni: da ni kɔnɔn cɪ ni, a n jɪpɪn pɛɛ kɔnɔn mu ye, n dɔn ni a lusiri!

Yezu ba benɪnɪn lala Geraza

(Maco 8.28-34; Mariki 5.1-20)

²⁶ Yezu kɔnɔn aba bwaasɔdanan ba m ba a mu kantɔ m ba ta bɔv Geraza sin ba ganda nɔ, Galile ji. ²⁷ Yezu ba a jise a tu waa bile ma, goon jige ni bara a cibiri, a da dɔ a le. Benun mɔnderɛn ni m ba gana a ye. A ba zwaan wɔre a ma kɔ a dɔ n gaan waa cibii kɔ

bun jirin ba ye la . ²⁸ A ba a ba Yezu ye, a munda a tu a yule, a ba lukaa da a guloma, a ba a pun koon nuun gulo ni:

— Yezu, Labarankondo Ni, kafɔ ni bi mi kono nɔi bii ru? Ma ni n jingere n bara ma bibee ko.

²⁹ Bala Yezu ni gana a pun a benun len ni, ma n na bara a goon ci nu. A buru waa goo ma a benun len ba gana a goon le jere. Bi tola, n ni m ba gana a de kuro nu, n na zogron yiri a waran ma. Hun, a ni gana a ba yu fon len kander. A benun len ni m ba gana a junde tere a ni jeenfule fura nu. ³⁰ Yezu laaka a ba:

— Ni to ni da?

A ba a lusi:

— «Bataa.»

Bala, benun munde ri m ba wo a ye. ³¹ N ni m ba gan Yezu jingere ma a bara m bin zun fura bamba nu ko.

³² Bi fura le nu, buroon maan munde ri gan fobe beere a ci la. A benun len ba Yezu jinga ma a na m bin dala n na ta wo a buronman cin nu. Yezu yo bi ma. ³³ A benun len ba bara a goon le nu m ba ta wo a buroon man len nu. bilema, bi tube damata le jise a tontoon la koon busi ni, m ba ta kara a basa mu ye, a ba m biri.

³⁴ A buru laaye wulin ba m ba bi ju zandee le ye, m ba busi m ba ta a pun a cibiri kono a luye tun la.

³⁵ Ju bile ba a zani sin ba bara m ba ta la a ma. M ba da Yezu ye, a benun ba gan goon bile ye, m ba da a zunda gandee Yezu ji, zwaanun n'a ma, a yii lupani ni; Nimboo ba n kun. ³⁶ Sin bilen lakelen ni a ju ci zani n yeema, a benun ba m ba bara a goon ci nu waa bile le, m ba ta bi danda. ³⁷ Bi tola, nimboo ba bi ganda sin len kun hun m ba Yezu jinga ma a n ta a n'a bo m bin ba ganda nu. Yezu wo a gongosalaaan nu a pana a kuu ri.

³⁸ Goun bile ni a benun ba bara a nu, a ba Yezu jinga ma a n'a dala abi n gana a ye.

Hun, Yezu n yo ko, a ba zee ka a ba, a ba pun a ni: ³⁹ Nana n ta paaye; Labaa ba ju buun bile lakele zani ni, ni bi waa pun.

A ta, Yezu ba ju bile lakele zani a ni, a ba bi danda a cibii pa lakele ma.

Yezu ba Zayirusi ni loon yeekara

(Maco 9.18-26; Mariki 5.21-43)

⁴⁰ Aba pande ma, a zama ba a do Yezu le, bala n lakelen ni a dumani. ⁴¹ La a ma goon

jige da, a tɔ ni Zayirusi, bile gana a Zifun ba dakuye fura cinbi jindaan le. A da kukumboo Yezu yoloon ye, a ba a junga ma a n da abi le. ⁴² Bala, ní loon dunuun taan ni a ba, aba ye li ni bun kuun furá dabala, a bile ni wɔre a n gan.

Yezu ba tɛɛ waa bile ma, a zama ba a sugu. ⁴³ Lu jige do ni a gaan bi fura le nu, lun ba jiinkaani busu jama ni a gaan cindere a ye, a li bun kuun furá ni. A ba a wusaan nu fo lakele zizaaru nzedalin ye, aba busu do n ja ko. ⁴⁴ A jendeka Yezu dungu ye, a ba a wusaan da aba zwaan ma. bilema, aba jama cindi ci gunu. ⁴⁵ Yezu ba a pin: da ni a ba a wusaan da má ma?

Si fofo n ye a ba pin ma abi ni a ba a wusaan da a ma ko. Piyɛɛri kuun bilen ba gana a ye, m ba a pin:

— Dana, a zama ba n lukugu, n na n jundere, n do ni a pin: da ni ba a wusaan da má ma?

⁴⁶ Hun, Yezu ba n lusi:

— Si ba a wusaan da má ma, bala ma a du ma panga jige ni a baa má nu.

⁴⁷ A lu le ba a du, ma a ba abi ju le waa ye. A da kukumboo Yezu yule, a n papagare. A ba a wusaan da Yezu ma ju bile tɔla, a busu do ba ja bilema, a ba bi waa pin si lakele yeɛ ma. ⁴⁸ Yezu ba pin a ni:

— Má ní, níba gunlabaaye ba ní tanga. Ta kuun mijantuu ri.

⁴⁹ Yezu ba a gana jupuni a lu le ye, si dunuun bara jindaan Zayirusi le zaba nu, a da a pin a ni ma aba ní loon le gan, ma a ba Nindana yogo do ko.

⁵⁰ Hun, Yezu ba a ba bi ju le ma, a ba a pin Zayirusi ni:

— Ní bá gongoka ko, gonlabaye. A n daa tanga.

⁵¹ A ba a buru a zaba nu, a n yo si fofo wo a ye ko, bun Piyɛɛri, Zan, Zaaki, kuu a ní le n ji kuu n da. ⁵² N lakelen ni m ba gaan wupere a la n yeemu gaan cindere. Buni Yezu ba a pin:

— Á bara wupe ko; A n gan ko, a ni n yeebore.

⁵³ M ba gaan yaa ri a ma, bala n n'a duri ma a gan. ⁵⁴ Hun, a ba a kun a wusaan ma, hun a n'a pin a n pandara a ni:

— Ní, ndo.

⁵⁵ A merege jana a da wo a nu. bilema, a ba ndo. Yezu ba a pin a ba sin ni ma n na fobe ka a ba a n'a biri. ⁵⁶ A ba noyu da a ní sunguu le sin ma, hun a ba a jii ka n ma, ma ju bile ba a zani, ma m bara pin si fofo ni ko.

Yezu ba a bwaasɗaan bun kuɗn furá bile bo

(Maco 10.5-15; Mariki 6.7-13)

9

¹ Yezu ba a bwaasɗi daan bun kuɗn furá le dakoye, a ba panga kuɗn zugo jɗi ba ka m ba, ma n na benun dugo lakele lala, n na busukalin ba busu ja. ² Bi kuru Yezu ba n jɗɗɗu ma n na ta * **Labaa ciibaa** jɗɗɗu jɗi bure danda, n na busukalin ba busu ja. ³ A ba a pɗɗɗu n ni do:

— Á bara fofo sa ába zee taagu ci toola ko. Á bara bansala sa ko, á bara bunjee sa ko, á bara fobe sa ko, á bara pa sa ko, fofo bara wo a ma zwaan furá sa ko. ⁴ Á ka wo zaba bile nu, ka gaan bi nu hun ába ndo n buru á n ta yule. ⁵ Á ka ta cibii bile nu aba sin ka m bala á ma, ka baa bi cibii ci nu a n'á waa busuma tongo a la seema le.

⁶ Yezu bwaasɗanan len ba ta. N ni m ba gaan tee cibii lakele nu, nuun kwaa dandere, sin ba busu jaan fora lakele nu.

Erɗɗi wɗɗɗu gɗgaa jɗi

(Matio 14.1-12; Mariki 6.14-29)

⁷ Nun bilen lakelen ba a zani, cii Erɗɗi ba bi lakele ma. A yii gɗgara a guloma, a buru sin jigen ba gana a pɗɗɗu ma Zan yee ri a kara a baa jirin bii ru.

⁸ Wusinini don ni m ba gana a pɗɗɗu ma Labaa lusili Eli ni a pana a da.

A don don ma haali Labaa lusili donɗɗu yee ri a kara a bara a jirin bii ru.

⁹ Bi ni Erɗɗi ba a pɗɗɗu: «Mi jile ni má sin da Zan jinkaani ma. Hun, curo m baari da ni do, n n'a jɗi cin pɗɗu a ba jɗi ma?»

Bi toola, Erɗɗi ni a gaan wore a n Yezu ye.

Yezu ba fobe ka somboo jeso (5000) ba

(Maco 14.13-21; Mariki 6.30-44; Zan 6.1-14)

¹⁰ A jɗɗu jimaawulin len ba m ba pana m ba da, m ba mba jɗi zanderen lakelen waa pɗɗu Yezu ni. Yezu ba n kun, a pana a ta n ni laali, Betisayida cibii baye. ¹¹ A zama le ba a ba jeen waa ye, m ba tugu a ma. Yezu ba a do n le a buɗu ma. A ni a gaan Labaa ciibaa jɗɗu n ni. A ni a gaan busukalin bilendi don ba gaan mɗantuu wore m ba busu jani.

¹² Wuso ba a manka munda ma waa bile ma, a bwaasidaan bun kuun furá le ba jendeka Yezu ma, m ba a pin a ni ma a n'a zama ci dala n na ta a tun la, kuuv a gweeren nu bala, n na waa fora ye, n na fobee do ye n n'a biri. A buru wun ni fora jeen fule nu.

¹³ Hun, Yezu ba a pin n ni:

— Ábin jilen na fobee ka m ba.

A juun jimawulin len ba Yezu lusi:

— Buuru so tooto ni wo ye kuun pee furá ni. Bun wo ka ta fobee pere a cibiri a buru sin ba muvu a guloma.

¹⁴ A zama ci ni gaan jeso (5000) dabala. Yezu ba a pin aba bwaasidanani len ni:

— Ka a sin len jijiri n na gaan zun zuni; zun dununi n le si busoro (50).

¹⁵ M ba a Somboren len kara a tu, guun Yezu ba a pin waa bile le. ¹⁶ Yezu ba a buuru so le sa kuuv a pee furá le ni, a ba a yee sa lenbi, a ba Labaa jinga ma a n baraka da a nu. Bi kuru a ba a biikakani, a ba a ka aba bwaasidanani ba, ma n n'a ka a zama ba. ¹⁷ A sin len lakelen ba fobee biri, m ba kan. Fobee bile gunda, a bwaasidanani ba bi wara, m ba kasi bun kuun furá pan a ni m ba da a ni.

Piyeeɾi ba a pin ma Yezu ni tangawuli le

(Maco 16.13-23; Mariki 8.27-33)

¹⁸ Ci pile Yezu ni a gaan Labaa jingere laali, aba bwaasidanani ba da a ye. A laaka m ba:

— Sin ni pini ma da ni mi ni?

¹⁹ M ba a lusi:

— Sin jigen ma Zan bile ba a gaan sin * *batizee* ri ni. Wusinini don ma Labaa lusili Eli ni, a don don ma haali Labaa lusili dunuun ni, a yee kara a bara a jirin bii ru.

²⁰ Yezu ba a pin n ni:

— Ábin jilen don, á ni pini ma da ni mi ni?

Piyeeɾi ba jipini sa a ba a lusi:

— Ni Somboren tangawuli le, Labaa ma a n daa si bile juun.

²¹ Yezu ba a jiika n ma, ma m bara a pin si fofo ni ko. ²² A jana a ba a pin n ni ma Somboo Ni n nani a ma a n yogo ye a guloma. A sinsoren, Labaa cinbi gulo kaabolin yledanan, kuuv a jipini segewulin ni daari m bala a ma, n ni daari a je a n gan, aba ji lumini kaaku n fo pile a yere n kara.

Tugu Yezu ma wara

(Maco 16.24-28; Mariki 8.34-9.1)

²³ Bɪ kuru Yezu ba a pɪn n lakelen nɪ:

— Sɪ bile ka wɔrɛ a n tugu mɪ ma, n daan n'a yii bɔ a jile yɛ, a n yɔɔ si a ma lumɪ lakele yɛ, a n'aba dwaara ngɔ sa a n tugu mɪ ma. ²⁴ A buru, sɪ bile n yaagɔrɪ a jile jinde tanga yɛ, bɪ n daan jinde n daa yaara. Hun, sɪ bile jinde ka yaa mɪ tɔɔla, bɪ daan jinde n daa tanga. ²⁵ Sɪ ka doɲa nu fɔ lakele ye, hun a jinde jana a yaara wala a na zɪzaro a tɔɔn nɪ kafɔ nɪ? ²⁶ Bɪle nɪ sɪ bile n sɔɔ kɛɛ mɪ yɪle kɔvɔn mǎ jɪpɪnɪ dɔ pɪn ma, mɪ Somboo Ní ka da pile m bile ma kɔvɔn mǎ gulobaa kɔvɔn mǎ Ji gulobaa rɪ, kɔvɔn a lenbi jɔvɔn jimawulin cin ni, mɪ rɔ n daa sɔɔ ka bɪ daan yɪle. ²⁷ Mǎ nɪ a pɪnɪ á nɪ sɔbɛ, ábin bilɛn na bilɛ, wusinɪn bara gan bɪ n na* **Labaa ciibaa** cɪ ye kɔ.

Labaa Ní ba a jile gulobaa yɪla

(Maco 17.1-8; Mariki 9.2-8)

²⁸ Lumɪnɪ cigisi dabala bɪ jɪ pɪnɪn cin pɪn kuru, Yezu ba Piyɛrɪ kɔvɔn Zan kɔvɔn Zaaku buri, a jɪrɪ n nɪ a cɪ la, m ba ta Labaa jɪngɛ. ²⁹ Yezu ba a gaan Labaa jɪngɛrɛ, a yɛɛgora binde, a ba dɔngɪ dɔ ba fun ka patapata, a n cɪ kandɛrɛ. ³⁰ bilɛma sɪ furá da gɔvɔn a yɛ, n nɪ jɪpɪnɪ a yɛ. Bɪ sɪ furá cɪ, Moyiizi kɔvɔn Eli ni, ³¹ m ba gɔvɔn a yɛ kɔvɔn Labaa gulobaa rɪ. M ba gaan jɪpɪnɪ Yezu yɛ aba jɪjanɪ lupan jɪ ma kɔvɔn a n daa gan waa bilɛ lɛ Zeruzalɛmɔ cibiri. ³² Piyɛrɪ kɔvɔn a n janɪn ba gana n yɛɛbɔrɛ a buvɔn ma. Hun, n yɛɛ ba a kara m ba Yezu gulobaa ye kɔvɔn a sɪ furá lɛ nɪ a yɛ. ³³ Bin sɪ furá lɛ ba m ba jeni m ba Yezu dala waa bilɛ ma, Piyɛrɪ ba a pɪn a nɪ:

— Jɪndana , a nɪ buvɔn wɔ gaan bilɛ. Wɔ n daa bugu kaaku dɔ, dɔvɔnɪ n le nɪbɪ fɔ lɛ, dɔvɔnɪ n le Moyiizi fɔ lɛ, dɔvɔnɪ n le Eli fɔ lɛ. Piyɛrɪ n gana aba jɪpɪnɪn cin buu dɔvɔn kɔ.

³⁴ Piyɛrɪ ba a gaan bɪ jɪpɪnɪn len pɪnɪ, wawɔvɔ da kuro n la. Nimboo ba Yezu bwaasɪdaan kaaku lɛ kun a wawɔvɔ lɛ jise waa rɪ. ³⁵ Jɪpɪnɪn bara bɪ wawɔvɔ lɛ nu a ba a pɪn:

— Cɪ nɪ mǎ Ní goniin lɛ, mǎ bilɛ bɔ. Ka á tɔka a yɛ.

³⁶ Bɪ jɪpɪnɪ cɪ ba a baa waa bilɛ ma, Yezu dɔvɔvɔn nɪ a gaan gundɛrɛ. Yezu bwaasɪdanan len ba n lɪntan bɪ jɪ lɛ ma, n yɛɛ ba jɪ bilɛ ye, n na bɪ danda sɪ fofo ni bɪ waart kɔ.

Yezu ba benunin lala a ba m bo numbaan jige ma

(Maco 17.14-18; Mariki 9.14-27)

³⁷ Bi jɪ ci zaan limɪnɪ nɪ, Yezu kɔvɔ aba bwaasɪdanan len ba m ba gaan bore a cɪ le la, zama gulo da a do a le. ³⁸ Guvɔn jige ba a tɔvɔ a zama bii ru a n Yezu bweere:

— Nɪndana, mǎ nɪ nɪ jɪngere da la mǎ nɪ ma, a bile nɪ mǎ nɪ dɔvɔvɔn taan nɪ. ³⁹ Benun bamban nɪ a ye. N ka a je a nɪ lukaa dere, a n papaga a li kanga m bara. A benunin cin ni a nɪ le yɔgɔre, m ba a dalee fofoolo ko. ⁴⁰ Mǎ nɪba bwaasɪdanan jɪnga ma n na a benunin cin lala, n na zugo ko.

⁴¹ Yezu ba a jɪpɪnɪ sa a ba a pɪn:

— Ábin pii sin cin á nɪ kukuuru á do bá gvndee Labaa ye ko, mɪ n daa gana á ye hvn a n ta a n buu waa ka ma do, mǎ ába jɪ si mǎ ma? Da m ba nɪ ci nɪ bile.

⁴² A nɪ ci jile n jendeka a ma buvɔn ko, la a ma a benunin len ba a je m ba a zuru a tu, n'a mɪ dee papaga ma. Bi kuru, Yezu pandara a benun bamban len la, a ba n lala, hvn a ba a Nɪ le ka n ji ba. ⁴³ Sin lakelen ba Labaa gulobaa do, a ba kaabi gulo da n ma.

Yezu jɪ jɪpɪnɪ forá n fo

(Maco 17.22-23; Mariki 9.30-32)

M ba m ba gaan bi kaabi le nɔ tɔla, Yezu ba a pɪn aba bwaasɪdanan len nɪ:

⁴⁴ — Mǎ n daa jɪ bile pɪn á nɪ, ka á tuka a ye a buvɔn ma: Sin ni daa Somboo Nɪ ka sin bamban ba.

⁴⁵ Hvɔn, aba bwaasɪdanan len na bi jɪ ci buu do ko. A nɪ a gaan jɪ caa le n ma bala, m bara a buu do ko. Kɔvɔn bile nɪ, jɪmboo ri gana n ma n na laaka Yezu ba bi jɪn cin buu ri.

Da nɪ sɪ gulo le a la wɔ lakelen nɪ?

(Maco 18.1-5; Mariki 9.33-37)

⁴⁶ Baaba jige ni a wɔ m bii ru, ma da nɪ guleen le? ⁴⁷ Yezu ba a ba bi ma, a ba numbaan dɔvɔvɔn kun a ba a jendeka a ma, ⁴⁸ a ba a pɪn n nɪ:

— sɪ bile ka yɔ a ba numbaan cabala kun a buvɔn ma mɪ tɔ tɔla, bi daan nɪ a yɔ mɪ jile ma. Sɪ bile do ka yɔ mɪ ma, bi n daan nɪ a yɔ mɪ Nunwuli ma. A buru sɪ bile ka a jile lee gwaanaan le á bii ru, bi n daan ci nɪ guleen le a la á lakelen nɪ.

Sin bilen na a bin ye

(Marki 9.38-40)

⁴⁹ Zan ba jupuni sa a ba a pin Yezu ni: Nindana, wun ba si jige ye, a ni beninin lalee kunu nbi to ni. Wo gaan wore w'a li kanu, a buru bi n daan ci ba tuguu wun ma ko.

⁵⁰ Hun, Yezu ba a pin:

— Ka á bara a lukaan ko, a buru si bile ka bá ábin ma ko, n daan ni ábin ye.

Samari ganda sin ba m bala Yezu ma

⁵¹ Yezu baa doja nu waa ba a buru, a ba a fojjiika a ba zee kun a n daa ta Zeruzalemu.

⁵² A ba aba jvun jimawulin jvun a yule. M ba a zee sa m ba ta wo Samari ganda tu dvnvun nu, bala n na Yezu daa ju yeebo. ⁵³ Hun, a tu le sin ba m bala Yezu ma, a buru a ni gaan tere Zeruzalemu cibiri. ⁵⁴ A ba bwaasidanani Zaaki kuuu Zan ba m ba bi ye, m ba a pin:

— Nindana, n ni wore w'a pin ma ci m bara lenbi a n da kara a sin cin la a na n tana taa?

⁵⁵ Hun, Yezu ba a binde, a ba jupin aba bwaasidanani len ma. ⁵⁶ Bi kuru m ba tu maasi zee sa m ba ta .

N fo lakele dala n tugu Yezu ma

(Maco 8.19-22)

⁵⁷ M ba a zee la tere, si jige ba a pin Yezu ni: Nindana, ni ka tee fura bile lakele, ma n daa tugu ni ma.

⁵⁸ Yezu ba a pin a ni:

— Yeren ni dvn jinin ba, ceren ni baanun ba, hun fura fofo ba bi Somboo Ni ye a n'a jiin susu bi ko.

⁵⁹ Yezu ba a pin si jige do ni:

— Tugu mi ma.

Bi n daan ba a lusi: Nindana, a dala ma ta, mi ji jii bii juna.

⁶⁰ Hun, Yezu ba a pin a ni:

— A dala jiirin na mba jiirin biri. Hun nbi, ta * *Labaa ciibaa* ju ci bure danda.

⁶¹ Si dvnvun do ba a pin Yezu ni:

— Nindana , mi n daa tugu ni ma, hun a dala ma ta zee taagu fooda ma dogoonun ni juna.

⁶² Yezu ba a pin a ni:

— Si bile lakele n junwore kuuu durun ba jira ni, hun pandee bindee lere a kuru, Labaa

bá zugore a n'a ba ciibaa jįnanı cı ńa kuvn bı n daan nı kɔ.

10

Yezu ba a bwaasıdaan bubaale kuvn furá (72) ńuvu

¹ Bı kuru, ńindana ba a bwaasıdaan bubaale kuvn furá maası bɔ, a ba n ńuvun sı furá furá. Abı jile n nanı a ma a n ta cibirin kuvn furan bilen lakelele nu, a ba n ńuvun biye a yile. ² A ba a ńın n nu:

— fɔdugo ma a guloma, huvn a jįnalın ba kaarın kɔ. Ka a taa daan ńunga a n'a jįnanlın ńuvu n na ta a taa kanı. ³ Ka ta, la a ma, ma nı á ńundere goon sıı manın nı fɔ sɔnan bııru. ⁴ Ka á bara ńă sa kɔ, ka á bara buńjeɛ sa kɔ, ka á bara kwaası sa kɔ, ka á bara ńuvu a n fooda sı fofo ni zee la kɔ. Sen ńɔya denaa (10.2) [HK00095]

⁵ Á ka wɔ zaba bile lakelele nu, ka a ńın ńına:« Labaa mıńantuvu n gana a zaba cı nu». ⁶ Mıńantuvu sı ka bı zaba cı nu, á ba mıńantuvu le n daa gunda bı daan ye. Ka ba kɔ, a n daa ńana a n da á ye. ⁷ Ka gaan bı zaba le nu, n ka fɔ bile lakelele ka á ba, ka a bıru. A buru jįnali nanı aba saa ma. Á bara á bı bıje zaba maasın nu kɔ.

⁸ Á ka wɔ cibii bile lakelele nu, bı cibii cı sin ka dɔ á le a buvn ma, n na daa fɔbɛɛ bile ka á ba, ka a bıru. ⁹ Ka bı cibii cı busukalıın ba busu ńa, ka a ńın n nu ma * **Labaa ciibaa** cı buru n ye. ¹⁰ Á ka wɔ cibii bile nu, aba sin ka m bala á ma, ka baa bı tu cı zeren la, á n'a ńın ¹¹ ma kale a cibii cı tuwuun busuma bile ba a paara á waran ma, ma á nı bı jile totweere á n'a bɔ á ma á n'a dala n ma. Ka a ńın n nu ma kuvn bı lakelele nı, n n'a du ma Labaa ciibaa le buru. ¹² Yezu ba a ńın n nu: Ciiwɔ pile ka buru, bı cibii cı sin ba yɔɔ n daa guloka, a n la Svdɔmv cibii sin ba fɔ nı.

Tun bilen ba sin ba m bala ńunlabaaye ma

(Maco 11.20-24)

¹³ — Á bıın Koorazen sin cin, kwere ni á bıın ba fɔ le. Á bıın Betısayıda sin cin, kwere ni á bıın ba fɔ le. A buru kaabı ńı goo zanı ába tu la. Bı ka nı a zaan Tiiri kuvn Sidɔn cibiri, bı m ba sin cin ba n yii bınde m ba mba ńı bamban dala a waa mıńa, n na bɔɔrɔn wɔ, n na gaan cumbu ye, n na mba fɔzaa yıla. ¹⁴ Tan ka ńını, ciiwɔ pile, kwere bile n daa buru Tiiri kuvn Sidɔn cibii sin ma, bı baraa buru ábın tu furá cı sin ba fɔ ye kɔ. ¹⁵ Ábın Kaperenamv sin, á nı á tagasırı ma á ba cibii cı n daa sa lenbi a n buv Labaa ma, a n daa jise huvn a n ta a n buv jıırın para.

¹⁶ Yezu ba a pin aba bwaasɔdanan ni

— Si bile ka a tuka á ye, bi daan ni a ba a tuka mi jile ye. Si bile do ka a bala á ma, bi daan ni a ba a bala mi jile ma. Hun, si bile ka a bala mi ma, bi daan ni a ba a bala mi jiwuli ma.

A bwaasɔdanan len ba jana m ba da nuun bile ni

¹⁷ Aba bwaasɔdaan bubaale kuvun furá le jana m ba da kuvun fɔkwaaa ri. M ba gana a pin:

— Nindana, benunun jilen ba wo lusi ni lakele ma kuvun nɔbi to ni.

¹⁸ Yezu ba n lusi:

— Má * **Sontana** ye a bo lenbi a munda tu goon laa ni ci kandere. ¹⁹ Ka á tuka: A n ce, má panga ka á ba, á n zugo á n taagu a ba n zogu Sontana panga la, á n taagu munun kuvun cumbun la, ni bamba fofo do baraa á ye ko. ²⁰ Bi tola, á bara pangaa zani ma benunun ba á lusi ko, hun ka pangara a buru á ton ba sege Labaa paaye.

Yezu pangara

(Maco 11.25-27; 13.16-17)

²¹ bilema Labaa yirifulo ba Yezu fɔkwaaa ka a guloma. A ba a pin:

— Jii, lenbi kuvun tuwuun jindana, má n baraka dere ni ni. A buru, nɔbi jile ni ni ba bi jiw cin caara a jiwlin kuvun yii kwaa ran ma, ni ba a yula a nunun ni. Jii má ni baraka dere ni ni a buru nɔbi jile ni ni ba a zaan bi dabala.

²² Mi Ji ba fo lakele ka má ba. Si fofo bá a duri a Ni goniin ci n si bile le ko, bunu n Ji. Si fofo do bá a duri Ji n si bile le ko, bunu a Ni goniin le dɔvuni, kuvun a Ni goniin le ka yo a ba a yula si bile ni.

²³ A binde aba bwaasɔdanan len dɔvunun ye, a ba a pin n ni:

— Ábin bilen yere cin jiw cin yere, jiwkwaa ran ni á ni. ²⁴ Bala, má ni a pin á ni ma á yere ni bile la, Labaa lusili goo kuvun cii goo yaagu a ye, ma n n'a ye, hun n n'a ye ko. Á ni bile man, Labaa lusilin kuvun cirin ba yaagu a ye ma n n'a ma, hun n n'a ma ko.

Samari ganda goon sebe dɔvunun ni

²⁵ La a ma, jipini didjanwuli jige ba ndo a ba jipin a la Yezu li ma:

— Nindana, mi n nani a ma má kafɔ zani, hun má pinde bá jaan ko ye?

²⁶ Yezu ba a pin a ni. Kafɔ ni a sege Labaa jipini sebe nu? Ni ka a pin ni ni a buu maan lonni?

²⁷ A goon le ba Yezu lusi a ba a pin: « Ní daa níba jindana Labaa nana kuvu ní fɔ lakele ni, kuvu ní merege lakele ni, kuvu ní panga lakele ni kuvu ní yii lakele ni, ní daa ní paan maasi do nana níbi jile fɔ dabala.»

²⁸ Yezu ba a pin a ni:

— M ba ma lusi a buun ma. M borɔ bile zani, ní daa jinde bile bá paan kɔ ye.

²⁹ Hun, a goon le ba a wɔre a n'a jile yla si sɔbe le tɔla, a ba a pin Yezu ni: Hun da ni mi paan maasi ni?

³⁰ Yezu ba a lusi, a ba a pin a ni:

— Guun jige ni a baa Zeruzalemu a n tee Zeriko. A ta jeen byan wɔ. M ba a kun m ba a wusaan nu fɔ lakele yɔ a ni, m ba abi jile je m ba busu da a ma, a cooro, m ba jeni a ma.

³¹ A da zinda Labaa cinbi gulo kabɔli dunvun ni jendee kuvu bi zee le ni, a ba a goon le ye, hun a ba a lubɔ a jeni a ma. ³² Sin bilen na jijaan kuvu Labaa cinbi cedanan ni, * *Levi dugo*, bin don ba dunvun da buru bi fura le nu, a ba a goon le ye, hun a burɔ ba a lubɔ a jeni. ³³ Hun Samari ganda si jige ni tee zee ri. A ta zinda a goon le ni, a ba a ba a ye, a cibii* ba a kun. ³⁴ A jendeka a ma, a ba aba nunden fuu kuvu duven ni, a n juun da a ma, a n'a yiri. A ba a busukali le sa a ba a kara aba taagu fɔ la, a ta a ni ciirin ba zige fura, a ba a lacine. ³⁵ Li ba a mi, a goon le ba lumini furá jipani juun bɔ a ye, a ba a ka a ciirin ba zigewuli le ba, a ba pin a ni: La a ye a buun ma. ní ka fɔ bile lakele zaaru a tɔla, má ka pana má n daari a lakele saara ní ni.

³⁶ A si kaaku ci bii ru, n ka ni a goon bile ni m ba je ci paan maasi ni?

³⁷ A jipini didjipawuli le ba a lusi ma bile ba a goon ci cibii du ci ni.

Yezu ba a pin a ni:

— Ta, ní burɔ ní bi dabala zani.

Yezu n lelewɔ kee Marti kuvu Maari ba

³⁸ Yezu ba a gana a zee la kuvu aba bwaasidanani ni, a wɔ cibii jige nu, a ta zige lu jige ye, a tɔ ni Marti. ³⁹ Bi lu le n daan lu daan ni a gaan bi, a tɔ ni Maari. A da gaan Nindana ji, a gana a tukere aba jipini ye. ⁴⁰ Marti ni gaan fulere a ma kumbee jipani goo paan tɔla. A da a pin Nindana ni:

— Má daan lu daan ni gandere ní ji a n mi dunvun delee ji lakele paan cini, bi bá ju le ní yee lu kɔ? «A pin a ni a n'a ndo a n da má juma».

⁴¹ Nindana ba a lusi:

— Marti, Marti, ni ní tagasiri ní do ni n wuun gugaa ju goo ma. ⁴² Ni dunvun taan ni tɔon

n'a nu. Maari ba jii buun sa, bile baraa si a ba ko.

Yezu ba aba bwaastidan duduɗa Labaa junga ma waa bile le

(Maco 6.9-13)

11

¹ Ci pile Yezu ni gaan Labaa jungee fura jige nu. A ba a ja, aba bwaastidaan dunuun ba a pun a nu:

— Nindana, wo duduɗa Labaa junga ma, gunu Zan ba aba bwaastidan duduɗanti waa bile le.

² Yezu ba a pun n nu:

— Á ka Labaa jungere, ka a pun:

«Jii, a dala ní to n bo, a dala níba ciibara n da.

³ Wo tololo fobe ka wo ba.

⁴ Wo jii bamban dala wo ni, bala wun don ni wo janin ba jii bamban dalere n ni.

M ba a dala wo munda laluma jii nu ko.

Tongoon bile n yo junga ma

(Maco 7.7-11)

⁵ Yezu ba a pun aba bwaastidan ni do:

— Ábin ba dununi n tongoon ka bi, a ta a ye laan sofura, a ba a pun a nu: Má tongoni, buuru jiiin kaaku pagu má ni. ⁶ A buru má tongoon maasti ni a bo zee ru a da, foofo bá bi má n daa a ka a ba ko. ⁷ N tongoon ci ka gaan cinbi a ba a pun a nu: «N bara má fo niningi ko. Mi ba má cende n tan . Mi kuu má nunun ni waa ru. Má baa zugo má ndo má buuru ka níba ko». ⁸ Má ni a puni á ni:

— A ka na ndo a tongonbaa ci tola ko, n jaan ci fo niningi tola, a n daari ndo; a ladogo n fo bile lakele ma, a n'a ka a ba.

⁹ Hun mi ni a puni á ni: Ka fo junga, n ni daa fo ka á ba. Ka la fo ye, á n daa fo ye. Ka cende je, n ni daa cende mi á ni. ¹⁰ bala, si bile n fo jungere, n ni fo kere n daan ba. Si bile n yaaguu fo ye, a ni a yere. Si bile do n cende jere, n ni cende muni n daan ni. ¹¹ Ábin bii ru da ni, aba ní ka buuru junga a ye, a n daa jee ka a ba a buuru ci do nu? Wɔlaa a ka pee junga a ye, a n da mun ka a ba? ¹² Wɔlaa a ka koluguu junga a ye, a n daa cumbu

ka a ba? ¹³ Ábin bilen ba bamba, á ka fɔ bɔvɔn kere ába nunun ba, Ji bile n lenbi, bilen ka yirifulo jungere a ye, a bara a ka n danan ba kɔ?.

Bɔna bile ni m ba a da Yezu la

(Maco 12.22-30; Mariki 3.22-27)

¹⁴ Benun ba goon dɔvɔvɔn le meme le, Yezu ba a lala. A benun le ba a bara a ye lɔnni, a li ba jɔpɔn, a ba nɔyu da a zama ci ma. ¹⁵ Hun, a sin wusinini ni a pɔni: A ni a benunin cin lalɛe kuvu a benunin ba jɔndaan * **Belizibuli** panga ni.

¹⁶ Wusinini dɔn ba gaan laluma pɔni, ma a n jɔ gulo jige zani a bɔ lenbi. ¹⁷ Hun, Yezu ba m ba tagasi dɔvi, a ba a pɔn n ni:

— Ciibaa bile ka a biikani, a n zaa dɛɛ a jile ma, aba zaban ni daa wi n na ka ku le.

¹⁸ Sontana ka a biikani a n zaa dɛɛ a jile ma, a ba ciibara n daa gaan lɔnni? Bala á ni a pɔni ma má ni a benunin lalɛe kuvu benunin ba jɔndaan panga ni. ¹⁹ Mi ka a benunin lalɛe kuvu mba jɔndaan panga ni, ábin ba nunun cin dɔn, n ni n lalɛe da panga ni? Bile tɔla ni, n ni daa bara ábin jilen ba ciwɔlin le. ²⁰ Hun, má ka a benunin len lalɛe kuvu Labaa panga ni, hayɛ, * **Labaa ciibaa** ri buru a ye.

²¹ Guun pangadaan ka kweere aba zaba ma kuvu zaa da fɔn ni, fɔ ba sani a wɔsaan nu fɔ foofo ma kɔ. ²² Hun si bile panga la abi ni ka da kakara a la, a dɔ zugo a ba a kun, abi ba a fɔɔ dwaara zaa da fɔn bilen ma, bi goon pangadaan maasi ci ni bi fɔnin cin siri a ba, a n'aba paamabaa dɔ wara a n'a jiri.

²³ Si bile ka ba mi ye kɔ, n daan ni mi ma. Si bile ka bá fɔ jɛɛɛ mi ye kɔ a ni fɔ cisiri.

Benuni n pana a n wɔ si nu nu

(Maco 12.43-45)

²⁴ Yezu ba a pɔni:

— Benun bamba ka baa si nu, a ni tere a n ta a bibije dɔn fora fulunin nu, a n ta yaagu jiiin susu fora ye. A ka n susu fora ye kɔ, a ni a pɔni ma abi n daa pana a n ta aba bɔ fora le nu, a n ta gaan bi. ²⁵ A ni pandere a n da. A ka da buru, a ni daari a zinda a waa ri m ba a zizani. ²⁶ A benun le ni pandere a n ta a pana sɔfura maasi buri bilen na bamba m ba la abi ni. N ni daari n na wɔ bi n daan ci nu. Bi n daan ci gandɛɛ ri bamba kere a n la aba haali fɔ ni.

Labaa jɔpɔni baraka

²⁷ Yezu ba a ba bi ju ci pin, lu jige ba a turɔ a zama bii ru a ba a pin a nu:
— Lu bile ba n̄ba nɔ kun a ba n̄ ye, a ba ju ka n̄ ba, baraka ni bi lu ci fɔ le.

²⁸ Hun, Yezu ba a pin:
— Aayi! Sin bilen na n tokɛ Labaa jipuni ye, n n'a si, baraka ni bin ba fɔ le!

Si n zugore a n'a du waa bile le ma Yezu m baa si ni, bile bo Labaa ye

(Maco 12.38-42)

²⁹ A dugo ci ba a ba a dakuye zama le a luyɛ, a ba a pin n nu:
— Pii sin cin na baari sin bamban ni. N ni wɔre ma mi n kaabi ju zani, bile n daa yila, ma ma ni bo Labaa ye. Tan ka pini, a ka jeen Zonaasi fɔ ci la, kaabi ju fofo baraa zani a n yila n ni do ko. ³⁰ Zonaasi ni a gaan kaabi si le Ninivu sin yee lu, Somboo Ni do ni daa li kaabi si le pii Somboren cin ma. ³¹ Ciwo pile, lu bile gaan cii le Saaba ganda nu, abi n daa ndo, a n zaragi da pii Somboren cin ma. A buru bi lu ci ni a bo ganda nu fura n sa ye, a da a tuka cii Salomɔ ju du ye. Ka la a ma! Si ni bile a n gulo a la Salomɔ ni. ³² Ciiwo pile, Ninivu cibii sin ni daari ndo, kuvun pii Somboren cin ni, n na zaragi da a ma. A buru Ninivu sin len ba m ba Zonaasi buuwɔ le ma, m ba n yii binde, m ba mba ju bamban dala. La a ma! Si bile n bi bile a n gulo a la Zonaasi ni.

Somboo yee ri aba pitene ni

(Maco 5.15; 6.22-23)

³³ Yezu ba a pin:
— Si fofo ba pitene lidere a n'a caa fɔ lu ko. Aayi, n ni pitene lidere n n'a kaa pitene kaa fura bala, sin bilen na wɔre a cinbi, bin n'aba cifuleen ye. ³⁴ Somboo yee ri guun pitene ni a mi ma. Si yee ka buuvu, a ni cifuleen le a mi lakele ma. Hun, si yee ka ba buuvu ko, a mi lakele ni monciri ru. ³⁵ Bile tola ni, la n̄ jile ye n̄ bara a dala, cifuleen bile na n̄ nu, a n binde a n le moncii le ko. ³⁶ N̄ mi lakele ka cifuleen nu a fura fofo ba moncii ru ko n̄ mi lakele n daa gaan cifuleen nu guun pitene ba cifuleen kee waa bile le.

Yezu ba zaragi da a Farizijen kuvu a jipuni didipawulin ma

(Maco 23.1-36; Mariki 12.38-40)

³⁷ Yezu ba a jipuni, Farizije goon duuvun ba a buri a le, ma a n da fobe buri. Yezu wo a ba zaba nu a gana a n fobe beere. ³⁸ A* **Farizijen** le ba Yezu ye a n'a wusaan furi guvu a jipuni ba a pin waa bile le, hun a n gana a n'a fobe bu ko, a ba tagast da a ma.

³⁹ Hun Nindana ba a pun a ni:

— Ábin Farizijen, á ni baanin kuun kondan dungu fweere, ma n na gaan yoyogu. Hun, á bin jile wuun ci ni pant le kuun munda sin la tagasin kuun bambabaa ri. ⁴⁰ Ábin yii waa ran cin! Labaa bile ba fo dungu zani, a bi jile ba a ba a wuun ciru zaan ko? ⁴¹ Ka ába baanin kuun ába kondan cin wuun nu fon ka waanan ba, bi ma á n daa le sin soben le Labaa yee lu.

⁴² Farizijen, kwere ni á ma. Á ni ába du dugo lakele kuun yiida laa ji kwaa ran ba bun n fo kee Labaa ba. Hun, á ni sobe baa kuun Labaa nana ni dalere. Á n nani a ma á n bile zaan jina, hun á yii bara bo a ni gundarin cin don zaan ni ko.

⁴³ Farizijen, Kwere ni á ma. Bala yule furan ni kwaru á ni Zifun ba dakuye furan nu kuun co da jin ni pakula furan nu. ⁴⁴ Kwere ni á ma. Á ni jii yee zunanin ba fo dabala, bilen ba yee ko, bilen ni n na taaguri a la m ba a du ko.

⁴⁵ A jipuni didinawulin len ba donsun ba a pun a ni:
«Nindana, ni ba a jin cin pun cun ci, ni ni wun don susore».

⁴⁶ Yezu ba a lusi:
— Kwere ni á ma, ábin jipuni didinawulin cin. Á ni kuni goo kee sin jinin nu bile kun n jiri, hun ábin jilen ba n jumanu á n'a wusaan da a ma ko.

⁴⁷ Kwere ni á ma. Ába n jin ba Labaa lusilin bilen je, ábin ni bin ba yeren zizandere a buun ma piri. ⁴⁸ Á ni ába n jin ba jizandere seema yulee kuun bi ni, a do ni kwaru á ni. Bala m bin ba Labaa lusilin je, ábin ni m ba yeren zizandere. ⁴⁹ Bile tola ni, Labaa yikwaabaa ba a pun: « Má n daa lusilin kuun jinin jimawulin jinin m ba. N ni daa wusinin je n na gan, n na wusinin yogo. ⁵⁰ Bala n na laaka pii sin ba, a Labaa lusilin bilen lakelen ba nama cinde seema ni, a n sa doja buuda waa ma, ⁵¹ a n sa Abeli nama ma a n ta buu Zakari fo ma, abu bile ni m ba a je * *kaabo fura* kuun kabolin ba dakuye fura bii ru; sobe ma ni a puni á ni, laaka daa buu pii Somboren cin ma.

⁵² Kwere ni á ma, á bin jipuni didinawulin len. Á ba a jiduri koniin sa. Ábin jilen na wo ko, bilen don n'a wore n na wo, á ni mbin don lukandere.

⁵³ Yezu ba a ba bo bi fura ci nu, jipuni didinawulin kuun a Farizijen ba a buuda, footana bamba jige ylere a ni, bi n na laakere a ba ni dugo lakele ni, ⁵⁴ m ba gana a didaabu lere a ma, a ka n daa ni jige pun n na zugo n n'a kun a ma.

Yezu ba baa je aba bwaasudanan lu

(Maco 10.26-27)

12

¹ Bɪ ɲɪzanderɛn lɛ ma, zama gulo ba n dakuyɛ hun a n ta n na tutumbɔɔ ku waa la. Yezu ba a pɪn a ba bwaasɪdanan nɪ:

— Ka á jile kun a Farizɪɲɛn m ba wɪbɪ cɪ ma, bala n na nuun bile pɪnɪ n lɪ nɪ cɪ, bɪ m bɪrɪ n wɪvɪ nɪ kɔ. ² ɲɪ caa fofo ba bi, pii baa bɔ a lɛ kɔ. ɲɪ caa fofo ba bi, bile baa dɪ kɔ. ³ Bɪ tɔɔla, ɲɪ bile lakele ba a pɪn moon cii ru, bɪ lakele n daa ma pinde. ɲɪ bile lakele nɪ n n'a pɪn zuguzugu cinbi wɪvɪ nɪ, a cɛnde lɪ na n tant lɛ, bɪ lakele n daa pɪn n na sun a nɪ caala.

Da nɪ nant a ma n na ɲimboro a nɪ?

(Maco 10.28-31)

4

Á bin bilɛn na mɪ tongonin lɛ, ma nɪ pɪnɪ á nɪ: Á baa ɲimboo bilɛn na zugore n na mɪ sin jɛ a n gan, hun m bá zugore n na ɲɪ maast zaan bɪ kuu ri kɔ. ⁵ Mɪ n daa sɪ yula á nɪ, á n nant a ma á n ɲimboo bile nɪ. Ka ɲimboo Labaa rɪ bile nɪ ɲɪ kuru, panga n'a yɛ a n'á zun cɪ nɪ. Nyo abɪ nɪ á n nant a ma á n ɲimboro a nɪ.

⁶ M ba baan maan mɪsun sɔɔ saan tanma furá kɔ? Hun Labaa yii ba bɔrɛ m ba dɪnvɪvɪn jile dɔ nɪ kɔ, ⁷ kale á ɲinkan lɪ n bile lɛ, a lakele nɪ a lense. ɲimboo bara á kun kɔ. Ábin lakɛlɛn na pɪsa baan maan goo ri.

Yezu ɲɪ pɪn wara

(Maco 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yezu ba a pɪn:

— Má nɪ a pɪnɪ á nɪ, sɪ bile ka yɔ mɪ ma sɪ lakele yɛɛma, Somboo Ní goniin dɔ n daart a pɪn lenbi ɲvɪvɪn ɲimawulin yɛɛma, ma a nɪ a bɪ fɔ lɛ. ⁹ Hun, sɪ bile dɔ ka a bala mɪ ma sɪ lakele yɛɛma, Somboo Ní goniin dɔ n daart a bala bɪ n daan ma lenbi ɲvɪvɪn ɲimawulin yɛɛma.

¹⁰ Sɪ bile ka ɲɪ bamba pɪn Somboo Ní goniin ma, n daan ɲɪ bamba n daa dala a nɪ. Hun sɪ bile ka ɲɪ pɪn a ba Labaa yirifulo tɔ zaaru, n daan ɲɪ bamba baraa dala a nɪ kɔ.

¹¹ N ka á kun m ba ta á nɪ dakuyɛ furan nɪ, ciwɔlin yɛ, wɔlaa panga yɪledanan yɛ, á bara a wɪvɪn gugara á jile bɔ ɲɪ nɪ waa ri, kɪvɪvɪ á n daa ɲɪ bile pɪn nɪ kɔ. ¹² A buru á

nani a ma á n jü bile pun bi waa le ma, yirifulo n daari á didiŋa bi ni.

Doŋa paamabaa nunu

¹³ Si jige ba a turɔ a zama le bii ru a ba a pun Yezu ni:

— Nindana, a pun má ye ni, ma a n wun ba n ji cun jii wɔ ni.

¹⁴ Yezu ba a lusi:

— Da ni a ba mi kara ábin ba ciwɔli le, wɔlaa ába fɔn jii wuli le?

¹⁵ Hun a n'a pun n lakele ni:

— Á n'a yere ka á jile kun a buun ma kuun la fɔ ye bamba ni, bala somboo jinde ba aba paama baa wɔ kɔ, kale aba fɔ ci ka mundɛɛ le a guloma.

¹⁶ Yezu ba ci tee ci da n ni:

— Guun paama jige ni a gaan bi, aba taa zani a guloma. ¹⁷ A gana a tagasiri a puni a wuun nu cinu: « Mi n daa kafɔ zani? Fura ba má ye, má n daa má fɔ junderen da bi kɔ.»

¹⁸ Bi kuru, a ba a pun a wuun nu: « Má n daa jü bile zani bi ni ce: Má n daa má tungun wuro, má a dadaran maasin dɔ, má má nji kuun má paamabaa lakele dakuye bi fura.

¹⁹ Bi kuru má n daa pun má jile ni: « La a ma, ní ba paamabaa dakuye li damata fɔ le; gana na ní susu, ní fɔbɛɛ bɛɛ, ní fɔ mi, ní fɔkwaaa zanu». ²⁰ Hun, Labaa ba a pun a nu: «Yiiwaa ra ci! Pii goona jile, má n daari ní jinde si ní ba. Ní ba fɔ bile dakuye ci n daa le da fɔ le?»

²¹ Si bile ni paamabaa dɛɛkuye a jile fɔ le, hun aba paamabaa bá Labaa fɔ le kɔ, bi jü ci dabala n daa zani n daan ni.

Gunlabaaye nunu

(Maco 6.25-34)

²² Yezu ba a pun aba bwaasidanani ni:

— Bi tɔla ni má n'a puni á ni. Á bara gɔngɔka á jinde jü ni, á daa fɔ bile biri, kuun á mi ma zwaan jü ni, á daa fɔ bile wɔ á ma ni kɔ. ²³ Bala jinde la fɔbɛɛ ri, mi dɔ la zwaan ni.

²⁴ Ka la kwakwan ma: m ba fɔ duun kɔ, m ba a kandɛɛ kɔ. Fɔ kaa fura ba m ba kɔ, tungu dɔ ba m ba kɔ; hun Labaa ri n twɛɛɛ. Ábin ba pisa baanun ni cimɔ damata kɔ? ²⁵ Ábin bii ru da ni zugore aba tagasi tɔla, a n fɔ gwanaan da a jinde saa baa ye? ²⁶ A ka zunda panga bá á ye á n bi jü gwanaan ci jile zaan kɔ, kafɔ tɔla ni á n'a tagasiri a jü gondarun ma?

²⁷ Ka la dun yiida bun cin ma. M bá kondi nundɛɛ kɔ, m bá zwaanin taan kɔ. Hun, ma

nɪ pɪnɪ á nɪ, cii Salomɔ jile kunu aba tɔgulobaa lakele nɪ, aba zwaanun ba fofo buunbara n buru a yiida bun cin ye kɔ. ²⁸ Bɪ yiida bun bilen ni yee ra n yee piri, hun jumbu n nɪ daa ci ka n ma, Labaa ka mbin kuni a buun ma, a baa ju buun zant ábin ni, a n la bi nɪ kɔ? Ába gunlabaaye nɪ gwanaan le! ²⁹ Ka á bara á tagasɪ á n gɔngɔka fɔbɛe kuun fɔ mini ju ma kɔ. ³⁰ Bɪ fɔn cin, doɲa sin bilen bá Yezu duu kɔ nɪ yaaguri n ye. Ába n Ji n'a durɪ ma ába ladɔgɔ na n ma. ³¹ Ka la Labaa ciibaa ye juna, a ju lukurun cin, a n daa bin da a la a n'a ka á ba.

³² Á bá gɔngɔka kɔ, tubɛ misunɪn, bala ába n Ji ba a ye ma a n buunu a n'aba ciibaa ka á ba.

Wusaan nu fɔ bile ni n̄ ka a kara, a bá zɪzaa kɔ

(Maco 6.19-21)

³³ — Ka a wusaan nu fɔn san, á n'a pǎ ka waanan ba. Ka fura yaagu pǎ kaa fura le, bile ba zɪzaa kɔ. Lembi pǎ kaa fura bile ba zaa kɔ, biya dɔ bá zugore a n jendeka bi kɔ, bemu dɔ bá fɔ kuun bi kɔ. ³⁴ A buru, a ba paamabara n bi fura bile, á fɔɔ lakele dɔ n daa gaan biye le.

Yezu ba nuun bile pin jindeyeema ju ma

(Maco 24.45-51)

³⁵ — Ka á bii yurɪ, ába pitenen na gaan kuni le. ³⁶ Hun ábin, ka gaan guun sin bilen ba mba jindaan dumanɪ, a ka bɔ a lu jee bebee fura a da lonni, a ba a cende je, n n'a mɪ a nɪ. ³⁷ A jindaan ka da jipanlin bilen zunda n yere n ko, bin ni jinkwaa ran le. Má nɪ a pɪnɪ á nɪ sɔbe, a n daart a bii yurɪ, a n gaan fura ka m ba, a n fɔbɛe jiri n ni. ³⁸ A ka pana a da laant wɔlaa kɔlɔwupɛ a da bilen zunda n yere n ko, jiin kwaa ran nɪ! ³⁹ Á n'a durɪ, ma zaba daan ka a nɪ biya da waa durɪ, a baraa a dala a n da wɔ aba zaba nu kɔ. ⁴⁰ Ábin dɔn, ka pinde á yee ma, a buru á yii ba waa bile ma kɔ, Somboo Ní goniini n daa da bi waa rɪ.

⁴¹ Piyeert ba a pin a nɪ:

— Nindana, n̄ nɪ ci tee pɪnɪ ci pun wun ni taa, n̄ nɪ a pun si lakele nɪ?

⁴² Nindana ba a lusi:

— Da nɪ a jipali celee kunu a yiidaan ci nɪ, a ba jindana n daart a kara n jaan jipalin jiin la ma a n fɔbɛe jiri n ni a n zunda a waa rɪ? ⁴³ Bɪ jipali le, a jindaan ci da waa rɪ, a ka da a zunda a n jipaan mɪnɪ, jinkwaa ra nɪ! ⁴⁴ Má nɪ a pɪnɪ á nɪ tan nɪ, a jindaan ci n

daa bi jipali ci kara aba fo lakele jiin la. ⁴⁵ Hun, bi jipali ci ka a pun a wuun nu: « Má jindaan ci da waari n tonta sa, a ba ndo a n'a jaan jipali gonin kunu a lun jere, a n fo biri, a n fo mi a ba a jile duu ko, ⁴⁶ bi jipali ci jindana n daa da lumu bile ba a yii ma ko, kuun waa bile do ba a yii ma ko nu, a n daa kwere bo a ma, a n'a lala a n'a da bala wulin ye.

⁴⁷ Jipali bile ni aba jindaan yii jongo duri, a do n'a zani a waa le ko, a ba je li n daa guloka. ⁴⁸ Si bile do n gana aba jindaan yii jongo duu ko, a ka ju zani bile n naan doobo ma, bi je li ba gulokee ko. M ba fo goo ka si bile ba, n ni daa laaka n daan ba fo goo ye. M ba fo goo kaa si bile ji, n ni daa laaka a ye a n la bi ni.

Ku biibo bile ba a zaan Yezu tola

(Maco 10.34-36)

⁴⁹ Yezu ba a pin:

— Mi n ma da kuun ci ni doja nu. A ka ni a kun jile, bi ni kwaa ma nu! ⁵⁰ Batemu jige ni ma nanu a ma, ma a zani, ma do ni a wore a n zaan fofoolo a li n pan. ⁵¹ A ni a tagasri ma mi n ma da kuun mpatoo ri doja nu? aayi, ma ni a puni a ni, ma ni ma da biikaan ku ma ni. ⁵² Bala a n sa sasa ma, si so ka zaba nu kuye, n ni daari n biikanu, m ba si kaaku n daari ndo a si furu ci ma, a si furu curo n daari ndo a si kaaku ci ma. ⁵³ Ji n daari ndo a ni goniin ma, a ni goniin do daari ndo ji ma. Da n daari ndo a ni lon ma, a ni lon do n daari ndo da ma. Zunda n daari ndo maana ma, maana do n daari ndo zunda ma.

Si bile n Labaa ju zandee duri, bi daan n'a yeebo

(Maco 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴ A jana a ba a pun a zama le ni do:

— A ka waworon ye m ba baa libuu ru, a ni pun doodo ma laa n daa da. A do ni zandee bile dabala. ⁵⁵ A ka pee ye bore jaan la daari, a ni pun ma fura n daa fola! A do ni zandee bile dabala. ⁵⁶ Wuncinan cin! A ni tu kuun lenbi ju duri, kafu tola ni, a ba sasa waa ci ju buu duu ko?

⁵⁷ Kafu tola ni abin jilen ba tagasri ba zugore a n fo celee du ko? ⁵⁸ Ni ka tee ciwolin ye, m ba ciwo a ye wuli ni, ni kajiiri a n ku nuun ma a zee la. Bi ka ba ko, a n daari ni ka a ciwoli ba, a ciwoli do na ni ka a kasa jindaan ba, a buru na ni da kasa nu. ⁵⁹ Ma ni a puni a ni. Ni baraa baa bi, bi ni na nba ju lakele saara n'a ja ko.

— Wuncinan cin, da ni bi ábin bii ru, susu pile, a bá aba duru, wɔlaa aba dunduun fweere, a n bara a ni tuben m ba fɔbɛɛ bu fura nu, a n ta mu ka a ba kɔ? ¹⁶ Hun ci lu ci, bile ni wɔ n ji guleen Aburahamu n taamaan le, * **Sontana** ba a yiri a li bun kuun cigisi ni cɛ, a ba nani a ma a n furi susu pile kɔ?

¹⁷ Bi ni pinun cin ba sɔɔ ka Yezu n zɔɔn lakelen ma. Hun a zama ci lakele jile ni a gaan pangaa ri, a ni buɔnɔn cin zaan tɔɔla.

Yiribo wun kuun wubu tee

(Maco 13.31-33; Mariki 4.30-32)

¹⁸ A ba a pin n ni dɔ:

— * **Labaa ciibaa** ci ni bɔɔ kafɔ ye? Má n daari a zangu kafɔ ma? ¹⁹ A ni bɔɔ yiribo wun dunuun ye, goon jige ba a sa a ba a zun aba dugwɛɛ ru. A bara a le yiida le, lenbi baanin ba cɛɛ dɔ aba gulen la.

²⁰ A jana a ba pin dɔ:

— Má n daa Labaa ciibaa ci zangu kafɔ ma? ²¹ A ni bɔɔ wubu ye, lu jige ba a sa a ba kara buuru wusi yaa mundeɛ ye, hun a na lakele cembu.

Izirayeli sin ni daa wɔ Labaa ciibaa fura le nu taa?

(Maco 7.13-14,21-23)

²² Yezu ni gaan cibii dadaran kuun a musunin bii waasuri, sin didɔnani bi a n tee Zeruzalem. ²³ Si jige ba a pin a ni:

— Nindana, sin bilen ni daa tanga m baraa gaan kaarun kɔ?

A ba n lusi:

²⁴ — Ka á kɔjiiri, á n wɔ kuun a cende li gwaanaan ni. Bala má ni a pin á ni, si mondere n daa yaagu a ye ma n na wɔ, m baraa zugo kɔ.

²⁵ A zaba daan ka ndo a ba a cende ntan, bi ábin n'a cile, á n daari a buuda á n cende je, bi á n'a pin: «Nindana, a cende mi wɔ ni». Bi waari a zaba daan ci n daari á lusi:« Má bá á ba bɔ fura duu kɔ». ²⁶ Á n daari ndo á n'a pin bi waa ri kɔle: «Wun ba fɔbɛɛ biri níbi jile ye. ní ba sin didɔna wun ba zeren la. ²⁷ A n daari a pin á ni: «Má bá ába bɔ fura duu kɔ. Ka á jaara á n'á bɔ mi ma, ábin bilen lakelen ba ni bamba zanwulin le». ²⁸ Wupe kuun sɔ sun n daa ye, waa bile ma ba á n daa Aburahamu, Izaaki, Zakɔɔbu kuun a Labaa lusilin cin lakelen ye, Labaa ciibaa ru, hun ábin ba gunda cile. ²⁹ Sin ni daa bɔ lebuu ru, yalan ye, jaan la kuun jibo la, n na gaan fura ye Labaa ciibaa ru. ³⁰ A ba cɛ, panguvu

danan wusinini ni daa le biin danan le, biin daan wusinini ni daa le janguu danan le.

Yezu n daa ju wo Zeruzalemu cibiri

(Maco 23.37-39)

³¹ Bi pile dunnun le, Farizinen jigen ba da jendeka Yezu ma, m ba a pun a nu: « Ta na ni bo bile, bala cii Erudu ni a wore a na ni je ni gan.

³² A ba a pun n nu: « Ka ta, ka a pun bi dun jiin ci nu: la a ma, ma ni benun lalere, busukalin mi jundere pii kunn jumbu, a lumini kaaku n fo pile ma jipani n daa ja.

³³ Hun, ma nani a ma, ma zee taagu piri, kunn jumbu kunn a lumun ni, bala Labaa lusili fofo ba nani a ma a n gan fura maasi ko, bun Zeruzalemu cibiri.

³⁴ Yezu ba a pun:

— Zeruzalemu, Zeruzalemu, ni bi le ni Labaa lusilin jere n na gan. M ba bilen kunu ni ba, ni ni bin paan kunn jee ru. Waa goo ma, ma ni ma gana a wore, ma nba nunun dakuye, gunu kolo da n'aba manin deekuye a jan kan lu waa bile le. Hun ni yo bi ma ko. ³⁵ A n ce, a ba cinbi n daa gunda ni. Ma ni puni ni, ni baraa ma ye do ko hun a n ta pile n jigen ni ni a pun: « Si bile n daa kunn wo Jindana to ni, ma baraka ni ni!»

14

Gunn jige busu ja nuni

¹ * **Susu** pile jige, Yezu ta Farizinen ba jindaan dunnun le, a n daa fobe biri. A Farizinen ni m ba gana a didaabi. ² Gunn jige ni gaan gundere a yile ye, busu jige ni a ma, a mi lakele cecembu. ³ Yezu ba puni sa a ba a pun a jipini didinawulin kunn a Farizinen ni; zere n bi susu pile n busu ja zaan taa, a ba bi ko?

⁴ M ba n luntan. Bi ni Yezu ba a wusaan da a busukali le la, a ba aba busu ja, a ba a dala a ta. ⁵ Bi kuru a ba a pun n nu:

— Abin ba n ka ni, a ba ni goniin wolaaba duu ka munda suu ru, a baraa a bo dodo, kale susu pile ni ko?.

⁶ N na zugo n na bi ni ci bindee ka a ba ko.

Jile gwanaan ka nuni

⁷ Sin bilen ba da a fobe bu fura le nu, Yezu ba tee jige da mbin ni, a buru a ba n didaabi, n ni yile furan bore n na gaan bi. A ba a pun n nu:

⁸ — N ka ní buu beɓɓe fura, m bara ta gaan yile fura nu kɔ. jimboo tɔɔla, m ba ábin bilen buri, si gulo bara gana n ye a n la níbi ni, ⁹ si bile ba ábin si furá buri, n da a pun ní nu: Ndo na níba fura ka ci n daan ba. Ní daari ndo koon sɔɔ ru n ta gana a kuru. ¹⁰ N ka ní buri, ta gana a kuru, bala si bile ba ní buri, a ka da a n'a pun ní nu: « má tongoni, jendeka a yile », sɔbe sɔbe, bi n daa co da ní ma si lakele yee ma a fɔɓɓe bu fura le nu. ¹¹ Bala si bile n'a jile gulokere, n ni daa bi daan gwaanaan ka, si bile n'a jile gwaanaan kere, n ni daa bi n daan guluka.

Waanan buu fɔɓɓe bu ma nunu

¹² Goon bile ba a buri a fɔɓɓe bu ma ci, Yezu ba a pun a burɔ nu:
— Ní ka daa sin buu fɔɓɓe ma pinde wɔlaa goona, ní bara n tongonin, n dɔgɔnun, mba daan sin, koon ní luyɛ paaman buu kɔ. Bala, bin don bara jaan n na níbi buu bile dabala n n'a dɔ saara ní ni kɔ. ¹³ Hun ní ka daa sin buu beɓɓe fɔɓɓe ma, waanan, busukalin, wɔɔlan, sesengewulin koon tundun buri. ¹⁴ Ní daa jinkwaa ye, bala m baraa zugo n'a dɔ saara ní ni kɔ. Labara n daa bi dɔ saara ní ni sin sɔben m ba yeekaa pile.

Yezu ba beɓɓe gulo bile ni pun

(Maco 22.1-10)

¹⁵ Bi jupunun cin ma kuru, sin bilen ba gana a fɔɓɓe bu fura le nu, bin ba donvon ba a pun Yezu ni: « si bile ka Labaa ciibaa fura fɔɓɓe ci buri, bi n daan ni jinkwaa ra le.

¹⁶ Yezu ba a lusi:

— Goon donvon ni, a ba beɓɓe gulo yeeɓɔ, a ba si mundee buri. ¹⁷ A fɔɓɓe bu waa ba a burɔ, a goon le ba a ba jipali junu, a ba sin bilen buri, ma a n ta pun bin ni: ka da bala fɔ lakele yeeɓɔ a ja. ¹⁸ Hun, n lakelen ba a pun ku kuu la m ba n jile junga a goon le ye. A biin ba a pun a jipali ci ni: «má ni má taa jige pere, má n nani a ma má ta la bi ma. Má ni zee jingere ní ye. ¹⁹ A donvon dɔ ba a pun: «má ni má jinwo duu bun pere, má n tere n da jipani ma, má la a ma. Má ni zee jingere ní ye. ²⁰ Maasi dɔ ba a pun: «Má ni má lu jee sa sasa bi ni má baa zugo má da a buuwɔ ci ma kɔ.

²¹ A jipali ci pana a ta bi jupunun cin pun aba jindaan ni. A zaba daan le fɔɔ tana, a ba a pun aba jipali ci ni: «Ta fofoolo a cibii ci zama foran nu koon a zeren la, ní da koon waanan, wɔɔlan, tundun koon sesengewulin ni. ²² Bi kuru a jipali le pana a da a pun aba jindaan ni: «Ní ba a pun ma má ni bile zani, má a zani. Hun, fura n tuntan bi. ²³ Bi ni a jindaan ci ba a pun a jipali le ni:«Ta a don zeren la koon du gweeren li ma, n sin kun

kuvn panga ni ní da n ni, bala má zaba ci n pan. ²⁴ A buru má ni a pini á ni, mi ba sin bilen buri bin ba foofo baraa má fɔbɛɛ ci bu kɔ.

Na ní bala jɛ lakele ma ní tugu Yezu ma

(Maco 10.37-38)

²⁵ Zama gulo ni gaan tuguu Yezu ma. A ba a binde a ba a pin n ni:

²⁶ — si bile ka daa mi ye, n ji kuvn n da, aba lu kuvn aba nunun, n dɔgɔɔn lu danan kuvn a goon danan ni, kuvn a bi jile jinde ji ka n bɔ a ni mi tɔɔla kɔ, bi n daan bá zugore a n le mi bwaasidaan le kɔ. ²⁷ Bile ka na aba dwaara ngo sa a n tugu mi ma kɔ, bi n daan bá zugore a n le mi bwaasi daan le kɔ.

²⁸ Si ka daa cinbi dusukula dɔ, a n daan ni gandɛɛ juna, a n'a dɔ juun lakele lense a n'a dakuye a n la a ma. A ka da zugo a n'a dɔ a n ja, hun a n'a ji buuda. Da ni bi ábin bii ru a bá bi zandɛɛ kɔ? ²⁹ Bi ka bá kɔ a ka a buu kara, a n zugo a n'a dɔ a n ja kɔ, sin ka a ye, n ni daa yara a ma, ³⁰ n n'a pin ma a goon ci ba cinbi buu kara, hun a n zugo a n'a dɔ a n ja kɔ.

³¹ Cii ka n daa ta zaa da a jaan cii maasi ma, a ni gandɛɛ juna, a n la a jile panga ma. A ka a du ma a n zugore a n zaa da goon je buru ma, kuvn goon je bun ni, a ni tere. Cii ka ni bi a bá bi zandɛɛ kɔ? ³² A ka baraa zugo kɔ, a ni a cii dunvun ci daleɛ foransa, a n sin juvu a ye n na ta a junga a zari n ja, a n miɲantu ye. ³³ Bi tɔɔla, si bile lakele ka ábin bii ru, a bá a lubɔre a wɔsaan nu fɔn ma kɔ, bi n daan bá zugore a n le mi bwaasidaan le kɔ.

Bwaasi daan ni zangvu jinbi ma

(Maco 5.13; Mariki 9.50)

³⁴ — Nimbi ni fɔ buun le. Hun, jinbi kwaabaa ka bara a nu, kafɔ n daari a kwaa ka dɔ? ³⁵ A bá buun tuwuun ma kɔ a dɔ bá zugore a n le birigi le kɔ. N ni a zun cile. Tuu ka si bile ye a n jɛ manɪ, a n'a ma.

Sii bile ba a yaara a pana a ye

(Maco 18.12-14)

15

¹ Nindejuun silin lakelen kuvn bilen ba gandɛɛ bá buun kɔ, m ba gaan jendekeɛ Yezu

ma, n tokere a ye. ² A farizijen kuvu a jipuni didɔɔwawulin ni m ba gaan zuzuguri. N ni m ba gana a puni: «A goon ci ni a dɔɔ ju bamba zanwulin le, a ni fɔbɛɛ beere n ye».

³ Hun a n ci tee ci da n nu:

⁴ — Da ni ábin bii ru, sii paabu (100), ka a ye, hun a dunvun yaara, a baraa a saan paabu bun kuvu soosi (99) ci dala bi, a n ta la a dunvun ci ye hun a n ta a n'a ye kɔ? ⁵ A ka ta bi sii dunvun le ye, a ni a sere a n'a da a gasa la kuvu fɔɔkwaaa ri. ⁶ A ka da buu paaye, a ni n tongonin dekuve kuvu a ji danan ni, a n'a pun n nu: «Ka jangaa zaan má ye, a buru má sii bile ba a yaa le, má jaan má a ye! ⁷ Má ni puni á ni, ju bamba zanwuli dunvun taan ka a yiibinde a ba aba ju bamba dala a guvu Labaa ye, bi ni fɔɔkwaaa gulo le Labaa pa bi tɔla, a n la si celee saan paabu bu kuvu soosi bile ni, yii binde ladɔɔ ba n ma kɔ fɔ ni.

Pă bile yaara a pana a ye

⁸ — Lu n ka ni, pă bun ka a ye, a dunvun yaara, a ba pitene lidere, a n'a cinbi wuvu wara a n la a ye a sɔbe ni hun a n ta a n'a ye kɔ? ⁹ A ka a ye, a ni n taalun kuvu a ji danan bweere a n'a pun n nu: «Ka jangaa zaan má ye, bala má pă bile ba a yaara, má jaan ma a ye! ¹⁰ Má ni a puni á ni, ju bamba zanwuli dunvun taan ka a yiibinde a guvu Labaa ye, fɔɔkwaaa ri lenbi juvu jimawulin ye bi n daan tɔla.

Ní goniin bile yaara a pana a ye

¹¹ A ba a pun dɔ:

— Guvu jige ni, ní goniin furá ni a gana a ye. ¹² A daan daan ba a pun n ji ni: « Jii, cun bile nani a ma a n buu mi ma, bi ka má ba.» Bi ni n ji le ba a wusaan nu fon jiri n ni.

¹³ Lumini foraan bi kuru, a ní goniin daan daan le ba aba paamabaa le lakele sa, a ta a ni furansa ye ganda jige la. A ba aba pă le lakele zizaa bi ju koolo zaan ma. ¹⁴ A ba aba pă le lakele buri a ba a ja, buu gulo wɔ a ganda le nu. A ba zugore a n'aba ladɔɔ fɔ fofo ye dɔ kɔ. ¹⁵ A ta la ji ye a ganda le si dunvun ye, bile ni bi goon ci ma a n ta la aba buronin ye aba taa ru. ¹⁶ A ni gana a wɔre, a n'a buronin ba fɔbɛɛ ci buri, hun si fofo n gana a kere a ba kɔ. ¹⁷ Bi ni a gana a ba a tagasi a jile ni, a ba a pun: «Jijali mundɛɛ ri mi ji ye, n ni fɔbɛɛ beere a n gunda. Hun mi ni gaan kuvu buu ri bile. ¹⁸ Má n daa jaan má ta mi ji ye má a pun a nu: « Jii, má wɔ lenbi gasi nu, má wɔ ní burɔ gasi nu. ¹⁹ Mi jile bá nani a ma, ní má buri níba ní dɔ kɔ. Má kun guvu m ba jijali ni má ni.»

²⁰ Bɪ kuru a ba ndo a jana a ta n ji pa. A ba fɪransaye daari, n ji ba a ye, a cibii ba a kun. A busi a ta do a le a ba a kun, a ba a sɔgo a nu. ²¹ A nɪ goniin le ba a pun: « Jii, mǎ wɔ lenbi gasi nu, ma wɔ n bura gasi nu. Mi jile bǎ nani a ma, n mǎ buri nba nɪ do ko». ²² Hun, n ji ba a pun aba jipalin ni: « Ka da fofoolo kuun zwaan buun ni á n'a wɔ a ma. Ka silamaan wɔ a korɔɔn ma, ka kwaasi wɔ a waa ru. ²³ Ka da kuun duru n maan kerence ni, á n'a je, wɔ fɔbeɛ bu kuun fɔkwaaa ri. ²⁴ Bala, a nɪ ci ni a gan hun a yeekara. A ni a yaara, a jana a ye.» M ba a bebeɛ zaan buuda.

²⁵ A nɪ guleen daan ci ni a gana a taa ru bi waa ri. A ba bore a dun daari, a jendeka pa ma, a ni maan kuun bi bubaa manɪ. ²⁶ A ba a jipali dunuun buri, a laaka a ba ma kafɔ ni? ²⁷ A bura ba a lusi: «Nɪ daan ci ni a da. Nɪ bi ji ba a duru n maan kerence je, a buru a ba a ye, a jana a da kuun miɲantuu ri. ²⁸ A fɔɔtana, a ba a bala ma a baraa wɔ a cinbi ko. N ji bara a ba a jinga ma a n wɔ. ²⁹ Hun, a nɪ le ba a pun n ji ni: « A n ce, a li damata ni, mǎ n jipani nɪ ni, mǎ n biin mǎ n nuun laa tee ko. Nɪ do n bini nɪ buuniin jile ka mǎ ba mǎ bebeɛ zaan kuun mǎ tongonin ni ko. ³⁰ Hun nba nɪ ba a da kole, bile ba nɪ wusaan nu fon si a ta a zizaaru a lu zaalun ma, nɪ ni duru n maan kerence jere?. ³¹ A ba a pun a ni: « Má nɪ, mi kuun nɪ ni kuye waa lakele ma. Fɔ bile lakele mi fo le, nɪ bi fo ni. ³² Hun, nɪ daan ci ni gunu a ni a gan hun a yeekara, a ni a yaara hun a jana a ye. Wun don ni nani a ma wɔ bebeɛ zaan bi tola.

16

La fon ma wuli kɔkɔɔ nunu

¹ Yezu ba a pun aba bwaastdanan ni:

«Paama jige ni a ba goon jige sa a ba a da aba fonin jiiin la. Bi goon le ba a fonin len zizaaru. A paama le ba a ba bi ma, ² a ba a buri». A laaka a ba: «N ni kafɔ jipani nɪ ma? Nba jipani daako yula mǎ ni. bala a n sa sisa ma, nɪ baraa mǎ fonin ba ni yeɛbo do ko. ³ A goon le ba a pun a wuun nu:« mǎ n daa kafɔ zaan kole? Má jindaan ba aba fon ba ni yeɛbo ji si mǎ ba, panga bǎ mǎ ye mǎ n daa zugo mǎ junwɔ ko, jingawɔ do ni soɔ le mǎ ma. ⁴ Má n daa ni bile zani mǎ n'a duri, bala n ka mǎ ji ci si mǎ ba, tongonin na ye mǎ ye, n na mǎ kun mba zaba nu. ⁵ Bi ni a ba li junu a jindaan le jundan lakelen ba, m ba ta a ye. A ba a pun a biin ni: «Nindaan jun ni jan nɪ bi ma?» ⁶ Bi n daan ba a lusi ma juun kolo paaburi. A jipali le ba a pun a ni: « la nba sebe ma, gaan bile fofoolo». A sege ma busɔɔɔ. ⁷ A ba a pun maasi do ni ma jindaan jun jan ni nɪ ma? A ba a lusi: nji boɔ

paabiri. A jipali le ba a pin a ni: nba sebe si, a sege ma saan paabiri.

⁸ A jindaan le ba aba jipali kɔkɔ le tɔɔɔ, a buru a ba a tagast kɔvɔn jumbu ni. Tan ka pin, doja sin jilen ni jumbu kaa ri mba janin ye, a n la cifuleen nunun ni.

⁹ Hun ni ni a pin á ni:

— Ka la tongonin ye kɔvɔn aba doja paamabaa ri. Bala, bi paamabaa ci ka ja á ma waa bile ma, n na zugo n na dɔ á le jinde bá jaan kɔ fura nu.

¹⁰ Si bile ba sɔbe le ni gwaanaan ma, a ni sɔbe le ni gulo dɔ ma. Si bile dɔ ba sɔbe le ni gwaanaan ma kɔ, a bá sɔbe le ni gulo dɔ ma kɔ. ¹¹ Á ka bá sɔbe le doja paamabaa ma kɔ, da n daa paamabaa tan tan ci karaba da á ma? ¹² Fɔ bile ba sin maasin ba fɔ le, á ka n le sin sɔben le bin ma kɔ, Da n daari á bin jilen ba fɔ ka á ba?

¹³ Jipanli fofo bá zugore a n jindaan furá lusi kɔ. A n daa dɔvɔvɔn le a n zɔgu le, a n dɔvɔvɔn nana, a n daa paara a dɔvɔvɔn ma, a n'a dɔngu ka a dɔvɔvɔn ci ni. Á bá zugore á na á jile ka Labaa ba, á n jana á n pã dɔ nana kɔ.

¹⁴ Farizipen bilen ba m ba pã ni n jiiri, bin dɔn ba gana n tɔvɔkɛ bi jupin cin lakelen ye, bi n na yaari a ma. ¹⁵ Yezu ba a pin n ni:

— Ábin, á ni a ylee sin ni ma á ni sin sɔben le, hun Labaa ra á fɔ duri. Bala fɔ bile n ni gulo le Somboren yee lu, bi bá ni tɔndaan le Labaa yee lu kɔ.

Labaa jipin kɔvɔn Labaa ciibara

(Maco 11.12-13; 5.31-32; Marki 10.11-12)

¹⁶ — Labaa jipin kɔvɔn a Labaa lusilin ba gaan bi, hun a n ta buu Zanbati fɔ waa ma. A n sa bi ma Labaa ciibaa ri pin, bibile ni a kɔjiiri bala a n wɔ bi ciibaa le nu. ¹⁷ lenbi kɔvɔn tuwuun jeni n naana, a n la Labaa jipin ci dɔvɔvɔn tɔyu n yaa ri.

¹⁸ Si bile lakele ka a ba lu lala, a jana a ba maasi sa, bi daan ni kuku baa zandere. Lu bile dɔ ni a n zin ba a lala, si bile dɔ ka bi sa, birɔ n daan ni kuku baa zandere.

Paama goon kɔvɔn Lazaa nunu

¹⁹ — Gɔvɔn jige ni a gaan bi, a ni paama le. A ni a gaan zwaan bubuun wɔre. A ni a gaan fɔkwaaa ru fɔbɛ buun zandɛ waa tɔ waari. ²⁰ Gɔvɔn waan jige dɔ ni a gaan bi a tɔ ni Lazaari. Nunde ni a gana a ni lakele ma. A ni gaan waari a paama le cende li ma. ²¹ A ni a gaan wɔre a n'a paama ci fɔbɛ bagasan bilen ba mundɛ wara a n'a biri. Jinin dɔn ni m ba gaan daari aba nunden cin punde.

²² Bi waan le ba a da gan, la a ma lenbi jɔvɔn jimawulin ba da a sa m ba ta a ni

Aburahamu ye Labaa paaye. A paama ciɔ da gan, m ba a biri. ²³ A paama le gaan kwee ye fura nu jirin para, a ba a yee sa, a ba Aburahamu ye ffransaye, Lazaari n'a ji. ²⁴ Bi ni a ba lukaa da a ba pin a nu: « Aburahamu, mi jile ji, la má cibii ma, n Lazaai junu a n ta a kɔɔɔn san a mu ye a n da dugu má leleen la, bala, má zɔgo n basa. A buru má ni yɔgɔre a ci ci nu a guloma ²⁵ Aburahamu ba a pin a nu: « Má ní, n yii da bi, ma n ba paamabaa goo ye doɔa nu, Lazaaa dɔ ni a ba cibiiye a guloma. Sisa Lazaaa dɔ ni fɔkwaaa fura nu, n burɔ ni cibiiyere. ²⁶ Kuvn bule ni, koo gulo ni nbi kuvn wun bii ru. Bi tɔɔla, sin bilen n'a wɔre n na bara wun ye n na da á ye, bin bá zugoo kɔ, si dɔ bá zugore a n bara ábin dɔn ye a n da wun ye kɔ.»

²⁷ A paama le ba a pin: « má ni n jingere, ji Aburahamu, Lazaari junu mi ji zaba nu, bala má dɔgɔɔn sɔɔɔ (5) n bi. ²⁸ A n ta a jii ka n ma bala, mbin dɔn bara da a kwere fura ci nu kɔ. ²⁹ Aburahamu ba a lusi: « Moyiizi kuvn Labaa lusilin na n ye; n na n tuka bin ye. ³⁰ A ba a pin: Aayi Ji Aburahamu: « Hun, si ka baa jirin bii ru a ta ni pin n ye, n ni daari n yii binde n na m ba ni bamban dala n na gɔv Labaa ye. ³¹ Hun, Aburahamu ba a pin a nu: N ka na n tuka Moyiizi kuvn a Labaa lusilin ye kɔ, kale si yee kara a bara jirin bii ru a ta ni pin n ye, m baraa yɔ n daan ni pin ma kɔ.»

Jɔbamba kuvn jɔbamba dala nunu

(Maco 18.6-7,21-22; Mariki 9.42)

17

¹ Yezu ba a pin aba bwaasidanani nu: Si bá zugoo kɔ, ni ni daa ye, n na sin da ni bamba zaani ma. Hun, bi ni cin ka ci si bile ye a zani, kwere n daa bɔ bi n daani ma. ² A n buvun n na njɔɔjɔe yiri n daani wuu ru n n'a zun jinbi mu gulo ye, bi n pisa a n'a nunun cin ba dɔvun junda n'a da jɔbamba nu ni. ³ Ka la á jile ye. N dɔgɔɔn ka jɔbamba zani, bi zaragi da a ma. A ka aba jɔbamba dɔ, yɔ na aba jɔbamba dala a nu. ⁴ Kale cumbɔ sɔfura ni limuni dɔvun wun nu, a wɔ n gasi nu, a ka yɔ a pana a da n ye cumbɔ sɔfura, a ba a pin n ni ma abi ba a laara, ma n kaabiri, yɔ na aba ni bamban dala a nu.

Gonlabaaye nunu

⁵ A jvun jimawulin ba a pin Nindana nu:
— Fɔ monda wun ba gonlabaaye ye.

⁶ Nindana ba a pin n nu:

— Gonlabaaye ka ni á ye yiribo ni wun fɔ dabala, á n zugore á n'a pɔn a goo yiida ci ni, ma a n'a bwaara a n'a bɔ bile, a n ta a jile dwaá jinbi mu gulo ye, a dɔ n daari á lusi.

Jipali ji ni kuvn bile ni

⁷ Ábin ba n ka ni, jipali n'a ye a ba taa jundere, wɔlaa lere a ba tuben ye, a ka bɔ dun a da, a n daari a pɔn a ni: jendeka fofoolo n gana n fɔbeɛ biri? ⁸ Aayu! a n daari a pɔn a ni, n bii yu n ma fɔbeɛ zani, n zwaan buun wɔ n da má fɔbeɛ ka má ba juna. Mi ka fɔbeɛ bu má ja, bi kuru n borɔ n zugore n fɔbeɛ biri. ⁹ A n nani a ma a n baraka da a jipali ci ni bala a ba aba ji ja ci tɔla taa? ¹⁰ Á bin dɔn, m ba ji bile lakele ka á ba, á ba a ja, ka a pɔn: Wɔ ni jipali koolo le. Wɔ ni w'a wɔ ji ja.

Yezu ba busu foolo daan bun busu ja

¹¹ Yezu ba tee Zeruzalem, a ni baa Samari ganda kuvn Galile ganda li ma. ¹² A baraa wɔ cibii jige nu, busu foolo daan bun da dɔ a le. M ba n turɔ furansaye, ¹³ m ba nuun sa lenbi m ba a pɔn: — Yezu, wɔ Nindana, la wɔ cibii ma!

¹⁴ Yezu ba a ba n ye, a ba a pɔn n ni: Ka ta á jile yula Labaa cinbi gulo cedanan ni.

M ba m ba gana a zee la tee biye, m ba busu ja. ¹⁵ M ba dunvun ba a ba ye ma aba busu ja, a ba a binde a ba zee sa, a n Labaa tɔgulokere. ¹⁶ A da kukumboro Yezu yile, a ba a jiiin kuro tu a n baraka dere a ni. Bi goon ci ni a gaan Samari ganda na le. ¹⁷ Yezu ba a pɔni sa a ba a pɔn: A si bun le lakele busu n ja kɔ? A soosi cirɔ, m ba ta ke? ¹⁸ M bin bá fofo n da kɔ bun ci cii ci ni da bala, a n tɔ gulubaa ka Labaa ba?

¹⁹ Hun a n'a pɔn a ni: « Ndo, ta; Nba gonlabaaye ni a ba n tanga.

Labaa ciibaa ci da nunu

(Maco 24.23-28,37-41)

²⁰ A Farizipen ba laaka Yezu ba Labaa ciibaa ci da waa ye. A ba n lusi: «Labaa ciibaa ci bá daari gun yeɛ fɔ yere ni kɔ. ²¹ Si bá zugore a n'a pɔn ma la a ma bile, wɔlaa ma la a ma a ni ciye kɔ. Labaa ba aba ciibaa ci kara á bii ru bilema a ja!

²² Yezu ba a pɔn aba bwaastidanani ni:

— Lumunun na daari, á n daari á yiikaa Somboo Ni ciibaa lumunun cin ba dunvun ye ye, hun á baraa a ye kɔ. ²³ N ni daa pɔn ma la a ma a ni ciye, ma la a ma a ni bile. Á bara busi á n ta n ye kɔ. ²⁴ Bala, gun laa ba ci siri a n doja pa sii lakele fulo, Somboo Ni da pile dɔ n daa le bile dabala. ²⁵ Hun má n nani a ma, má kwere ye juna a guloma, pii Somboren na n bala má ma.

²⁶ Nɪ bile zaan Nowe fɔ waa rɪ, bile n daa pana a n zaan Somboo Ní dɔ da pile.

²⁷ Somboren ni m ba gaan fɔbɛɛ bɛɛɛ, fɔ mini. Sin ba gaan lun sɛɛɛ, lun ba gaan wɔɔ zin ye, hun Nowe wɔ gongosalaaan gulo nu pile n ta a n buru, hun a mu gulo n da a na n lakelen biri. ²⁸ Nɪ bile ba zani Lɔti dɔ fɔ waa rɪ, a n daa zaan bile dabala. Somboren ba gaan fɔbɛɛ bɛɛɛ, fɔn mini, fɔn pɛɛɛ, n sani, m ba gaan yiidan dwaari, zaban dɔɛɛ.

²⁹ Hun, Lɔti baa Sodomu pile n buru, ci kuvun ciwɔ la bɔ lenbi a da, a na n lakelen jɛ. ³⁰ A n daa li bi dabala Somboo Ní da pile. ³¹ Bi pile ci, si bile ka caala, bi n daan bá nani a

ma a n jise, a n wɔ cinbi ma a ni aba fɔn waa kɔ. A ka si bile dɔ zunda aba taa ru, bi n daan dɔ bá nani a ma a n pana a n ta paaye kɔ. ³² Nɪ bile ba Lɔti lu ye ka a yii da bi ye.

³³ Si bile ka wɔɛɛ a n'a jinde tanga, bi n daan fɔ n daa yaara. Si bile ka a li bɔ aba fɔ ma, bi daan fɔ n daa tanga.

³⁴ Má ni pɪni á ni ma bi pile gɔna ci nu, si furá bile n daa gaan kuyɛ waa pɛbɛ dɔnɔn la, n ni daari a dɔnɔn sa, n n'a dɔnɔn dala bi. ³⁵ Lu furá n daa gana nji lɔɔ kuyɛ, dɔnɔni n daa sa, n n'a dɔnɔn dala bi. [³⁶ goon furá n daa gaan taa ru, dɔnɔni n daa sa, a dɔnɔni n dala bi.]

³⁷ Aba bwaasɔdanan ba jɪpɪni sa m ba laaka a ba:«Nindana , bi n daa zaan ke?

Yezu ba a pɪn n ni:

— Fɔ jii ka fura bile, duban ni daari n dakuyɛ bi fura.

18

Jelɔ bile ba ciwɔli jɪnga a cumbɔ a ma

¹ Yezu ba tee dɔnɔn da aba bwaasɔdanan ni, a ba a yila n ni ma sonbore nani a ma, a n Labaa jɪnga waa lakele ma, a bá yɔɔɔ kɔ. ² A ba a pɪn n ni:

— Ciiwɔli jige ni a gaan tu jige la, an gaan jimbwee Labaa ri tete kɔ, an gaan si fofo dɔ dɛɛbi kɔ. ³ Jelɔ dɔnɔn dɔ ni a gaan bi tu le la, abi ni a gaan daari a pɪn a ciwɔli le ni, ma a n'abi jɔdɔɔ bɔ aba dataaga ma. ⁴ Bi ciwɔli le ba a bala cumbɔ damata. Bi kuru a pana a ba pɪn a jile ni ma tan ni, ma abi bá jimbwee Labaa ri kɔ, a dɔ bá si fofo dɛɛbi kɔ. ⁵ Hun, a jelɔ ci ba má yɔɔɔ cɪni, má n daari aba ciwɔ jɪ yeɛbɔ a ni, bala, a bá da má yɔɔɔ dɔ kɔ.

⁶ Bi kuru Nindana pana a ba pɪn dɔ: — Ka á tuka a ciwɔli kɔkɔ ci jɪpɪni ye! ⁷ N ta a pɪn ma Labara. Sin bilen n'a ba fɔ le, a jɪngɛɛ pinde kuvun goona, a bara n bin ba jɔdɔɔ bɔ kɔ? A n da a dala a n miya? ⁸ Má ni a pɪni á ni, an daari mba jɔdɔɔ bɔ fofoolo. Hun,

Somboo Ní ka n daa da waa bile ma, a n daa da gunlabaaye zunda tu bile?

Farizijen goon kuvu jinde jun sili nunu

⁹ Sin bilen na n jile lee sin soben le Labaa yee lu, lere mba janun ma sin kukurun le, Yezu ba ci tee ci da mbin ma:

¹⁰ — Si furá ta Labaa junga a Labaa cinbi gulo nu, a dunvun ni a gaan * **Farizijen** le, a dunvun ciw ni a gaan jinde jun sili le. ¹¹ A farizijen ci gvun lenbi, a n Labaa jingere a pun: « Labara, má ni baraka dere ní ni, a buru má bá gvuv a sin gondarun ni kɔ. Bin ni bɔyan le, sin bamban le, kuvun sanbolin le. Má bá gvuv a jinde jun sili ci ni kɔ. ¹² Má ni má luyee cumbɔ furá lumunɔ sɔfɔra wuvun nu. Má n fɔ bile lakele yere, má ni a biikandee bun n fɔ kee Labaa ba.» ¹³ A jinde jun sili ci ni a gvun furansa ye, a musuri a bá yɔre a n'a yee jile sa lenbi kɔ, a ni a wusaan jere a pun: « Labara, la má cibii ma, má ni ju bamba zanwuli le.»

¹⁴ Yezu ba a pun: Má ni puni á ni, bi jinde jun sili ci jana a ta paaye kuvun sobebaa ri Labaa yee lu; hun a dunvun ci n bi ye kɔ. A buru si bile ka a jile guluka, n ni daa bi n daan gwaanaan ka, si bile ka a jile le si gwaanaan le n ni daa bi daan guluka.

Yezu ba li zangu bile sa nunun m ba ju ma

(Maco 19.13-15; Mariki 10.13-16)

¹⁵ Sin ba gaan daa Yezu ye kuvun nuntaanun don ni, ma a n'a wusaan da n la, a n Labaa junga n ni. Hun a bwaasidanana ba m ba bi ye, m ba ndo na pijanani ma. ¹⁶ Hun, Yezu ma n na da kuvu a nuntaanun cin ni, a ba a pun:

— Ka a dala nunun musunun na da mi ye! Á bara n lɔkaan kɔ. A buru, sin bilen ba bore a nunun musunun cin ye, Labaa ciibaa ri mbin ba fɔ le. ¹⁷ Má ni puni á ni sobe, si bile ka n yɔ * **Labaa ciibaa** ci ma gvuv a nuntaanun na yɔɔ ju ma waa bile le ni kɔ, bi n daan bá zugore an wɔ a nu kɔ.

Goon paama nunu

(Maco 19.16-30; Mariki 10.17-31)

¹⁸ Zifun ba jindaan dunvun ni a laaka Yezu ba: «Dana buvun, mí ni nani a ma má kafɔ zani, má jinde bá janan kɔ ye?»

¹⁹ Yezu ba a pun a ni: «kafɔ tɔɔla ni ní má bwee ma si buvun? Si fofo bá buvun kɔ, bun Labara. ²⁰ Ní n'a jipunun cin duri: « ní bá sambɔ kɔ, ní bara si je kɔ, ní bara biyabaa zaan kɔ,

ń bara ɲi da si la kɔ, ń ji kɔvɔ ń bira dabi.»

²¹ A goon ɛ ba a lusi: «má ci ɲi cin laakelen lupan má jiibaa waa ri ».

²² Yezu ba a ba bi ma, a ba a pin a ni: « ɲi donvɔvɔ ni tonta bi ń bile zaan kɔ: ta ńba fɔ lakele san, ń'a pǎ jii waanan ni. ń daa paamabaa gulo ye lenbi, Labaa paaye. bi kuru, da, ń tugu má ma.

²³ A goon ɛ ba a ba bi ma, a ba a yee cisi a guloma, bala a ni a gaan paama gulo ɛ.

²⁴ Yezu ba a ba bi ye, a ba a pin:

« Paama n zugo an wɔ Labaa ciibaa ru n daa jii ka! ²⁵ yegondo n wɔ kaala bunde ni n daa le naana a n la paama n wɔ Labaa ciibaa ru ni.

²⁶ Sin bilen ba m ba gana n tokere, m ba a pin:

— A ka cinɪ, da ni zugore a n tanga kɔle?

²⁷ Yezu ba n lusi:

— « ɲi bile n jii Somboren ma, bi ni naana Labaa ye.

²⁸ Bi ni Piyeeɪ ba a pin a ni:

— A n ce, wun ni wɔ wɔ wusaan nu fɔn dala bi wɔ da tugu ń ma.

²⁹ Yezu ba n lusi a ba a pin n ni:

— Má ni pinɪ á ni tan ni, si bile lakele ba ndo a ba aba zaba dala, a ba aba lu, kɔvɔ an dɔgɔnɪ, kɔvɔ aba sin wɔlaa aba nunun dala, * **Labaa ciibaa** jipanɪ ci tɔɔla, ³⁰ bi n dana n daa bi dabala fɔ goo ye pii doɲa ci nu, doɲa bile dɔ n daart an daa jinde bá jaan kɔ ye bi nu.

Yezu ba aba ɲi kɔvɔ aba yeekaa ɲi pin

(Maco 20.17-19; Mariki 10.32-34)

³¹ Yezu ba aba bwaasɪdaan bun kɔvɔ furá ɛ buri a bara n ni, a ba a pin n ni:

— Ka la a ma, wɔ ni tee Zeruzalemɔ. Labaa lusilin m ba ɲi bile lakele pin Somboo Ní ɲi ma, bi n daa zaan biye. ³² Bala, n ni daart a wɔ dugo maasin wusaan nu, bin ni daa yara a ma, n na susɔ wɔ a ma, n na n lɪsɪsɪ cinde a ma. ³³ N ni daart a namɔ, n ni daart a je a n gan. A limunɪ kaaku n fɔ pile, an daart a yee kara.

³⁴ Hun, m bá bi ɲipunɪ cin buu maan kɔ. Bi ɲipunɪ cin ni m ba gaan ɲi caa ɛ n yee lu. Yezu ba ɲi bile pin n ni, m bá bi buu maan kɔ.

Yezu ba tundu donvɔvɔ yee mi

(Maco 20.29-34; Mariki 10.46-52)

³⁵ Yezu ba jendekɛ Zeriko ma a da zinda tundu dunuun ni gandɛɛ a zɛɛ li ma, an jingawɔɛ. ³⁶ A ba zama luma, a laaka ma kafɔ ni? ³⁷ M ba a pun a ni ma Nazareti na Yezu ni jendere. ³⁸ A ba a nuun sa lenbi, a ba pun:

— Yezu, Cii Davidi n taamani, la má cibii ma!

³⁹ Sin bilen ba gana n yule, bin ba zaragt da a ma, bala n'a da a luntan ma. Hun, a ni gaan fɔ dɛɛ aba lukaa da yɛ:

— Davidi n taamani, la má cibii ma!

⁴⁰ Yezu gunu a ba a pun, ma n na da a ni abu ye. A tundu le ba a ba jendeka, Yezu laaka a ba ⁴¹ «Ní ni a wɔɛ má kafɔ zani ní ni?»

A ba a lusi:

— Nindana, má yɛɛ mi a n fura ye.

⁴² Bi ni Yezu ba a pun a ni:

— ní yɛɛ n fura ye! Níba gunlabaaye ni a ba ní yɛɛ mi.

⁴³ bilema, a yeren ba zugo m ba fura ye, a gaan tuguu Yezu ma Labaa tɔ bɔɛ. A zama ci lakɛle ba a ba bi ye tɔla, m ba Labaa tɔbɔ.

19

Zase yii binde nunu

¹ Yezu ba a buru Zeriko, a n'a cibii bii wasuri, ² Guun dunuun ni gaan bi, a tɔ ni Zase. A ni a gaan jinde jun silin ba jindaan le, paamabaa gulo dɔ ni a gana a ye. ³ A ni a gaan wɔɛ a n'a du Yezu n si bile le. Hun, a ni gaan si kuniin le. A zama ci tɔla a bá zugore a n'a ye kɔ. ⁴ Bi ni a busi a ta n yule, a ta ju guu yiida la. A ba bi zani bala, a n Yezu ye, a buru, a n daa da jun biye. ⁵ Yezu ba a buu bi fura le nu, a ba a yɛɛ sa lenbi a ba a pun Zase ni:

— Zase, fula ní ma ní jise, bala má ni nani a ma má zige níbi ye piri.

⁶ Zase fula a ma a jise, a ta a ni a le, a ba a kun kuun fɔkwaaa ri. ⁷ Sin bilen lakelen ba gaan bi, bin ni m ba gaan zuzuguri a puni, ma a goon ci ni a ta zige ju bamba zanwuli ye.

⁸ Zase ni a guun jindana yoolon ye, a ba a pun a ni:

— Nindana, la a ma, má n daa má paamabaa biikandɛɛ ka waanan ba. Má ka si bile bibere má pã si a ba, má n daari a dɔ ka a ba cumbɔ siiri.

⁹ Yezu ba a pun a ni:

— Piri ní bɪ kʊnʊ ní ba zaba sin ba tanga, a buru, ní borɔ mbaart Aburhamu dugo ni ní ni.

¹⁰ Bala, bilen ba yaara, Somboo Ní nɪ a da la bin ye a n'a n tanga.

Tee bile da pǎ jɪ ma

(Maco 25.14-30)

¹¹ Yezu ba a ba jendeka Zeruzalemu ma, a sin bilen ba gana n tukere, n nɪ n tagasuri ma Labaa ciibaa le n daa da a waalu fora. Bile tɔɔla nɪ, a ba a tee dʊnʊʊn munda a ye.

¹² Bunt a ba a pɪn:

— Cii dʊnʊʊn ní nɪ, a ta ganda sa jige la, a ta yaagu ciibaa ye cii gulo gulo ye, hun a n binde. ¹³ A baraa ta, a ba aba jɪnali sɪ bun buri, an pǎ bun jiri n ni. A ba a pɪn n nɪ ma n na jɪna a nɪ n na tɔɔn ye, bɪ an daari. ¹⁴ Hun, a ji ni a bɔ aba ganda sin ni. M ba sin jɪnʊ a kuu la n n'a pɪn a cii gulo gulo le nɪ: wun bá a wɔre a goon cɪ n gaan wɔ jɪin la kɔ.

¹⁵ Hun, a ba a ciibaa le ye, a jana a da, a ba pǎ ka a ba jɪnali bun bile ba, a ba n buri, a laaka m ba, bala a na mba jɪnanɪ daako ye? ¹⁶ Mba biin da, a ba a ba nuun pɪn: « Dana, mba pǎ le ba pǎ bun maasi ye tɔɔn le.» ¹⁷ A ba a pɪn a bɪ nɪ: M ba bʊʊn zani, jɪnali bʊʊn nɪ ní nɪ. M ba n le sɪ sɔbe le jɪ gwaanaan ma, ní daa gaan tu bun jɪin la. ¹⁸ Mba furá n fɔ da, a ba a pɪn: Dana, a pǎ le ba pǎ sɔɔrɔ maasi ye tɔɔn le. ¹⁹ A ba a pɪn a borɔ nɪ: gaan tu sɔɔ jɪin la.

²⁰ Hun, a durɔ da a ba a pɪn: « Dana , a pǎ le n ce, má a da zwaan li ma má a kara.

²¹ Má nɪ má gaan jɪmbweere ní ni, bala, ní ba jɪ nɪ jɪiri. Ní bá ní fɔ bile kaa kɔ ní nɪ bɪ sere, m bá ní fɔ bile dun kɔ ní nɪ bɪ kandere.» ²² A cii ba a pɪn a nɪ: « jɪnali togolo cɪ, má n daa ciwɔ ní ma, a n zunda ní bɪ jile jɪpɪnɪn nɪ. Ní ba a dʊ ma má jɪ n jɪiri, má n fɔ bile kaa kɔ má nɪ bɪ sere, má n fɔ bile dun kɔ má nɪ bɪ kandere. ²³ Hun, kafɔ tɔɔla nɪ ní ta a pǎ le ka pǎ kaawulin ba n na jɪna a nɪ, má ka jana má da, má ta a si n ye kʊnʊ a tɔɔn nɪ kɔ?»

²⁴ Bɪ kuru sin bilen ba gaan bi a ba a pɪn n nɪ: « ka a pǎ dʊnʊʊn cɪ si a ba, á n'a ka a bun daan cɪ ba.» ²⁵ M ba a pɪn a nɪ: « Dana, bun n'a bɪ wɔ haali!» ²⁶ A ba n lusi: «Má nɪ a pɪnɪ á nɪ. Fɔ n sɪ bile ye, maasi n daa munda bɪ n daan fɔ ye. Hun, fɔ bá sɪ bile ye kɔ, kale gwanaan bile n'a ye, n nɪ daa bile dɔ jile si a ba. ²⁷ Má zɔgʊn cin, bilen bá wɔre ma má gana n jɪin la kɔ, ka da n nɪ bile, ka n wuukaan má yee ma.»

Yezu wɔ Zeruzalemu waa bile le

(Maco 21.1-11; Mariki 11.1-11; Zan 12.12-19)

²⁸ Yezu ba a ba bɪ jɪpɪnɪn cin pɪn, a jeni n yule a ta Zeruzalemu.

²⁹ Yezu ba a ba jendeka Betfaze kuun Betani cí baye, bile ba n n'a bwee Olivu yiida cí, a ba aba bwaasi daan forá juunu, ³⁰ a ba pun n nu:

— Ka ta a yile tu ci nu, á ka buu bi, á n daa dunduun maan twée zunda m ba a yiri, si foofo n bini a n jiri a la juna ko. Ka a furi á n da a ni. ³¹ Si ka laaka á ba, ma kafó ni á n'a fweere, ka a pin a ni ma Nindana ladogo ni a ma.

³² A juun jimawulin len ba ta, m ba ta a zunda guun Yezu ba a pun n ni waa bile le.

³³ M ba a dunduun maan twée le fweere, a n danan ba laaka: « kafó tola ni á n'a dunduun maan twée ci fweere?»

³⁴ M ba a lusi: Nindana ladogo ni a ma.

³⁵ Bi kuru m ba da a dunduun maan twée le ka Yezu ba. M ba mba zwaanun bo m ba n da a la, m ba Yezu juma a jiri a la. ³⁶ A ba tere, sin ba gana mba zwaanun bore n dere a tu, a zee la. ³⁷ A ba jisee cí bile ni n'a bwee Olivu yiida cí ci la tee Zeruzalem ma, aba bwaasidanani lakelen ba da kuun fookwaaa ri, m ba wo lulo ma, Labaa to gulokere kuun nuun gulo ni, m ba kaabi juun bilen lakelen ye tola. ³⁸ M ba gana a pun cinu « Cii bile n daa kuun Nindana to ni, Labara n baraka da bi n daan nu! Mijanturu n gaan lenbi, to gulobara n le Labarankondo fo le!»

³⁹ Farizipen bilen ba m ba gana a zama le bii ru, bin ba a pin Yezu ni:

— Dana, a pun mba bwaasidanani cin ni, ma n na n luntan.

⁴⁰ Yezu ba n lusi:

— Má ni a puni á ni, n ka n luntan, jeren ni daa lukaa da!

Yezu ba wupe Zeruzalem tu la nunu

⁴¹ Yezu ba a ba jendeka a cibii ci ma a ba ye, a ba wupe a ma. ⁴² A ba a pin:

— Zeruzalem cibiri, ju bile ni mijanturu kere ni ba, pii jile ni buru ka ni bi buu duru! Hun, sisa bi ni caa le ni ma, ni ba zugore ni'a ye ko. ⁴³ A buru lumuni daa da, ni zoguun ni daa ni lukogo, na ni ba zeren sugu, n na sugu ni ma pa lakele ma. ⁴⁴ N ni daa ni wi tumbule, ni bi kuun sin bilen na ni nu. M baraa jee foofo dala n jaan jee la ko. A buru, Labaa ba a wuubo ni ma waa bile ma, ni bi dajiiye ko.

Yezu wo Labaa cinbi gulo nu nunu

(Maco 21.12-17; Mariki 11.15-19; Zan 2.13-22)

⁴⁵ Yezu wo Labaa cinbi gulo nu, a ba ndo a ba peekalin lala. ⁴⁶ A ba a pun n nu:

A sebe segee ru, Labaa ba a pin: « mi cinbi n daa le labajunga cinbi le, hun á bin ba a le

biyan ba caa fura le.»

⁴⁷ Yezu ni gaan sin didɔpaan lumunun lakelen ye Labaa cinbi gulo nu. A kabolin yiledanan, a jipɔni segewulin kunu a sinsɔren ba gaan yaaguri a ye, n na je a n gan.

⁴⁸ Hun, n na gana a dɔri n na daa le lonni ko, a buru, a zama ni a gana a tukere a ye sɔbe sɔbe.

Yezu panga ci ni boɔ ke?

(Maco 21.23-27; Mariki 11.27-33)

20

¹ Ci pile Yezu ni gaan sin didɔpani a Labaa cinbi gulo nu. A ni gaan nuun kwaa dandere. Kabolin ba yiledanan, jipɔni segewulin kunu a sin sɔren ba buru, ² m ba laaka a ba:« A pin wo ni, ni ni a pin cin zandere kuɔn kafɔ panga ni? Da ni ba bi panga ci ka ni ba?».

³ Yezu ba n lusi cini:

« Muro daa laaka a ba kuɔn ni dunuɔn ni, ka a pin ma ni: ⁴ Da ni a ba Zan juɔnu ma a n da sin * **batize** ? Labaa ri a ba a juɔn taa, sin ni?

⁵ M ba ndo baaba de ku ma:« Wo ka a pin ma Labaa ri a ba a juɔnu, a n daa pin wo ni ma kafɔ toɔla ni, wo n guɔn Zan jipɔni ci ye ko? ⁶ Hun, wo ka a pin ma sin ni m ba a juɔnu, a zama ci n daa wo pan je ri wo gan, a buru, si lakele guɔnu a ye, ma Zan ni a gaan Labaa lusili dunuɔn le».

⁷ Buni m ba a lusi:« Wun ba a dɔri si bile ba a juɔn ko.

⁸ Yezu do ba a pin n ni: Muro n'a pin cin zandere panga bile ni, ma baraa bi pin a ni ko.

Taa jipali kakɔron

(Maco 21.33-46; Mariki 12.1-12)

⁹ Bi kuru Yezu ba ci tee ci da a Somboren len ni, a ba a pin:

— Guɔn jige ni ba *viiji taa bo, a ba a karaba da junan ma, ma n na la a ye. Bi kuru a

bi jile ta zεε ri, a n daa miya bi. ¹⁰ A *viiji ni na waa ba a buru, a ba aba jipali dunuun juun a junan len ye, ma n n'abi *viiji ni jii ka a ba a n da a ni. Hun, a junan len ba aba jipali le kun m ba a je, n'a dala a n ta kunu a wusaan koolo ni. ¹¹ A taa daan le ba aba jipali maasi juun, hun a junan len ba a buru kun m ba a je, m ba soo ka a ma, n na dala a n ta kunu a wusaan koolo ni. ¹² A taa daan le ba aba jipali kaaku nfo juun. M ba a buru je, m ba yama bo a ma m ba a lala.

¹³ Buni a taa daan le ba a pun: « má n daa kafu zaan kole? Má n daa má ni goniin kwaamaan le juun; Lenkere n na da abi dabi. ¹⁴ Hun, a junan len ba m ba a ye lonni, m ba a pun ku nu: «Ka la a cin waa wuli le ma. Ka da w'a je, bala a tara n le wun jilen ba fo le.» ¹⁵ M ba a kun m ba bara a ni a taa le nu, m ba a je a gan.

Buni Yezu laaka:

«A ba a zaan cin, a taa daan le n daa kafu zaan kole? ¹⁶ A n daa da a junan cin je n na gan, a na a taa le ka sin maasin ba».

Sin ba m ba bi jipun cin ma, m ba a pun: « Labara n wo tanga bi ma!»

¹⁷ Hun, Yezu la n ma a ba a pun n ni:

—Ci sebe sege ci ni kafu buu puni:

«Cindolin ba m bala jee bile ma,

a bile ni a jana a le cin buu kaa jee le»

¹⁸ si bile ka bo a munda bi jee ci la, bi n daan gu lakele n daa yeyeri. Bi jee le jile do ka bo a munda si bile la, a ni bi n daan tɔnpun a n le ceemnaan le.

Kokoyobaa bile zaan Yezu ma jindejun saa ju ma

(Maco 22.15-22; Mariki 12.13-17)

¹⁹ A kaboli yuledanan kunu a jipun segewulin ba gaan wɔre n n'a kun bi fura le nu bala, m ba a du ma Yezu ni a tee ci dere mbin ma, hun n ni jimbweere a zama ni. ²⁰ M ba ndo n na Yezu didaabi. M ba sin bo, bin ni ba n jile le guun sin soben ni, m ba n juun Yezu ye. Bin ba gaan wɔre n n'a kun abi jile li nu jipun ma, bi n le aba zaragi da a ma ju le, n n'a ka a yuledanan kunu a pangadanan ba. ²¹ m ba laaka a ba:

— Dana, wo n'a duri ma ni ju bile puni, kunu ni sin didiwaan bile ma, bi lakele ni tan le.

M ba sin don bokulee ko. Sin ni nani a ma n na Labaa zεε taagu waa bile le, ni ni sin

didiwaan bi ma a buun ma. ²² Wo nani a ma wo jinde jun saa Sizaari ni taa, wo ba a saa ko? Bi pun wo ni

²³ Hun, Yezu ba mba kokoyo baa ju ci du, a ba a pun n ni:

²⁴ — Ka a pǎ ci dunvun yila má nɪ. Da jiiin cinge ni a la, kuvn da tɔ nɪ?

M ba a lusi ma Sɪzaart fɔ nɪ.

²⁵ Yezu dɔ ba a pun n nɪ:

— A ka mɪnɪ, fɔ bile n Sezaart fɔ lɛ, ka bɪ ka Sezaart ba, fɔ bile dɔ nɪ Labaa fɔ lɛ, á n bɪ ka Labaa ba.

²⁶ N na zugo n na zaragɪ nuun foofo ma a li nu a zama ci yɛɛ ma kɔ. M ba kaabu aba jɪpɪnɪ lusi waa ma, hun m ba banda m ba n lɪntan.

Laaka, jiiirin yɛɛkaa jɪ ma

(Maco 22.23-33; Mariki 12.18-27)

²⁷ Sadiusjɛn bilɛn ba yɔrɛ ma jiiirin ba yɛɛkara n tan lɛ kɔ, bin wusinɪn ba da Yezu yɛ, m ba laaka a ba:

²⁸ «Dana, Moyiizi ba jipɪnɪ sɛgɛ a ba a ka wɔ ba: sɪ n dɔgɔɔn ka lɔ sa, a n nɪ ye a lɔ lɛ nɪ kɔ hun an ta an gan, a n nanɪ a ma n dɔgɔɔn n bɪ jɛlɔ lɛ kara a n nɪ ye a ma, bala n dɔgɔɔn lɛ dugo n gaan cile.

²⁹ La a ma, dɔgɔɔn danan jigen ba gaan bi sɪ sɔfɔra. Mba bimbiin ba lɔ jige sa, a n nɪ ye a ma kɔ, a gan. ³⁰ Mba furá n fɔ ba a jɛlɔ lɛ kara; ³¹ A kaaku n fɔ dɔ ba a kara. A nɪ a zaan mɪnɪ a kakɔlɛ, hun a n ta a n buru a dɔgɔɔn sɔfɔra lɛ lakele ma. Hun, n lakɛlɛn ba gan, mba foofo n nɪ ye a lɔ lɛ ma kɔ. ³² Bɪ lakele kuu kɔlɛ, a lɔ cɪrɔ gan. ³³ Hayɛ, jiiirin ba yɛɛkaa pile, bɪ lɔ ci n daa lɛ da fɔ lɛ? A buru, a lɛ mbin sɪ sɔfɔra lakele lɔ lɛ!

³⁴ Yezu ba n lusi:

— Lɔ sa kuvn wɔ zin yɛ mbaartɪ, ci doja ci fɔ nɪ. ³⁵ Bilɛn ba kwaaka Labaa rɪ, a ba n yɛɛkara bala n na gana a doja jɛɛ ci nu, bin baraa lɔ sa kɔ, a lun dɔn baraa wɔ zin ye kɔ. ³⁶ Bin bá zugore n na gan dɔ kɔ. N nɪ gvun lenbi jɪvun jimawulin ni. N nɪ Labaa nunun lɛ, a buru, n yɛɛkara m ba bara a jiiirin bii ru. ³⁷ Labaa sebe nu, a pun fura jige ma ci nɪ a sanga ma hun a ba a kun kɔ. Bɪ fura nu, Moyiizi ba Labaa buri ma: «Aburahamanɔ Labara, Izaaki Labara, kuvn Zakɔɔbu Labara.» ³⁸ Bɪlɛ tɔɔla nɪ, Labaa rɪ yɛɛkonan ba Labaa lɛ, a bá jiiirin ba Labaa lɛ kɔ, a buru, sɪ lakele yɛrɛ n kv Labaa yɛɛ lu.

³⁹ A jipɪnɪ segɛwulin jigen ba jɪpɪnɪ sa m ba a pɪnɪ: " Dana, á ba jɪpɪnɪ a buun ma."

⁴⁰ Bɪ kuru, sɪ foofo yɛrɛ n bɔ, a n laaka a ba kuvn jɪ maastɪ nɪ dɔ kɔ.

Kirita n baartɪ Davidi kafɔ nɪ?

(Maco 22.41-46; Mariki 12.35-37)

⁴¹ Yezu ba a pɔn n nu:

— A baa lɔnnɩ sin ba a pɔn ma Kirita n baartɩ cii Davidi n taamaan ni? ⁴² Davidi jile ba a pɔn a lulɔ seɓe nu cɩnɩ:

Nindana Labaa ba pɔn má jindana nu:

«Gaan má tungv ye, ⁴³ hun an ta má n zɔɓun da waa lu yuroon le.»

⁴⁴ Cii Davidi ba Kirita buri ma abɩ Nindana. A ni zugore a n le n taamaan le lɔnnɩ?

Ka á jile kun a jipɩnɩ didɩɓawulin ma

(Maco 23.1-36; Mariki 12.38-40)

⁴⁵ Zama ni gana a tukɛɛ Yezu ye. Yezu ba a pɔn aba bwaasɩdanan ni:

⁴⁶ — Ka á jile kun a jipɩnɩ didɩɓawulin cin ma. N ni zwaan dadaran wɔre n na yaagv, bi ni kwaartɩ n ni. Sin na co da n ma, bi ni kwaartɩ n ni zama fura nu. Dakoye zaban nu, gaan yile furan nu ni kwaartɩ n ni. Beɓe furan nu, sin dadaran ba gaan fura ni kwaartɩ n ni. ⁴⁷ N ni Labaa jingere n na miya a ma, da zinda n ni mindɛɛ jelɔn la, n wusaan nu fɔn siri m ba. Labara n daa kwere gulo da mbin jiin nu a n la a likurun cin ba fɔ ni.

Jelɔ dɔnɔvɔn ba a wusaan nu fɔ ka Labaa ba

(Mariki 12.41-44)

21

Jelɔ dɔnɔvɔn ba a wusaan nu fɔ ka Labaa ba

¹ Yezu gana a Labaa cinbi gulo nu. A ba a yeɛ sa lenbi a ba ye, ma sin bilen na n wusaan nu fɔ dere Labaa baan pã da kasun ci nu, paaman ni. ² A ba jelɔ waan dɔnɔvɔn dɔ ye, bile ba pã mɩsun furá da a kasun le nu. ³ Yezu ba a pɔn:

— Má ni a pɔn á ni tan ni, a jelɔ waan ci ba fɔ bile da a kasun ci nu, bi la a sin gɔndaarin cin lakelen ba fɔ ni. ⁴ A buru, a sin cin ni m ba fɔ jige bɔ mba pã kaa ye m ba a da a kasun nu. Hun, a lv ci kɔnv aba waan baa le ni a ba a wusaan nu fɔ lakele sa, bile n'a ye aba fɔbeɛ jun le, a ba a da a nu.

Labaa cinbi gulo wi nunu

(Maco 24.1-2; Mariki 13.1-2)

⁵ Sin wusinɩn ba gana a Labaa cinbi gulo le jipɩnɩ, kɔnv aba bɔvɔnbaa ri, aba jɛɛ

buvuvun kuvuv fɔ buuv bilen n'a nu, sin ba bilen ka Labaa ba. Hun, Yezu ba a pin n nu:
⁶— Lumunun ni daa da, á yere cin bile la le, aba jee foofo baraa gunda n jaan la ko. Sin
ni daa bi lakele wi.

Ni bile n daa zani a n yile ma ciwo ni buru

(Maco 24.3-14; Mariki 13.3-13)

⁷ M ba laaka a ba: « Dana, bi n daa zaan bin? Kafɔ cumisi n daari a yile ma bi pin cin
ba zaan waa ri a buru? » ⁸ Yezu ba n lusi:

— Ka á jile kun, á bara a dala si foofo n'a bembete ko. Bala, sin munderen ni daa da
kuvun mi to ni. N ni daari a pin: ma Kirita ni n ni, a waa buu kole. Hun, á bara tugu n
ma ko. ⁹ Á n daa zaa da bure ma, kuvun Somboren ba bala pin ni, jimboo bara á kun ko.
A buru, bi pin cin ni nani a ma n na zaan jina, bi baraa le doja ja le a waa lu fora ko.

¹⁰ Bi ni a ba a pin n nu:

— Ganda duvuvu n daa zaa da ganda maasi ma, ciri n daa zaa da n jaan cii ma. ¹¹ Tu
bigida dadaran ni daa zani. Pee busun kuvun buuro n daa wo fora goo ru. Jimboo da pin,
kuvun cumisi dadaran ni daa bo lenbi.

¹² Hun, bi pin cin ba zaan yile, n ni daari á kun, n na yogo yile á ni. N ni daari á ka
ciwolin ba dakuye furan nu, n ni daari á da kasa nu. N ni daa ta á ni cirin kuvun
pangadanan yile mi to tola. ¹³ Bi n daa ka á n seema nuun pin mi ni ma. ¹⁴ Ka a da á yii
ru ma á ba nani a ma, á n gongoka á n'á jile bo ni nu nuun ye ma pin ni ko. ¹⁵ A buru,
mi jile n daa yii kwaabaa pinu ka á ba, bala á zogo ba baaba da ába pinu ma ko, a do ba
zugo a n'ába pinu niin yee ko. ¹⁶ Ába n dogonun kuvu ába ye wulin, kuvu ába n
tongonin ni daari á ka sin ba, kale ába n jin kuvu ába n dan jilen ni. N ni daari ába goo
je n na gan. ¹⁷ Á ji n daa bo si lakele ni mi to tola. ¹⁸ Hun, á pinkan duvuvu jile baraa
yaa ko. ¹⁹ Ka gaan kuvun fojjiibaa ri, bi n daari á pinde tanga.

Kwere bile n daa Zeruzalemu ye

(Maco 24.15-21; Mariki 13.14-19)

²⁰ — Á ka zaadanan ye waa bile ma m ba Zeruzalemu cibii lukugu, ka a du ma aba wi
waa ri a buru. ²¹ Haye, bi waari sin bilen ba Zude ganda nu, bin na busi n na ta cin la.
Bilen ka Zeruzalemu, bin na busi n na bara a cibiri. Bilen ka gana a cibii lu ye, bin bara
wo a cibii ko. ²² Bala, bi waarin len ni daa le ciwo lumunun le. Ni bile lakele ba a sege a
sebe nu, bi n nani a ma a n zaan bi lumunun cin nu. ²³ Kwere n daa lu nonan ye kuvun

bilen ba nunun na n wɔ, n na jɔ kere m ba bi lumun cin nu. A buru, Labara n daaru aba fɔɔtana yila a dugo le ni, fɔɔzaa gulo n daaru a zama ci ye. ²⁴ Jigen ni daa ponsi sa ju wɔ. N ni daa wusinini dɔn kun n na ta n ni yaanin le dugon lakelen bii ru, kɔnu n ni daa tutumbɔ zeruzalem la a n ta, mba waa li n pan.

Somboo Ní daa nunu

(Maco 24.29-31; Mariki 13.24-27)

²⁵ — Cɔmisin ni daa ye wuso kɔnu moon kɔnu yɔyɔnun nu, jinbi mu gulo bubaa kɔnu aba bigida tɔla. Gɔgan n daa gana a ganda sin ma, n ni daa ju bile zani m bá a du kɔ.

²⁶ Bi waa le ma jimboro n daa sin je, n ka n tagasi ju bile n daa da ci ni. Bala, lenbi fɔ pangadanan lakelen ni daa gugara. ²⁷ Bi kuu kɔle, n ni daa Somboo Ní ye, daa waworon la, panga gulo kɔnu tɔ gulubaa ri.

²⁸ Bi jun cin ka da buda zandere, ka ndo, á n'á jinin sa lenbi bala ába tanga waa manka.

Labaa ciibaa jendeka nunu

(Maco 24.32-35; Mariki 13.28-31)

²⁹ Bi kuru, Yezu ba ci bɔ a ye ci pin n ni:

«Ka la gɔv kɔnu a yiida gɔndaarin cin lakelen ma. ³⁰ Á ka n ye n na paan lonni, á n'a dɔri á jile ni ma bwun ni manka. ³¹ Bi tɔla, á bin dɔn ka bi jun cin ye n na zandere, ka a du, ma Labaa ciibaa le da ni a manka. ³² Tan ma, má ni a puni á nu: Pii Somboren cin baraa gan n na ja bi, bi jun cin lakelen na zaan kɔ. ³³ lenbi kɔnu tuwuni n daa jeni, hun ni jupinin cin baraa jun kɔ.

Yezu ba a pun: ka jinde á ye ma

³⁴ «Ka la á jile ye, aba tagasi bara gana fɔbɛɛ kɔnu wɔ mi a n jeni a li la, kɔnu doja bure baa tagasin ni, a pile ci n da, a n da kakara á la kɔ; ³⁵ bala a n daa da gɔv zɔnzɔn ni, si bile lakele n'a tuwuni ci la ma. ³⁶ Hun, ka jinde á ye ma, á n Labaa jinga waa lakele ma, bala á n panga ye á n kana bi jun bilen ni daa da ci ma, á n zugo á n bara á n goon Somboo Ní yile.

³⁷ Li ka mi, Yezu ni sin didɔpani a labaa cinbi gulo nu, hun a n tɛɛ goona zani ci bile ni n n'a bwee ma Olivu yiidan ba ci la. ³⁸ lenci bamba, si lakele ni tere a ye a Labaa cinbi gulo nu, n na n tɔka aba didɔpa ye.

Zuda ba Yezu ka n zɔvun ba

(Maco 26.1-5,14-16; Mariki 14.1-2,10-11; Zan 11.45-53)

22

¹ Zifun ba buuru bile ni wubu bá a ye kɔ beɓɛ manka. N ni bi beɓɛ le bwee * **Paaki**.
² kabɔli yuledanan kunu a jipuni segewulin ba gaan lere aba je waa ye hun n ni
jimbweere a zama ni. ³ Zuda bile ba a gaan Yezu bwaasɔdanan ba dɔnɔn le, n'a
bweere Isikariyɔti, * **Sontana** wɔ abɔ fɔɔ ru. ⁴ A jeni a ta pun kanɔlin yuledanan kunu
a Labaa cinbi gulo dɔdaabɔwulin ba yuledanan ni, a n daa Yezu ka m ba waa bile le.
⁵ Buni bin dɔn fɔɔ ba kwaa ka, m ba yɔ ma n bin ni daa pã ka a ba. ⁶ Zuda yɔ bi ma. A
ba a ba a luka, a yaagu Yezu ka m ba waa buun ye, a zama ci bá a waa ye kɔ.

Yezu ba sin jɔnu m ba ta a beɓɛ fɔɓɛ zani

(Maco 26.17-20; Mariki 14.12-16)

⁷ Beɓɛ bile ni Zifun n'a zandere, wubu bá aba buuru ye kɔ, n n'a kan siirin jee lumuni
bile ye, m ba * **Paaki** le fɔ le, bi pile buru. ⁸ Yezu ba Piyɛɛɛɛɛ kunu Zan jɔnu, a ba a pun
n ni: «Ka ta a "Paaki" beɓɛ ci ni yeɓɔ, wɔ da a biri.

⁹ Bin si furá le laaka a ba: Ní ni a wɔre ma w'a yeɓɔ ke?

¹⁰ Yezu ba n lusi:

— Á ka wɔ a cibiri, goon jige n daa da dɔ á le, mu dɔnduɔ r'a gasa la; ka tugu a ma, a n
daa wɔ cin bile nu, ka wɔ bi. ¹¹ Ka a pun a zaba daan ci ni ma Dana ma abɔ kunu aba
bwaasɔdanan ni daari a "Paaki" beɓɛ fɔɓɛ bu fura bile, ma bi ni ke? ¹² Bi goon le n daa
cinbi dɔnɔn yila á ni lenbi n jaan la, ába ladɔgɔ fɔ lakele n'a nu. Bi fura ni á n daari a
beɓɛ le yeɓɔ.

¹³ M ba ta, Yezu ba a pun n ni waa bile le, m ba ta a lakele zinda bule dabala. M ba a
"Paaki" beɓɛ fɔɓɛ zani.

A « Paaki » jee fɔɓɛ beɓɛ le binde beɓɛ jee le nunu

(Maco 26.26-30; Mariki 14.22-26; Korenti (1) 11.23-25)

¹⁴ A waa ba a buru, Yezu da gana a fɔɓɛ bu fura, kunu aba bwaasɔdanan ni. ¹⁵ A ba a
pun n ni:

— Sɔbe sɔbe má gana a wɔre, má ci * **Paaki** beɓɛ ci bu kunu á bin ni hun má gaan
má foolo ye. ¹⁶ Bala, má ni a puni á ni: Mi baraa a dabala bu tee dɔ kɔ, hun aba zaan
buu li n pan, Labaa ciibaa fura nu.

¹⁷ Buni a ba duven baan sa, a ba baraka da Labaa ri, a ba a pin:
— Ka ci si, ka a mi á n'a ka kv ba. ¹⁸ Bala má ni a puni á nu: « a n sa sisa ma, má baraa * duven mi do ko, hun a n ta * **Labaa ciibaa** ci n buru.

¹⁹ Bi kuru a ba a buuru sa, a ba baraka da Labaa ri, a ba a biikanu a ba a ka m ba, a ba a pin:

— Mi jile musiiin ni ce, má ni a kere á ba. Ka bi ju ci zani, á n'á yii kaa mi ye.

²⁰ A fobee bu kuru, a ba duven do sa baan ni a ba a ka m ba, a ba a pin:
— Ci duven ci ni Labaa luka jee le, somboren toola kuon mi jama ni bile cindu ábin toola.

Yezu ba aba ka zogun ba ju pin

(Maco 26.21-25; Mariki 14.17-21; Zan 13.21-30)

²¹ Hun ka la a ma: si bile daa mi ka má zogun ba, bi dana n bi bile fobee la mi ye.
²² Tan ni, Somboo Ni n daa gan a n zinda Labaa ju yeebore ni, hun si bile daari a ka n zogun ba, bi daan fo ni kwere ni.

²³ M ba ndo n na laakee kv ba, ma mbin bii ru, da ni daa bi ju ci zani?

Yezu ba gulembaa buu pin aba bwaasidanani ni

²⁴ Aba bwaasidanani ba ndo, baaba dee kv ma, n ni wore n'a du, mbin bii ru da ni mba si guleen le. ²⁵ Yezu ba a pin n ni:
— Ganda cirin ni yogo dere mba sin jin nu. Sin bilen na panga yilere n ni, bin len ni jandere n n'a pin, ma n na m bin buu «ju buun zanwulin.» ²⁶ Hun, ábin ba fo ba nani a ma a n le mun ko. A buru, ábin lakelen ba guleen ni nani a ma a n le ába gwanaan le. Ába yledana n le aba jipanli le. ²⁷ Bala n ka ni guleen ni: Si bile n gandee fobee bee taa, bile ni a fo ci sere a kere a buwuli ba? Gaan tu ma fobee buwuli le ba a guleen ni ko? Hun, mi ni á bii ru, jipali fo dabala! ²⁸ Ábin len ni á gaan má ye, á n'á lu bo má ma, má foolo ye waa ri ko. ²⁹ Mi Ji Labaa ba a ba ciibaa ka má ba waa bile le, muru n daari a ka ábin ba bile dabala. ³⁰ Á n daa fobee biri á n fo mi kuon mi ni, má ciibaa fura nu. Á n daa gaan cii yuroonin la, á n ciwo Izirayeli zaba bun kuon furá ci ma.

Yezu ba a pin ma Piyeeri n daari a lu bo a ma

(Maco 26.31-35; Mariki 14.27-31; Zan 13.36-38)

— Simɔ, Simɔ, ń tuka. * **Sontana** gana a wɔrɛ ma Labara n zɛɛ ka abɪ ba, a n'á sɪsaga gɔnv n na wusi sɪsageɛ waa bile lɛ. ³² Hɔn, mɪ ba Labaa jɪnga ń nɪ bala, ńba gonlabaye bara zaa kɔ. ń ka jana ń da mɪ ye waa bile ma, na ń dɔgɔnɪn juma n na panga ye.

³³ Piyɛɛɪɪ ba a pɪn a nɪ:

— ńindana, mɪ bii yeɛ rɪ ń ye, kale n ka daari ń da kasa nɔ, má n daa wɔ ń ye. Kale n nɪ daari ń je ń gan, má n daa gan ń ye.

³⁴ Yezu ba a pɪn:

— Piyɛɛɪɪ, má nɪ a pɪnɪ ń nɪ, kɔlɔgula wupe yile pii goona jile, ń daari ń lɪ bɔ mɪ ma cɪmbɔ kaaku.

Yezu foolo ye lɛ ba jendeka

³⁵ Yezu ba a pɪn n nɪ:

— Mɪ ba á jɔvɔn waa bile ma, má a pɪn á nɪ ma á bara pǎ kɔvɔn bɔɔ kɔvɔn kwaasin sa kɔ, á banda fɔ ye?

M ba a lusi ma n na banda foofo ye kɔ.

³⁶ A ba a pɪn n nɪ:

— Hɔn sɪsa, má nɪ a pɪnɪ á nɪ, pǎ ka sɪ bile ye, n daan n'a sa, bɔɔ ka sɪ bile ye, burɔ n daan n'a ba fɔ sa. Ponsi sa ka bá sɪ bile ye kɔ, bɪ n daan n'a ba dɔngɪ san a n dɔnvɔvɔn pɛɛɛ. ³⁷ Bala, má nɪ a pɪnɪ á nɪ, jɪpɪnɪ bile ba a sege mɪ jɪ ma, a lɪ n nanɪ a ma a n pan, bɪ nɪ kɔvɔn cɪ nɪ: «M ba a da jɪ bamba zanwulin ye.» Tan dɔ nɪ, jɪ bile ba a pɪn mɪ jɪ ma, bɪ n daa zant a lɪ n pan.

³⁸ M ba a pɪn: «ńindana, pɔnsi sa furá n cɛ.»

A ba n lusi:

— A n bɔvɔn cɪnɪ.

Yezu ba Labajɪnga bile wɔ a cɪ bile ni n n'a bwee ma Olivu yiidan ba cɪ la

(Maco 26.36-46; Mariki 14.32-42)

³⁹ Yezu bara a ta cɪ bile ni n n'a bwee ma Olivu yiidan ba cɪ la, gɔnv a ba bɪ a n'a zaan waa bile lɛ. Aba bwaasɪdanan ba tugu a ma m ba ta. ⁴⁰ M ba m ba buɔ bɪ furá a ba a pɪn n nɪ: « Ka Labaa jɪnga bala, á bá munda laluma jɪ nɔ kɔ.

⁴¹ Abɪ jile ta yile a ba a bɔ n ma, a burɔ jan jɛɛ zuni lun dabala ma. A kukunboro, a ba Labaa jɪnga a ba a pɪn:

⁴² — Jii, ń ka a wɔrɛ, cɪ foolo cɪ furá n sa ka má ma. Hɔn mɪ yiijungɔ bara zaan kɔ, ńbɪ

jile fɔ n zani.

[⁴³ lenbi jɔvɔn jimawuli dɔvɔvɔn bɔ a da a dɔ a lɛ, a ba panga ka a ba. ⁴⁴ Fɔɔnɔnɔngi gulo ba Yezu kun, a jana a ba fɔ da aba Labaɔɔngi ye. A ba ceceɛ ri a binde gɔvɔn jama ni dɔvɔvɔri.]

⁴⁵ Bi Labaɔɔngi ci kuru, a ba ndo, a da aba bwaasɔdanan len mba fura nu, a da n zinda fɔɔzaa ba n gɔgan, n na n yeɛbɔre. ⁴⁶ A ba a pin n ni:

— Kafɔ tɔɔla ni á na n yeɛbɔre? Ka ndo á n Labaɔɔngi bala, á bara munda laluma jɔ nu kɔ.

Yezu kun nunu

(Maco 26.47-56; Mariki 14.43-50; Zan 18.3-11)

⁴⁷ Yezu ba a gana a jɔpɔni, zama jige da buru n ma. Si bile ba n na a bwee Zuda, bile gana a bwaasɔdaan bun kɔvɔn furá ci si dɔvɔvɔn lɛ, abɔ ni a gaan taaguri a zama lɛ yile. A da jendeka Yezu ma a ba a sɔgɔ a nu, a ba fooda a ni. ⁴⁸ Yezu ba a pin a ni:

— Zuda, á ni Somboo Ní kere n zɔgɔvɔn ba kɔvɔn fooda ni!

⁴⁹ Ni bile n daa zani, m ba m ba bi ye, bilen ba gaan Yezu ye, m ba laaka a ba:«
Nindana, wɔ n nani a ma wɔ n fun kɔvɔn wɔ ponsin ni?»

⁵⁰ Buni mba dɔvɔvɔn ba a cedanan ba jindaan jɔpɔni tungu tuɔ sɔla a ba a bɔ a ma.

⁵¹ Hun, Yezu ba a pin:

— Ka a dala. Ciɛ buru a li ma.

A ba a wɔsaan da a goon lɛ tuɔ ma a ba a paara a ma, a ba a mi jɔvɔvɔ. ⁵² kabɔli yiledanan kɔvɔn Labaa cinbi kuro a ma wuli dadaran kɔvɔn sin sɔren bilen ba da n na wɔre n n'a kun, Yezu ba a pin bin ni:

— Á ba ponsi sa kɔvɔn bansalan wara, á da má bwaasi, gɔvɔn má ni munda sin la wuli lɛ?

⁵³ Má gana á ye lumɔni lakele ye Labaa cinbi gulo nu, á n má kun kɔ. Hun sɔsa waa ci ni á bin ba fɔ lɛ kɔvɔn moncii panga fɔ lɛ.

Kadan ba Yezu kun, kɔvɔn Piyɛri ba a li bɔ a ma nunu

(Maco 26.57-58,69-75; Mariki 14.53-54,66-72; Zan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ M ba Yezu kun, m ba ta wɔ a ni cedanan ba jindaan zaba nu. Piyɛri ni a gaan fura n sayɛ tuguri n ma. ⁵⁵ Sin ba m ba gana a ci ludere a zaba lɛ bii ru, n na n fulere a ma Piyɛri ta gana n ye. ⁵⁶ Jɔpɔni lu dɔvɔvɔn ba a ye gandere a fulere a ci ma, a ba a yeɛ dwaara a la, a ba a pin a ni:

— Curo gana a goon le ye.

⁵⁷ Hun, Piyeerti ba a bala a ba a pun: « Lu, ma ba a duv ko.»

⁵⁸ Bimbaan bi kuru, si maasi do ba a ye, a ba a pun: Ni buro ni mba donvon le. Piyeerti ba bi goon le lusi:

«Goni, ma ba n ye ko!

⁵⁹ Bi kuu bambani do, si maasi jana a ba a pun do: baaba da jile ba a ye ko, ci goon ci gana a ye, bala a ni Galile ganda na le.

⁶⁰ Piyeerti ba a lusi:

— Nibi n nuun bile pun ci, mi ba bi duv ko.

bilema, a ba a ba bi nuun le pun a ja koloko gola ba wupe. ⁶¹ Nindana ba a binde a la Piyeerti ma. bilema Piyeerti yii da Nindana ba jipuni bile pun a ni le nu: «Pii koloko wupe yile, ni daari ni li bo mi ma hun cimboko kaaku.» ⁶² Piyeerti bara a cile a ba wupe a guloma.

M ba Yezu yogo waa bile le

(Maco 26.67-68, Mariki 14.65)

⁶³⁻⁶⁴ M ba fo yiri a yee ma, n na yaari a ma, n n'a jere, hun n na laaka a ba:
— si bile ba ni je, bi n daan bo ni yii ru n'a pun wo ni!

⁶⁵ M ba gaan suso dugo goo maasi wore a ma.

Yezu wo Zifun ba ciwo fura nu nunu

(Maco 26.59-66, Mariki 14.55-64; Zan 18.19-24)

⁶⁶ Li ba a mi, a sinsoren, a Labaa cinbi gulo kabolin kunu a jipuni segewulin ba n dakuye, m ba da Yezu ka m ba mba ciwo fura nu.

⁶⁷ M ba a pun:

— Kirita le ni nibi ni? a pun wo ni.

A ba n lusi:

— ma ka a pun a ni, a bara gunu ma jipuni ye ko. ⁶⁸ Ma do ka laaka wo a ye, a baraa ma lusi ko. ⁶⁹ Hun, a n sa sisa ma, Somboo Ni n daa gaan Labaa pangadaan tungu ye.

⁷⁰ N lakelen ba a pun: « Ni ni Labaa Ni le buni?»

A ba n lusi: Abin jilen ni a pun: ma ni a le!

⁷¹ Bi ni m ba a pun: seema maasin ba ji ba wo ye do ko! W'a bi jile jipuni ma!

Pilaati ba ciwo Yezu ma

(Maco 27.1-2,11-14; Mariki 15.1-5; Zan 18.28-38)

23

¹ N lakelen ba ndo m ba a kun, m ba ta a ni a cii Pilaati ye. ² M ba zaragi da a ma m ba a pin: wo ni w'a goon ci zinda wun ba ganda sin zaari. A ni a pin, ma m bara jinde jun saara Romu cii gulo gulo ci ni ko. Bi kuru, a ba a pin ma abi jile ni Kirita le, kuun cii le.

³ Pilaati laaka a ba cni:

— Ni Zifun ba cii le?

Yezu ba a lusi:

— Nbi jile ba a pin.

⁴ Pilaati ba a pin a kaboli yledanan len kuun a zama ni: « ma ba jni fofo yere a goon ci ma zaragi jni le, bile buu ciwo ma ko».

⁵ Hun, m ba jana m ba a pin a guloma: « a ni a zama ci zaa kuun aba didina ni Zude ganda lakele nu, a n sa Galile ma, a n da buu bilema.

Erɔɔɔ ba ciwo Yezu ma

⁶ Pilaati ba a ba bi jupunin cin ma, a laaka: « a goon ci ni Galile ganda na le taa?»

⁷ A ba a ba ma ma Yezu ni Erɔɔɔ panga lu, a ba a junu Erɔɔɔ ye. Bala a ni a gaan Zeruzalem bi waa le ma. ⁸ Erɔɔɔ ba a ba Yezu ye, a fo ba kwaa ka a guloma a buru, a ba jni bilen ma a ba jni ma, a ni gana a wɔre a n'a ye a ye ri a waa mja. A ni gana a yii ru, ma a n Yezu ye, a n kaabi jni jige zani. ⁹ A laaka Yezu ba kuun jni goo ri, hun Yezu n'a lusi kuun bi fofo ni ko. ¹⁰ Kaboli yledanan kuun a jipuni segewulin ba gaan bi, m ba buna gulo da Yezu la. ¹¹ Erɔɔɔ kuun aba kanda ba a mi zaaru, m ba yara a ma. Erɔɔɔ ba zwaan buun buun jige wo a ma, a jana a ba a junu Pilaati ba. ¹² Bi pile le, Erɔɔɔ kuun Pilaati le ku n tongoon le, m bin bilen ba gaan ku n zɔɔɔ le haali.

Pilaati ni a wɔre a n yezu dala

(Maco 27.15-26; Mariki 15.6-15; Zan 18.39-19.16)

¹³ Bi ni Pilaati ba a kaboli yledanan, a sinsɔren kuun a zama dakuye, ¹⁴ a ba a pin n ni: — A bin ni a da kuun a goon ci ni mi ye, ma a ni a zama zaari. La a ma, ma laaka a ba abin jile yeema, kuun a ba jni bile lakele pin, a ba a da a la, mi ba jni fofo yere a goon ci ma zaragi jni le, bile buu ciwo ma ko. ¹⁵ Erɔɔɔ do n jni fofo ye a ma ko, bala a jana a ba a junu wo ba. Bi tola, ma ni a pin, a n jni zani jni bile buu jni fra nu ko. ¹⁶ Ma n

daart n da a namu ma, hun má a dala.

[¹⁷ * **Paaki** bebee ka buru, Pilaati n nani a ma, a n kasa daan dunvun dala.]

¹⁸ Hun a zama le pandara a guloma m ba a pun: a je a n gan, Barabasi dala.

¹⁹ (Bi Barabasi le, m ba a da kasa nu bala, abi kuvu n panin ba gaan sin zaari a cibiri, m ba sin da ku ma, bile bwaasi ye, si dunvun gan.)

²⁰ Pilaati ba wɔre a n Yezu dala, a jana a ba jupin n ye do. ²¹ Hun, a zama le ba a li dakuye, m ba a pun kuvu panga nu: « a dwaara ngo ma, a dwaara ngo ma.»

²² Pilaati jana a ba a puni sa a kaaku n fo ma, a ba a pun n nu:

— A goon ci ni ba kafɔ ji bamba zani? Mi n zaragi ji ye a ma bile buu jinde bo ma ko. Má n daart n da a namu ma, hun má a dala.

²³ Hun, a zama le ni tuntan a puni a guloma, ma n na Yezu dwaara ngo ma. A zama le sun panga la a ni. ²⁴ Pilaati banda a yo n ye, a ba a zani gunu a zama le n'a wɔɔ bile le.

²⁵ mbin ba si bile wɔre, si bile ni m ba a da kasa nu a zama jinin zɔzaa kuvu si je a n gan tɔla, a ba abi dala. Hun, a n Yezu ka m ba n na bile wɔre n na bi zani a ni.

M ba ta kuvu Yezu ni aba ji fura nu

(Maco 27.32; Mariki 15.21)

²⁶ M ba m ba gaan tee kuvu Yezu ni, m ba do goon jige le, a to ni Simo, Sirenni ganda na ni, a ni a gaan boɔ taa ru. A kandan ba a kun m ba a dwaara ngo le ka a ba, ma a n tugu Yezu ma kuvu a ni.

²⁷ Zama gulo ni a gaan Yezu kuru. Lun bilen ba gaan bi, bin ba gaan wupere n jinin pepeere a tɔla. ²⁸ Yezu ba a yoolon do n ni, a ba a pun n nu:

— Zeruzalemu lun , á bara wupe mi tɔla ko, ka wupe á bin jilen tɔla kuvu ába nunun tɔla. ²⁹ La a ma luminun na daari, sin ni daari a pun bi waa ru ma « Lu konan kuvu bilen na biin na ní ye ko, kuvu n na biin n na jo ka a ba ko, baraka ni bin ba fo le.» ³⁰ Bi waa ru, sin ni daari a pun cin ni: «Ka munda wo la!», n ni daari a pun tontoonin ni: «Ka yeri á n ka wo le!» ³¹ N ka ngo buu lee cin, ngo lagaa fo n daa baa lonni? ³² M ba gaan tee kuvu si furá maasi do ni bi fura le nu, tamazawolin ni, n na tere n je kuvu Yezu ni.

Yezu dwaara ngo ma wara

(Maco 27.33-44; Mariki 15.22-32; Zan 19.17-27)

³³ M ba m ba buru fura bile ba, n n'a bweere ma «Ninpeni», m ba Yezu dwaara ngo ma bibi kuvu a tamazawoli furá le ni, dunvun n'a tungu ye, dunvun n'a gwaasi ye.

³⁴ Yezu ba a pun:

— Jii, m ba ju bamba dala n ni, bala, n na ju bile zandere m ba a buu duu ko.

M ba ni zuzugu Yezu zwaanun ma, m ba n jii ku ni. ³⁵ A zama gaan gundere lere n ma. A sinsoren ba gaan yaa Yezu ma, a pun:

— A ba sin maasin tanga, a n'a jile tanga kole, a ka Kirita le, Labaa ba si bile bo le!

³⁶ A kandan len don ba gaan yaari a ma. M ba jendeka a ma m ba vinegiri ka a ba. ³⁷ M ba a pun:

— Ni ka Zifun ba cii le, ni jile tanga kole.

³⁸ Fo segee jige ni a gaan Yezu jindela, bule ni a pun: « Zifun ba cii le n ce.»

³⁹ tamazawalin bilen ba m ba n dwaara a ngo ma, bin ba dunuun ni a gaan suso wore a ma a pun:

— Kirita ba ni ni ko? Ni jile tanga kole, ni wun don tanga!

⁴⁰ Hun, a dunuun ci ba zaragi da a ma, a ba a pun a ni:

— Mi bu kuvu abu bile ba cibii dunuun yere, ni ba jimbwee Labaa ri ko? ⁴¹ Wun ba fo n tan le! Wun ni wo ju zandere ba saa yere. Hun, a goon ci n ju bamba foofo zaan ko.

⁴² Hun a ba a pun Yezu ni:

— Ni ka daa da nba ciibaa ri waa bile ma, ni yii da ma ye.

⁴³ Yezu ba a lusi:

— Ma ni a pun ni ni kuvu tan ni, pii cule jile , ni daa gaan ma ye Labaa paaye.

Yezu ju

(Maco 27.45-56; Mariki 15.33-41; Zan 19.28-30)

⁴⁴ Wuso ba a buu banda bii ru waa bile ma, a yaara. Fura ciri dopa lakele nu, hun a n ta buu wuso kanda ma. ⁴⁵ A Labaa cinbi gulo bii kaan zwaan ci twaari a bii ru, a n'a sa a lenbi ma, a n jise. ⁴⁶ Yezu ba lukaa da a guloma a ba a pun:

— Jii, ma ni ma jile jinde dalere ni wo.

A ba a ba bi pun a ja, a jinde bara. ⁴⁷ A kandan ba yeladaan bile gaan bi a ba bi ju ci ye, a ba Labaa tawo a ba a pun:

— Buna ba a nu ko, a goon ci ni a gaan si celee le!

⁴⁸ Sin bilen lakelen ba da n dakuye bi sin dwaara ngo ma fura le nu , m ba m ba bi ju ci ye a zaan tola, m ba jana m ba ta paaye bi n na n jiin pepeere. ⁴⁹ Yezu n tongonin lakelen kuvu lun bilen don ba tugu a ma m ba bo Galile ganda nu, m ba gaan furansa ye, lere ju bile n zandee ma.

Yezu bii fura

(Maco 27.57-61; Mariki 15.42-47; Zan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Zifun ba ciwolin len bii ru, goon jige ni a gaan boɔ Arimate cibiri, a to n Zozefu. A ni a gana si buun le, a celee do ni. A ni a gana a yeedoo Labaa ciibaa jipani ci daa ye. A jani ba n tagasi ju bile ni m ba a zani, a n kwaa ka a ni ko. ⁵² A ta Pilaati ye a ba Yezu jii jinga a ye. ⁵³ A ba a jise a ba a bo a dwaara ngo le ma, a ba zwaan fun pinde a ma a ta a waara a yee ru. Bi yee ci ni a fon jee fu la, ci kule nu. N na biin na si fofo bii bi fora juna ko. ⁵⁴ Bi ju cin ni m ba zani, a lumini ni a le a Zifun ba susu le. N ni m ba gaan bile yee bore.

⁵⁵ Lun bilen ba tugu Yezu ma m ba bo Galile ganda nu, bin ba Zozefu dazere. M ba la a yee ci ma kuu a jii ci waa daako ma. ⁵⁶ Bi kuru m ba jana m ba ta paaye, m ba yiida gu ji kwaa ra kuun juun ji kwaa ra zizani. Hun n na n susu a susu pile, guun a jipuni ba a pin waa bile le.

Yezu yekaa nunu

(Maco 28.1-10; Mariki 16.1-8; Zan 20.1-10)

24

¹ Jimaasi pile, lenci bamba, a lun len m ba ta Yezu yee la kuun a juun ji kwaa ra bile ni m ba a zaan le ni. ² M ba ta zinda a jii yee luntan jee le ba a bilenge a bo a yee li le. ³ M ba wo a yee le nu, hun n na Nindana Yezu jii le zinda ko. ⁴ N yii ba a gugaa bi ju ci tola, goon furá da n jile yile n ni, zwaan fun patapata ni n ma. ⁵ jimboo ba a lun cin kun, m ba jiiin zinde n na lere a tu. Bi waa ru a goon furá le ba a pin n nu:

— Kafo tola ni á n lere si yee kona ye a jiiin bii ru? ⁶ A ba bile ko. A yee kara a bara a jiiin bii ru. A ba ju bile pin á ni, bi waari a n Galile ganda nu, ka á yii da bi ye. ⁷ Abi jile ba a pin: a n nani a ma Somboo Ni n ka sin bamban ba, n na a dwaara ngo ma a n gan, a lumini kaaku n fo pile a yere n kara a n bara a jiiin bii ru.

⁸ A lun ba n yii da Yezu jipuni len ye. ⁹ M ba jana m ba ta a ju ci lakele lizangu a juun jimawuli bun kuun donuun le ni, kuun a sin maasin cin don ni. ¹⁰ Bi lun cin ni ce: Maari bile ba a bo Magudaala cibiri, kuun Zaani ni, kuun Zaaki n da Maari ni; Lun maasin bilen ba gana n ye, bin don ba bi ju donuun le pin a juun jimawulin ni. ¹¹ Hun a juun jimawulin cin yee lu a pinun cin ni guun niin ni, n na guun a lun len ba pin ye ko.

¹² Bɪ nɪ, Piyɛɛrɪ ba ndo a busi a ta a yɛɛ lɛ la. A ba a zinde a la, a ba a bii zwaan lɛ dɔnɔvɔn ye. A bɔrɔ nɔɔyɪ bɪ jɪ zandɛɛ cɪ ma, a pana a ta paayɛ.

Yezu ba a jile yɪla aba bwaasɪdaan sɪ furá nɪ Emayusi zɛɛ la

(Mariki 16.12-13)

¹³ Bɪ pile dɔnɔvɔn lɛ, aba bwaasɪdanan len ba sɪ furá nɪ m ba gaan tɛɛ cibii jige nɔ, a tɔ nɪ Emayusi. Bɪ cibii cɪ nɪ sa Zeruzalemɔ ma cilo bun kɔvɔn dɔnɔvɔn dabala. ¹⁴ Nɪ bile lakele ba a zantɪ, m ba a zɛɛ la m ba gaan bure kaa bɪ jɪn cin ma. ¹⁵ M ba a jɪpɪn baaba dɛɛ kɔ ma, Yezu jile da n ye a ba zɛɛ taagɔ n ye. ¹⁶ N nɪ a yere, hɔn n n'a dɔ kɔ. ¹⁷ Yezu laaka m ba:

— Á nɪ kafɔ bure kaa rɪ aba zɛɛ la?

M ba gɔnɔ, m ba n yɛɛ cɪsɪ a guloma. ¹⁸ M ba dɔnɔvɔn bile tɔ n Kelewopaasi, ba a pɪn a nɪ: jɪn bilɛn ba zantɪ a lumɪntɪ furá cɪ bii ru, nɪbɪ dɔnɔvɔn nɪ Zeruzalemɔ cibii sɪ lɛ n bɪ ma kɔ?

¹⁹ A laaka m ba:« kafɔ jɪ nɪ a zantɪ? M ba a lusi:

— Nɪ bile ba a zaan Nazaretɪ Yezu nɪ, bile gaan Labaa lusili pangadaan lɛ. A ba bɪ yɪlɛ aba jɪ zanderɛn nɔ kɔvɔn aba jɪpɪnɪn nɪ Labaa yɛɛ lu, a ganda sin dɔn lakele yɛɛ lu.

²⁰ Wɔ kabɔli yɪledanan kɔvɔn wɔ sinsɛrɛn ba a ka a n zɔgɔn ba, bin ba foolo yɪla a nɪ, m ba a dwaara ngɔ ma a gan. ²¹ A nɪ gaan wɔ yii ru, ma a bilɛ n daa Izirayɛlɪ nunun bɔ m ba yɔgɔ nɔ. Hɔn, bɪ jɪn cin ba zantɪ a lumɪntɪ kaaku nɪ cɛ piri. ²² Bɪ lakele kuru wɔ lɔn jigen ba da kaabɪ da wɔ ma. ²³ Ma m ba ta a yɛɛ la lenci bamba, n n'a jii lɛ zunda kɔ. M ba pana m ba da a pɪn, ma mbin ba lenbɪ jɔvɔn jimawulin ye, m ba a pɪn ma a yɛɛkara. ²⁴ Wɔ panɪn jigen ba ta a yɛɛ lɛ la, m ba a ye gɔnɔ a lɔn ba a pɪn waa bile lɛ, hɔn n na a bɪ jile ye kɔ.

²⁵ Yezu dɔ ba a pɪn n nɪ:

— Yii waa ran cin, á bá gɔndɛɛ Labaa lusilin ba pɪntɪ ye fofoolo kɔ. ²⁶ Á bá a dɔrɪ ma Kirita n nanɪ a ma, a n bɪ foolo cɪ lakele ye, hɔn a n ta gana aba tɔgulobaa fura nɔ kɔ?

²⁷ Bɪ kuru a ba pɪntɪ sa dɔ, Labaa jɪpɪntɪ ba jɪ bile lakele pɪn aba jɪ ma, a ba a buu pɪn n nɪ. A ba a buuda Moyiizi sɛbɛ ma, a n da Labaa lusili gɔndaarɪn cin ba fɔ ma.

²⁸ M ba m ba jendeka n na tɛɛ cibii bile nɔ lɛ ma, abɪ ba a zantɪ gɔnɔ a nɪ tɛrɛ a yɪlɛ.

²⁹ M ba a jɪnga:« Gaan wɔ ye, bala waa jeni, wuso munda.

A ba a luka a gɔnɔ a wɔ n ye a cinbɪ. ³⁰ A ba a gana a fɔbɛɛ la n ye, a ba buuru sa, a ba baraka da Labaa rɪ, a ba biikantɪ a ba ka m ba. ³¹ N yɛɛ mɪ bɪ waa rɪ, m ba a dɔ, hɔn a

yaara n yee lu. ³² M ba a pin ku nu: « a ba a gana a jipun wo ye a zee la, a n Labaa jipuni buu pun wo ni, a jipuni le ni a ba wo jiin pan wo ma!

³³ bilema m ba jana m ba ta Zeruzalemu, m ba ta a juun jimawuli bun kuun duun le zunda, m ba n dakuye kuun mba janun ni, ³⁴ n'a pin:

— Tan ni, Nindana le ba a yekara a bara a jiirin bii ru. A ba a jile yile Simo ni.

³⁵ Ni bile ba a zani m bin don ni a zee la, Yezu ba a buuru sa a ba a biikaan waa bile le hun n na gaan n na a du, m ba bi lakele lizangu n ni.

Yezu ba a jile yile a juun jimawuli bun kuun duun ni

(Maco 28.16-20; Mariki 16.14-18; Zan 20.19-23; Nya n Din 1.6-8)

³⁶ M ba a jipun bi dabala, Yezu da a jile yile n ni, a ba a pin n ni:

— Labara n mipantuv ka a ba.

³⁷ N yii gugara, jimboo do ba n kun a guloma. N ni m ba gana n tagasiri ma bin ni si merege yere. ³⁸ Yezu ba a pin n ni:

— Kafo ni a yii gugaa ri? Kafo tola ni guun ju duun ye ba a fo ru ko? ³⁹ Ka la ma wusanun kuun ma waran ma. Mi jile ni. Ka a wusaan da ma ma a n la a ma. Misiin kuun wee ba merege ba ko, hun bin na mi ye.

⁴⁰ A ba a ba bi pinun len pin, a ba a wusanun kuun a waran yila n ni. ⁴¹ A fokwaaa kuun a kaabi la yee ri tola, n na zugo n na guun a ye a waa lu fura nu ko. A laaka m ba: «fobee jige n bi a ye bile ?

⁴² M ba peere n tandee biikandee ka a ba, ⁴³ a ba a si a ba a sun n yeema. ⁴⁴ Bi kuru a ba a pin n ni:

— La a ma ma ni ma cule pin a ni, ma ba ma gana a ye waa bile ma. Ni bile lakele ba a sege mi ju ma Moyiizi jipuni sebe nu, Labaa lusilin ba fo nu, kuun lulo sebe nu, a n nani a ma bi lakele li n pan.

⁴⁵ A ba n yii mi bala, n na Labaa jipuni ci buu ma, ⁴⁶ hun a na a pin n ni:

— Ni bile ba a sege bi ni ce: kirita n nani a ma a n foolo ye, a n gan. A lumun kaaku n fo pile, a yere n kara a n bara a jiirin bii ru. ⁴⁷ N ni daart a buuda Zeruzalemu ma, n n'a pin dugo lakele ni, ma n na n yii binde, n na jana mba ju bamban ma, n na guun Labaa ye bala, a na mba ju bamban dala n ni. ⁴⁸ A bin ni bi seema danan le. ⁴⁹ Mi Ji ba a luka kuun baan bile ni, mi n daa bi juun a ba. Hun, ka gaan Zeruzalemu cibii jina, hun panga m bo lenbi a n da jise a la.

Yezu ju lenbi nunu

(*Mariki 16.19-20; Nya ò Dín 1.9-11*)

⁵⁰ Bɪ kuru, Yezu bara, a ta n ni a cibii ɛ lu ma, Betani cele ye . A ba a wɔsanin sa lenbi a ba duba jɛ n ma. ⁵¹ A ba a gaan bi duba ɛ jɛɛ n ma, a ba a bɔ n ma, a ju lenbi Labaa ye. ⁵² A ɲuun jimawulin len ba a guloka, bi kuru m ba pana m ba ta Zeruzalemɔ, n wuun pan kuun fɔkwaaa gulo ni. ⁵³ Bɪ kuru m ba gaan tɛɛ Labaa cinbi gulo nu waa lakele ma, bi n na Labaa tɔɔbɔɛ.

[14-mai-2010@13:15, Backup Description = 14-mai-2010@13:08, Marc KOUSSOUBE -](#)

Nom du document : Luc en RTF site.rtf
Répertoire : C:\Users\Matya\Desktop\COURS i-DELTA
Modèle : C:\Users\Matya\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Normal.do
tm
Titre :
Sujet :
Auteur :
Mots clés :
Commentaires :
Date de création : 2014/11/14 11:57:00 AM
N° de révision : 1
Dernier enregistr. le :
Dernier enregistrement par :
Temps total d'édition : 4 Minutes
Dernière impression sur : 2014/11/14 12:08:00 PM
Tel qu'à la dernière impression
Nombre de pages : 80
Nombre de mots : 23 803 (approx.)
Nombre de caractères : 135 679 (approx.)